

Η ΜΕΛΙΣΣΑ

ΤΩΝ ΑΘΗΝΩΝ.

ΦΥΛΛΑΔΙΟΝ Θ' και Ι'

κατὰ ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΝ και ΟΚΤΩΒΡΙΟΝ.

Περὶ Κουκίτου ἢ σπασμωδικοῦ βηχός.

Coqueluche tussis convulsiva, spasmodica,
suffocativa.

Αἱ ἀλλεπαλλήλως ἐνσκήψασαι ἐφέτος ἐν τῇ Ἀνατολῇ ἐπιδημῖαι μᾶς ἀναγκάζουσι νὰ πραγματευθῶμεν περὶ αὐτῶν μᾶλλον ἢ περὶ παντός ἄλλου σπουδαίου και κοινωφελούς ἀντικειμένου. Ἀπὸ δύο δὲ περὶπου μηνῶν ἐνέσκηψεν ἐν Αθήναις δυστυχῶς και ἡ νόσος Κουκίτης, φέρουσα ἐπιδημικὸν μὲν ἀλλ' ἄχρι τοῦδε οὔτε ὀλέθριον οὔτε ἐπίφοβον χαρακτῆρα.

Κουκίτης δὲ ἢ Κοκίτης εἶναι νόσημα ἐπιδημικόν, προσβάλλον κατ' ἐξοχὴν τὴν νηπιακὴν ἡλικίαν και ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον τὴν κατωτέραν τῶν δώδεκα ἐτῶν, μεταδιδόμενον διὰ τῆς ἀφῆς και διὰ τοῦ ἀέρος, διαρκοῦν τέσσαρας ἐβδομάδας μέχρις ἐξ ἢ ὀκτῶ ἢ και δέκα ἐνίοτε, δυσκόλως ἐπηρεαζόμενον κατὰ τὴν πορείαν του ὑπὸ πᾶν οἷον δὴ ποτε εἶδος θεραπείας και ἀπολήγον ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον εἰς ἴασιν ἐντελῆ.

Καίτοι ἑλληνικὴν ἔχον τὴν ὀνομασίαν τὸ νόσημα τοῦτο και γνωστὸν γνωστότατον ὄν ὑπ' αὐτὴν εἰς πάντας τοὺς τὴν ἑλληνι-

κὴν γλῶσσαν ἤδη λαλοῦντας λαοὺς τῆς Ἀνατολῆς, ἐξ ὧν ὁμῶς ἡμεῖς γνωρίζομεν ὑπ' οὐδενὸς ἀρχαίου Ἑλλήνου ἰατροῦ περιεγράφη, οἱ δὲ μνημονευόμενοι ἐν ταῖς ἐπιδημίαις τοῦ Ἱπποκράτους βίχες ἢ κυνάγχαι πρὸς πᾶν ἄλλο νόσημα ὁμοιάζουσιν ἢ πρὸς τὸν σημερινὸν κοκκίτην. Ὁ πρῶτος δὲ, ὅστις ἐσπούδασε καὶ περιέγραψε τὸ νόσημα τοῦτο, ὑπὸ τὸ ὄνομα tussis puerorum convulsiva (βίχῃ σπασμωδικῆς τῶν παιδῶν) ἦτο ὁ ἰατρός Villis κατὰ τὸ 1682. Ἐκτοτε παρετήρησαν καὶ περιέγραφαν αὐτὸ κατὰ διαφόρους μάλιστα ἐπιδημίας καὶ διάφοροι ἄλλοι ἰατροί.

Χαρακτηρίζεται δὲ τὸ νόσημα τοῦτο ὡς ἐξῆς.

Προηγούμενης κοπώσεώς τιнос, ἀδιαθεσίας, πταρμῶν, ἀπλοῦ καταβροῦ καὶ ὑγρότητος τῶν ὀφθαλμῶν καὶ παροδικῶν ἐξάψεων τοῦ προσώπου, καὶ ἐν γένει προηγούμενων πάντων τῶν φρινομένων ἐκείνων, τὰ ὁποῖα προηγούνται τῆς ἐνσκήψεως ἐπιδημικοῦ τιнос ἐξανθήματος οἷον τῆς ἰλέρεως, ἐπιγίνεται εἰς τὸν πάσχοντα βίχῃ τὸ μὲν πρῶτον ἡπία, ἔπειτα δὲ λίαν ὀχληρὰ καὶ σπασμωδική· χαρακτηρίζεται δὲ ἡ βίχῃ αὕτη ἐκ τοῦ ὅτι ὁ πάσχων λίαν βραχείας ἐκπνοὰς δύναται νὰ ἐκτελέσῃ· ἐπὶ πάσης δὲ τοιαύτης ἐκπνοῆς ἐπέρχονται ἀλεπάλληλαι πολλαὶ σπασμωδικαὶ, βηχῶδεις καὶ τοσοῦτον ἤχηραι εἰσπνοαί, ὥστε τὰ πάσχοντα δυστυχῆ νήπια πολλάκις μιμοῦνται τὴν φωνὴν τοῦ κελαδοῦντος ἀλέκτορος ἢ πετινοῦ, καὶ ἐντεῦθεν ἴσως ἡ ὀνομασία κοκκίτης.

Καὶ τὸ μὲν πρῶτον ἡ βίχῃ αὕτη εἶναι ὡς εἶπομεν ἀπλῆ, ἔπειτα ὁμῶς παρά τισι γίνεται ἀγρία ἢ καὶ θηριώδης, τὰ δυστυχῆ πάσχοντα πολλάκις ἐν ᾧ βήχουσι καταλαμβάνονται καὶ ὑπὸ σπασμῶν γενικῶν, πάντοτε δὲ μελανίζουσι κατὰ τὸ πρόσωπον καὶ ἐξοιδαίνονται κατὰ τὰ ἄνω ἕνεκα τῆς ἐπὶ τῆς σπασμωδικῆς βηχῆς συμφορήσεως τοῦ αἵματος. Συνέβησαν δὲ καὶ περιστατικά, καθ' ἃ ἐπὶ μιᾶς τοιαύτης σπασμωδικῆς βηχῆς τὰ πάσχοντα ἔμειναν νεκρά, εἴτε ἕνεκα τῆς σφοδρότητος τῶν σπασμῶν, εἴτε ἕνεκα τῆς ἐπ' αὐτῶν ἐμφράξεως τῆς ἐπιγλωττίδος δι' ἀπλῶν πτυέλων ἢ φλεγμάτων, τὰ ὁποῖα, μὴ ἔχοντες οἱ ἄρρωστοὶ ἱκανὰς δυνάμεις ν' ἀποπτύωσιν, ἐπικαθνται καὶ κωλύουσι τὴν ἐν τοῖς πνεύμοσιν εἴσοδον τοῦ ἀέρος καὶ διὰ μόνης τῆς εἰδικῆς αὐτῶν βάρυτητος· ὁ δὲ θάνατος τότε ὁμοιάζει τὸν ἐκ πνιγμονῆς· ἀλλ' αἱ περιπτώσεις αὗται εὐτυχῶς εἶναι σπάνιαι, τὸ δὲ συνηθέστερον εἶναι νὰ ἐμῇ ὁ ἄρρωστος ἐφ' ἐκάστης βηχῆς ἅπαντα τὰ ἐν τῷ στομάχῳ περιεχόμενα καὶ τότε ἀνα-

κουφίζεται κατὰ τι καὶ ἡρεμεῖ μάλιστα, μένων πάντῃ ἀπύρετος μέχρι τῆς ἐπανόδου ἄλλης ὁμοίας φύσεως παροξυσμοῦ σπασμωδικοῦ βηχῆς.

Καὶ ἐπὶ μὲν τῶν ἀπλῶν περιστάσεων ὁ ἄρρωστος εἶναι πάντῃ ἀπύρετος καθ' ὅλην τὴν διάρκειαν τῆς νόσου, μόνον ὁσάκις ἐγείρεται βίχῃ ἐξάπτεται κατὰ τι καὶ ἡ κυκλοφορία καὶ οἱ σφυγμοὶ γίνονται καὶ συχνότεροι καὶ ταχύτεροι καὶ πληρέστεροι καὶ σκληρώτεροι· ἀλλὰ τοῦτο εἶναι παροδικὸν καὶ τρόπον τινὰ στιγμιαῖον· διότι ἀμέσως μετὰ τὴν παῦσιν τοῦ βηχῆς τὰ πάντα ἐπανέρχονται σχεδὸν εἰς τὴν φυσικὴν αὐτῶν κατάστασιν, πολ- λάκις μάλιστα, ἀμέσως μετὰ τὸν βῆχα καὶ τὴν ἔμειν, ὁ ἄρρωστος ζῆτει τροφάς, ἐν ἀντικαταστάσει φαίνεται τὰς δι' ἐμέτου ἐξελεύσας.

Καίτοι δὲ τοιοῦτου ὄντος κατὰ τὰ πλεῖστα τοῦ χαρακτῆρος τοῦ νοσήματος, οὐχ ἦττον ὁμῶς ὁ ἄρρωστος ἀρ' ἡμέρας εἰς ἡμέρας γίνεται ισχυρότερος καὶ χλωμότερος· παρὰ πολλοῖς δὲ, ἕνεκα τῆς ἀνωμάλου καὶ πολλάκις τῆς ἡμέρας διαταραττομένης κυκλοφορίας τοῦ αἵματος, συμβαίνουσι καὶ οἰδήματα κατὰ τὰ ἄκρα· παρ' ἄλλοις δὲ ἕνεκα τῆς σφοδρότητος τοῦ βηχῆς συμβαίνουσι καὶ κήλαι· παρὰ τοῖς πλείστοις ἐπίσης ἐπὶ τῆς βηχῆς ἐκφεύγουσιν ἀκουσίως τὰ τε οὖρα καὶ τὰ κόπρανα· καὶ παρ' ἄλλοις συμβαίνουσι καὶ ἐκπτώσεις τοῦ ἀφροδῶνος· ἀλλ' ἅπαντα ταῦτα εἶναι μικρᾶς προσοχῆς ἄξια, ὅταν τὸ νόσημα ᾖναι ἀπλοῦν καὶ ἥπιον. Κατὰ δυστυχίαν ὁμῶς τὸ νόσημα δὲν εἶναι ἢ δὲν μένει πάντοτε τοιοῦτον, ἀλλ' ἐνίοτε συμπλέκεται μετὰ πνευμονίας ἢ βρογχίτιδος, ἢ μάλλον εἰπεῖν τὰ νοσήματα ταῦτα ἐπιγίνονται ἐνίοτε διαρκούντος τοῦ κοκκίτου, ἕνεκα τῆς μεγάλης κατὰ τοὺς πνεύμονας συμφορήσεως τοῦ αἵματος. Παρ' ἡμῖν δὲ δὲν εἶναι σπάνιαι αἱ ἐπιπλοκαὶ τοῦ νοσήματος τούτου καὶ μετὰ τιнос διαλείποντος καὶ μάλιστα κακοήθους πυρετοῦ.

Τοιοῦτοι παροξυσμοὶ σπασμωδικῆς βηχῆς ἐπαναλαμβάνονται πολλοὶ πολλάκις τῆς ἡμέρας κατ' ἀόριστα διαλείμματα, διαρκουσι δὲ μίαν στιγμὴν μέχρι δύο ἢ καὶ τριῶν καὶ σπανίως παρατείνονται μέχρι τῶν πέντε στιγμῶν. Καὶ ἐπὶ μὲν τοῦ παροξυσμοῦ, ὡς εἶπομεν, διεγείρεται κατὰ τι ἡ κυκλοφορία καὶ ὑπάρχει πυρετώδης τις κατάστασις, πέντε δὲ στιγμὰς μετὰ τὸν παροξυσμὸν ὁ ἄρρωστος ἐπὶ τοῦ ἀπλοῦ κοκκίτου πρέπει νὰ ᾖναι πάντῃ ἀπύρετος, ἄλλως ἐάν ἐξακολουθῇ δηλαδὴ νὰ ἐπιμένῃ πυρετώδης κατάστασις ἢ ἀληθῆς πυρετός καὶ μετὰ τὸν παρι-

Ξυσμον, τούτο σημαίνει ὅτι τὸ νόσημα εἶναι συμπεπλεγμένον, καὶ τότε πρέπει νὰ προσέξῃ πολὺ ὁ ἰατρός εἰς τοὺς πνεύμονας καὶ εἰς τὴν σπλῆνα, καὶ ἂν μὲν ἀνακαλύψῃ παθολογικὰ σημεῖα πνευμονίας ἢ βρογχίτιδος, νὰ μεταχειρισθῇ τὰ κατάλληλα κατ' αὐτῶν ἀντιφλογιστικὰ μέσα μετὰ μεγίστης ὁμως φειδουῆς καὶ μετὰ μεγίστης προσοχῆς πρέπει νὰ μεταχειρίζηται τότε τὰς ἀφαιμάξεις· διότι δὲν πρόκειται περὶ καθαρᾶς φλεγμονῆς, ἀλλὰ μᾶλλον περὶ ἐξανθηματικῆς τινος ἢ συμπτωματικῆς φλεγμονῆς, καθ' ὧν αἱ ἀφαιμάξεις ἢ οὐδὲν εἶναι ἐνδειγμέναι ἢ εἶναι μάλιστα καὶ ἐπιβλαβεῖς. Ἄν δὲ μετὰ τὸν θῆλα ἐπιμένῃ ὁ πυρετός, ἂν οὗτος ἐπανέρχεται καθ' ὠρισμένα ἢ ἀόριστα διαλείμματα, ἂν ὑπάρχωσιν ἐν τῷ σπλῆνι καὶ παθολογικὰ τινὰ συμπτώματα πυρετοῦ διαλείποντος, τότε ἀφόβως ὁ ἰατρός πρέπει νὰ μεταχειρισθῇ τὰς σκευασίας τοῦ περουβιανοῦ φλοιοῦ, καὶ μάλιστα τὰς ἐπὶ τοῦ σπληνὸς ἐπιτριψεῖς τῆς κινίνης, ἢ καὶ τὴν ἐσωτερικὴν χρῆσιν τῆς τανικῆς κινίνης μὲ μικρὰν τινα ποσότητα ὀπίου καὶ ἰπεκακουάνης ἐν εἶδει ξηρίων τοῦ Δοβέρου. Ἐπὶ τοιούτων περιπτώσεων εἰς τὰ κατωτέρας τῶν δέκα ἐτῶν πάσχοντα μεταχειρίζομεθα τὰ ἐξῆς.

<p>Α. Τανικῆς κινίνης κόκκ. κόνεως ῥίζης ἰπεκακουάνης ὀπίου καθαρῶ ἀνά κόκκ. ἀμύγδαλα διέλε εἰς μοίρας ἴσας ὀκτώ ἢ δεκά</p>	<p>Ι. R. Tanatis chinini gr. x. pulv. Rad. ipecacuanh opii aa dr. i. mis Divide in part. aeg viij-x</p>
<p>Δ' Σ. κατὰ πᾶσαν ὥραν μίαν.</p>	

Ἄλλως δὲ τὸ νόσημα διαιροῦσιν οἱ παθολόγοι εἰς τρεῖς περιόδους. Κατὰ μὲν τὴν πρώτην περίοδον ἐπικρατεῖ συνήθως ὁ καταρροϊκὸς ἢ ἐνίοτε καὶ ὁ γαστρικὸς χαρακτήρ· ὑπάρχει δὲ ἐνίοτε τότε καὶ τὴν πυρετώδη κίνησις, καὶ δὲν διακρίνεται εἰσέτι σαφῶς ὁ σπασμωδικὸς χαρακτήρ τῆς νόσου· ἡ κατάστασις αὕτη διαρκεῖ συνήθως τρεῖς ἡμέρας μέχρι τῶν ὀκτώ τότε δὲ εἶναι ἀναγκαῖον ν' ἀπλοποιηθῇ ὅσον ἐνεστι δυνατόν τὸ νόσημα καὶ ἰδίως ν' ἀφαιρεθῇ ὁ γαστρικισμὸς δι' ἐνὸς ὑπακτικῶ ἢ κάλλιον δι' ἐμετικῶ· σπανίως εἶναι ἐνδειγμένη τότε ἡ ἀραιμάξις καὶ μόνον ἐπὶ πληθωρικῆς καταστάσεως καὶ μόνον διὰ ἑδελῶν κατὰ τὸν ἀφροδῶνα, ἄλλως ἀκοῦσι πρὸς τοῦτο τὰ κατὰ πᾶσαν ἐσπέραν σιναπώδη ποδόλουτρα καὶ τὰ χλιαρὰ

ποτὰ· διὰ τῆς δὲ μεθόδου ταύτης ἀπλοποιεῖται τὸ νόσημα καὶ συντέμνεται ἐνίοτε καὶ ἡ μέλλουσα περίοδος του.

Ἡ δευτέρα περίοδος χαρακτηρίζεται ἐκ τοῦ σπασμωδικοῦ χαρακτήρος τοῦ βήχους· τότε συνήθως ὁ ἀρρώστος ἐχῶν λαλεῖ ὡς ἀλέκτωρ· ἡ περίοδος αὕτη διαρκεῖ τέσσαρας ἑβδομάδας μέχρις ἐξ, τὸ νόσημα δὲ τότε εἶναι κατὰ γράμμα ἀνιάτον. Καὶ τῶ ὄντι κατ' οὐδενὸς ἄλλου ἴσως νοσήματος προετέθησαν τοσαῦτα θεραπείαι, τοσαῦτα μέθοδοι, καὶ τοσαῦτα εἰδικὰ ἰάματα, ὅσα προετάθησαν καὶ καθ' ἐκάστην προτείνονται κατὰ τοῦ νόσίου· ἀλλ' ὁμως τὸ νόσημα, ὡς νὰ περιπαίξῃ τρόπον τινὰ τὴν ἀνθρωπίνην ἀδυναμίαν, οὐδεμίαν ἐξ αὐτῶν τῶν μεθόδων καὶ θεραπειῶν, καὶ οὐδὲν ἐκ τῶν εἰδικῶν φαρμάκων ἀνεγνώρισεν ἄχρι τοῦδε ὡς ἰσχυρότερον αὐτοῦ ἀντίπαλον.

Καίτοι δὲ τοσοῦτον ἀνιάτου οὐσῆς τῆς φύσεως τοῦ νοσήματος κατὰ τὴν περίοδον ταύτην, οὐχ ἦττον ὁμως ἡ πείρα ἀπέδειξεν ὅτι ἡ μεγάλη θηριώδεια τοῦ βήχους μετριάζεται κατὰ τι ἐκ τῆς καταλλήλου χρήσεως τῶν ἀντισπασμωδικῶν καὶ τῶν ναρκωτικῶν· πιστεύομεν δὲ ὅτι ταῦτα ἤβηλον ἐνεργήσει κάλλιον ἴσως, ἐὰν ἦτο δυνατόν νὰ ἐρήπταντο ἀμέσως τῶν πασχόντων ὀργάνων· ἀλλὰ κατὰ δυστυχίαν ὡς ὄργανα πάσχοντα ἐπὶ τοῦ νοσήματος τούτου θεωροῦνται οἱ ἀκρέμονες τῶν τε ἀναπνευστικῶν νεύρων καὶ τοῦ μεγάλου συμπαθητικοῦ· οἱ ἀκρέμονες δὲ οὗτοι πάσχουσι τότε οὐχὶ ὑλικῆν, ἀλλὰ δυναμικὴν πάθησιν, τούτου ἕνεκα δυσκόλως δύναται νὰ ἐνεργήσωσιν ἀμέσως τὰ ἐνδειγμένα φάρμακα ἐπὶ τῶν πασχόντων ὀργάνων, οὐχ ἦττον ὁμως ἀντὶ τῆς ἐσωτερικῆς χρήσεως τῶν φαρμάκων τούτων προτιμητέα εἶναι ἢ διὰ τῆς εἰσπνοῆς ἀτμῶν, γενομένων ἐκ τῆς ἐξατμίσεως ζέοντος ἀφεψήματος εὐθαλαίας (Rella donnae) ἢ υἰοσκυάμου ἢ καπνοῦ σχηματιζομένου ἐκ τῆς ἀνθρακώσεως τῶν φυτῶν τούτων.

Καὶ ἡ μὲν εἰσπνοὴ τῶν ἀτμῶν τοῦ ἀφεψήματος γίνεται ὡς ἐξῆς· ἐντὸς τριῶν λιτρῶν ὕδατος βράζομεν π. χ. ἐπὶ ἐν τέταρτον τῆς ὥρας εἰς καλῶς κεκλεισμένον ἀγγεῖον μίαν οὐγγίαν φυτοῦ εὐθαλαίας ἢ υἰοσκυάμου· τούτου δὲ γενομένου, καλύπτομεν τὴν κεφαλὴν τοῦ ἀρρώστου μὲ σινδόα, ὑπ' αὐτὴν δὲ καὶ ὑπὸ τὸ πρόσωπον τοῦ ἀρρώστου θέτομεν τὸ ἀγγεῖον· δίδομεν δὲ τότε διέξοδον τινα εἰς τὸν ἐν αὐτῷ ἀτμῶν, ἵνα εἰσπνεύσῃ αὐτὸν ὁ ἀρρώστος, κεκαλυμμένη ἔχων τὴν κεφαλὴν διὰ σινδόνας· ἡ δὲ εἰσπνοὴ τοῦ καπνοῦ γίνεται σχεδὸν ὁμοίως, καιομένης ποσότη-

τητός τινός τοῦ ναρκωτικοῦ φυτοῦ ἐντός πυραύνου καὶ εὐρισκομένου ὑπὸ τὴν σινδόνα καὶ τὸ πρόσωπον τοῦ ἀρρώστου. Τὴν πρᾶξιν δὲ ταύτην ἐπαναλαμβάνομεν δις καὶ τρίς τῆς ἡμέρας, διὰ μὲν τῶν ἀτμῶν τοῦ ἀφεψήματος, ἀναθερμαινούμενου τούτου, δις καὶ τρίς· διὰ δὲ τοῦ καπνοῦ, καίοντες ἐκάστω ἐτέραν ποσότητα τοῦ ναρκωτικοῦ φυτοῦ. Καλὸν θὰ ἦτο αἱ εἰσπνοαὶ αὗται νὰ γίνωνται εἰ δυνατόν ἐπὶ τῶν παροξυσμῶν τοῦ βηχός, διότι τότε ἤθελον ὠφελεῖ περισσότερον.

Διὰ τὸ δύσκολον ὅμως τῆς ἐκτελέσεως τοιούτων εἰσπνοῶν καὶ διότι πολλάκις οὔτε αὗται, οὔτε ἄλλη τις μέθοδος ἐπήρκεσε ν' ἀνακουφίσῃ τὰ δυστυχῆ πάσχοντα, οἱ ἰατροὶ, καλῶς ποιούτες, καταφεύγουσι καὶ εἰς τὴν διὰ τοῦ στόματος χρῆσιν τῶν τοιαύτης φύσεως φαρμάκων. Τὸ μόνον δὲ φάρμακον, ὅπερ διετήρησεν ἄχρι τοῦδε ὑπόληψιν τινα κατὰ τοῦ νοσήματος τούτου εἶναι ἡ εὐθαλαία, τούτου δὲ μεταχειριζόμεθα ἀδιακρίτως τὰ φύλλα, τὴν πόαν ἢ τὴν ῥίζαν· ἀλλ' ὅσον ἀδιάφορον εἶναι τὸ νὰ μεταχειρισθῇ τις οἶόν ἢ ποτε μέρος τοῦ φαρμάκου. τοσοῦτον οὐσιώδες εἶναι τὸ νὰ γινώσκῃ ἐκ τῶν προτέρων ὁ ἰατρός τὴν νωπότητά του· διότι ἀπεδείχθη ἤδη ἐκ πείρας ὅτι διπλασία καὶ τριπλασία ποσότης τοῦ φαρμάκου τούτου πρὸ πολλοῦ ἀποτεταμειυμένου ὄντος, δὲν φέρει τὸ αὐτὸ ἀποτέλεσμα, ὅπερ προξενεῖ, ὅταν ἦναι πρόσφατον.

Καλὸν λοιπὸν εἶναι ὁ ἰατρός νὰ μάθῃ πρότερον παρὰ τοῦ πάσχοντος τὸ φαρμακεῖον, παρ' οὗ θὰ προμηθευθῶσι τὰ φάρμακα· ἀναγκαῖον εἶναι ἐπίσης νὰ συνεννοηθῇ ἐκ τῶν προτέρων καὶ μετὰ τοῦ φαρμακοποιοῦ, διὰ νὰ ἐξακριβώσῃ ὅσον εἶναι δυνατόν πλεότερον τὴν ποιότητα τοῦ φαρμάκου· ἀλλ' ἐκ τούτων δυσσυχῶς οὐδὲν εἶναι δυνατόν νὰ γείνη παρ' ἡμῖν μὲ ἀκρίβειαν. Ὅθεν ἀνάγκη πᾶσα ὁ ἰατρός καὶ ἐπὶ τῆς περιπτώσεως ταύτης νὰ καταφύγῃ εἰς τὴν ἰδίαν αὐτοῦ πείραν· ἄς διορίσῃ λοιπὸν τὸ φάρμακον εἰς ποσότητα τοιαύτην, εἰς οἷαν ἤθελε διορίσει αὐτὸ, ἐάν ἦτο βέβαιος ὅτι τὸ φάρμακον ἦτο πρόσφατον, συνήθως δὲ εἰς τὰ κατωτέρας τῶν δέκα ἐτῶν ἡλικίας διορίζουσιν ἀνὰ ἓν ὄγδοον τοῦ κόκκου ἐλάστωτε καὶ δίδουσι τοιαύτας δόσεις δις τῆς ἡμέρας, πρῶτ' καὶ ἐσπέρας, ὅταν δὲ μετὰ παρέλευσιν δύο ἢ τριῶν ἡμερῶν δὲν φανῇ σημεῖόν τι ναρκώσεως, τότε ἄς αὐξήνηθ' ἡ δόσις μέχρις ἑνὸς τετάρτου τοῦ κόκκου ἢ καὶ μέχρι τοῦ ἡμίσεως κόκκου.

Πάντοτε δὲ ἐπὶ τῆς χρήσεως τοῦ φαρμάκου τούτου ὁ ἰατρός πρέπει νὰ ἦναι προσεκτικὸς μὲ τὴν κατάστασιν τῆς ὁράσεως καὶ ἰδίως τῶν κορῶν τῶν ὀφθαλμῶν τοῦ ἀρρώστου. Εὐθὺς δὲ ἄμα παρατήρησῃ εἴτε ἀμβλύτητα τῆς ὁράσεως εἴτε μεγάλην διαστολὴν τῶν κορῶν τῶν ὀφθαλμῶν, (τούτο δὲ εἶναι σημεῖον ὅτι ὁ ὀργανισμὸς ἐναρκώθη ἤδη ἀποχρώντως διὰ τῆς χρήσεως τοῦ φαρμάκου) τότε ἢ πρέπει νὰ μείνῃ ἐπὶ τινὰς ἡμέρας στάσιμος μὲ τὴν αὐτὴν ποσότητα, ἢ πρέπει ν' ἀρχίσῃ καὶ νὰ ἐλαττώνη αὐτὴν βαθμηδὸν καὶ καθ' ἓν τρόπον προέβη εἰς τὴν αὐξήσιν τῆς δόσεως.

Πολλοὶ μὲν ἰατροὶ συμβουλεύουσι νὰ καταφεύγωμεν εἰς τὴν χρῆσιν τῆς εὐθαλαίας ἀμέσως μετὰ τὴν ἀδιαφιλονεικτοῦν διάγνωσιν τοῦ νοσήματος· ἀλλ' ὁ ἡμέτερος Οὐφελάνδος ὅστις ἐθεωροῦσε καὶ ὡς εἰδικὸν τὸ φάρμακον τούτο κατὰ τοῦ κοκκίτου, συμβουλεύει νὰ μεταχειριζόμεθα πρότερον ἐμετικὸν ἢ καθάρσιον, ἢ ἀπλοποιήσωμεν τὸ νόσημα, ν' ἀρήσωμεν δὲ νὰ παρελθῇ σύμπασα ἡ πρώτη περίοδος καὶ ἔπειτα νὰ καταφύγωμεν εἰς αὐτὸ, ἀλλ' οὐχ ἦτιον καὶ ὁ ἀείμνηστος οὗτος ἰατρός δὲν θεωρεῖ κακὸν ν' ἀρχίσωμεν καὶ εὐθὺς ἀπὸ τῶν πρώτων ἡμερῶν τῆς ἐνσκήψεως τῆς νόσου τὴν χρῆσιν τῆς εὐθαλαίας.

Καλὸν εἶναι νὰ προσέχῃ πάντοτε ὁ ἰατρός καὶ τὰς ἐπιπλοκάς τοῦ νοσήματος, καὶ περὶ μὲν τῶν συνήθων ἐπιπλοκῶν αὐτοῦ εἶπομεν ἤδη τὰ δέοντα· ὅταν δὲ ὑπάρχωσι πρόδηλα συμπτώματα γαστρίσμου, καλὸν εἶναι νὰ πολεμῶνται ἐνωρὶς ταῦτα διὰ κλυσμάτων ἢ καὶ δι' ἐμετικοῦ· ἄς μὴ φοβῶνται δὲ οἱ περὶ τὸν ἀρρώστον τὸ ἐμετικὸν καὶ ἄς μὴ προφασίζωνται ὅτι ὁ πάσχων ἐμεῖ ἐπὶ παντὸς παροξυσμοῦ βηχός. Τὰ τότε ἐμούμενα εἶναι, ὡς εἶπομεν, τὰ ἐν τῷ στομάχῳ εὐρισκόμενα· ἀλλ' ἐπὶ πολλῶν περιστάσεων ὁ ἰατρός ἔχει ἀνάγκην νὰ κάμῃ τὸν ἀρρώστον του νὰ ἐμέσῃ καὶ ὀλίγην χολήν, ἢ τοῦλάχιστον νὰ διαταράξῃ τὸν ὀργανισμὸν του δι' ἐνὸς ἐμετικοῦ κατὰ τι σκοπιμότερον τῆς διαταράξεως ἐκείνης, τὴν ὁποίαν προξενεῖ ἢ διὰ σπαρμωδικοῦ βηχός ἐμεις.

Πλὴν δὲ τῆς θεραπείας ταύτης, χρήσιμα φαίνονται καὶ τὰ κατὰ πᾶσαν ἐσπέραν ἐπαναλαμβανόμενα σιναπώδη ποδόλουτρα. Ἐπὶ τῆς χρήσεως τούτων καὶ πάντοτε μὲν ἀλλὰ κατ' ἐξοχὴν ὑπάρχοντος κοκκίτου, πρέπει νὰ λαμβάνηται ἡ δέουσα πρόνοια, ἵνα μὴ ἀναπνήρῃ ὁ ἀρρώστος τοὺς σιναπώδεις ἀτμούς, οἵτινες αὐτοὶ καὶ μόνοι εἶναι ἱκανοὶ νὰ διεγείρωσι παροξυσμὸν σπα-

σπασμωδικού βηχός· τὸ δυσάρεστον δὲ τούτο ἀποφεύγμεν ἐν καλύψωμεν ἀμέσως τοὺς ἐν τῷ σιναπώδει λουτρῷ εὐρισκομένους πόδας τοῦ ἄρρώστου μὲ παχεῖαν σινδόνην.

Πρὸ πάντων δὲ εἶναι ἀναγκαῖον ν' ἀποφεύγωσι μετὰ προσοχῆς οἱ περὶ τὸν ἄρρώστον πᾶσαν οἴαν δὴ ποτε ἀφορμὴν, παρεχούσαν αὐτῷ αἰτίαν συγκινήσεως ἢ ἐρεθισμοῦ ἢ κα' ἀπλῆς δυσαρρεσκείας, διότι ἀμέσως τότε διεγείρεται βῆξ σπασμωδικός. Οἷον οἱ περὶ τὸν ἄρρώστον καλὸν εἶναι νὰ μὴ καπνίζωσι, νὰ μὴ γελῶσιν ὑπερμέτρως καὶ προκαλῶσι καὶ τούτον εἰς γέλωτα, εἰ δυνατὸν δὲ καὶ νὰ μὴ παρμιζῶνται ἐνώπιόν του· διότι καὶ τοῦτο διεγείρει παροξυσμὸν σπασμωδικοῦ βηχός, ἀλλὰ κατ' ἐξοχὴν πρέπει νὰ προσέχωσι πολὺ νὰ μὴ τῷ δίδωσιν ἀφορμὰς δυσαρρεσκείας ἔστω καὶ ὡσάντις παραλογίζεται. Ἐπὶ τοῦ νοσήματος τούτου οἱ περὶ τὸν ἄρρώστον εἶναι ἀνάγκη νὰ ἐφοδιασθῶσι μὲ ἄπειρα καντάρια ὑπομονῆς καὶ ἐνώπιόν του νὰ δεικνύωσιν ἀγγελικὴν πραότητα. Περιττὸν εἶναι νὰ παρατηρήσωμεν, ὅτι πρέπει ν' ἀποφεύγωσι καὶ τὰς βαρεῖας ὀσμάς, καὶ πρὸ πάντων τῶν ὠμῶν σκορόδων καὶ κρομμύων.

Ἡ αὐστηρὰ προφύλαξις ἀπὸ τοῦ ψύχους ἀπολύτως μὲν δὲν εἶναι ἀναγκαῖα· διότι παρατηρήθη ὅτι ἐπὶ τε τοῦ θέρους καὶ τοῦ φθινοπώρου ὁ κοκκίτης βῆξ εἶναι καὶ ὀχληρότερος καὶ ἐπιμονώτερος· τούτου ἕνεκα ὁ ἄρρώστος δὲν εἶναι ἀπολύτως ἀναγκαῖον νὰ περιστοιχίζεται ὑπὸ θερμῆς ἀτμοσφαιρας, ταῦναντίον μάλιστα καλὸν εἶναι αὕτη καὶ εὐκραῆς ἢ συγκεκραμμένη νὰ ὑπάρχη καὶ συχνάκις ν' ἀνανεοῦται ὁ ἐν τῷ θαλάμῳ τοῦ πάσχοντος ἄηρ, διὰ τῆς ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρὸν γενομένης μεθ' ὅλης τῆς ἀναγκείας προφυλάξεως ἀνοίξεως τῶν παραθύρων ἢ καὶ τῶν θυρῶν τοῦ κοιτῶνος τοῦ ἄρρώστου· τοῦτο δὲ καθίσταται ἀναγκαῖοτατον καὶ ἀναπόφευκτον μάλιστα, ὡσάντις ἐξ ἀνάγκης κοιτάζονται δύο ἢ καὶ πλεῖστον πασχόντα παιδιὰ ἐν τῷ αὐτῷ κοιτῶνι. Τότε μάλιστα εἶναι ἀναγκαῖον ν' ἀπαγορευθῆται ἡ εἴσοδος εἰς ὑγαιόντα παιδιὰ, διότι οὐδὲν τῷ ἦντι πρὸς μετάδοσιν τοῦ νοσήματος ἀσφαλέστερον τῆς προσεγγίσεως τοῦ ὑγαιόντος εἰς τὸν νοσοῦντα. Ἐν καιρῷ δὲ χειμῶνος παρὰ τοῖς ἄλλως ἀσθενεῦς κρέσσει ἀναγκαῖα καθίσταται καὶ ἡ χρῆσις τῆς φλανέλας καὶ κατ' ἐξοχὴν τῶν μαλλίνων καλῶν ἢ τσιραπίων. Ἡ δὲ λοιπὴ διαίτα πρέπει νὰ ἦναι ἀνάλογος τῶν περιστάσεων· ὁ ἄρρώστος πρέπει νὰ τρέφεται καλῶς καὶ μὲ ζωμοῦς κρεάτων καὶ μὲ γαλακτώδη τροφὴν, ἀλλ' ἄπασαι αἱ

τροφαι ἄλλως πρέπει νὰ ἦναι εὐπεπτοι καὶ οὐδόλως ἐρεθιστικαί· τὰ καρυκεύματα καὶ τὰ ἐρεθιστικά καὶ τὰ τιγαννὰ καὶ τὰ καπνιστὰ καὶ τὰ πιπερώδη καὶ τὰ λίαν εὐρύσμα καλὸν εἶναι νὰ ἐλλείπωσι διὰ δύο λόγους· πρῶτον μὲν διότι διεγείρουσι τὴν ὄρεξιν, καὶ προκαλοῦσιν οὕτω τὴν ὑπερπλήρωσιν τοῦ στομάχου· δεύτερον δὲ καὶ κυρίως διότι ἅπαντα ταῦτα διεγείρουσι παροξυσμοὺς βηχός· ὅσον λοιπὸν ἀναγκαῖα καθίστανται αἱ θρεπτικαὶ τροφαί, τσαούτην καὶ ἐπιμέλειαν πρέπει νὰ καταβάλωμεν εἰς τὸ νὰ ἦναι αὐταὶ ὅσον οἷον τε εὐπεπτοι καὶ οὐδόλως ἐρεθιστικαί.

Καὶ ἀμαζούσης μὲν τῆς νόσου σπανίως ἐξέρχονται διὰ τοῦ βηχός πτύελα· ἅμα ὅμως ἀρχίσῃ ἢ παρακμῇ αὐτῆς καὶ πρὶν μάλιστα ἔμβῃ εἰς τὴν τρίτην περίοδον ἀρχεται ἡ ἐξαγωγή πτυέλων· τὰ πτύελα ταῦτα εἶναι ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἰξώδη, σπανίως ἔχουσι τὸν χαρακτῆρα ὠρίμων πτυέλων ἐνίοτε δὲ ἀποσπῶνται τῶν βρόγχων μετὰ μεγίστης δυσκολίας, καὶ ἄλλοτε ἐπικολλῶσι τῆς ἐπιγλωττίδος καὶ ἐπιφέρουσι προσωρινὴν πνιγμονὴν ἢ καὶ θάνατον· πρὸς ἀποφυγὴν τούτων ἐπὶ τῆς περιπτώσεως ταύτης ὁ ἄρρώστος πρέπει νὰ πίνῃ ἀφθόνως χλιαρὰ μαλακτικὰ ποτὰ, οἷον χλιαρὰν σομάδα, χλιαρὸν ἔγχυμα ἀνέμων κουφοξυλιάς ἢ φλαμουρίου, ἢ καὶ χλιαρὸν ἔγχυμα ἀνθέων μαλάχης· διὰ τοῦ τρόπου τούτου τὰ πτύελα γίνονται κατὰ τὸ ὀρῶδέστερα καὶ ἐπομένως καὶ εὐκολώτερον ἀποσπῶνται τῶν βρόγχων καὶ εὐκολώτερον ἀποπτύονται. Ὁσάντις δὲ εἶναι κίνδυνος νὰ ἐπικολληθῶσιν εἰς τὴν ἐπιγλωττίδα οὐδ' ἐπὶ στιγμῆν πρέπει νὰ ἀπομακρύνεται εἰ δυνατόν μὲν ὁ ἰατρός ἢ δ' ἄλλως ὁ φρονιμότερος νοσοκόμος ἀπὸ τοῦ ἄρρώστου, καὶ ἅμα ἰδῶσιν ὅτι πτυελὸν τι ἐπεκάθησεν εἰς τὴν ἐπιγλωττίδα, καὶ ὁ ἄρρώστος δὲν ἔχει δυνάμεις νὰ τὸ ἀποπτύσῃ, πρέπει ἀμέσως διὰ τοῦ δείκτου τῆς χειρὸς των ἢ δι' οἴου δὴ ποτε ἄλλου μέσου ν' ἀποσπάσωσιν ἀπὸ τῆς ἐπιγλωττίδος τὸ πτύελον νὰ ἐμφυσήσωσι μὲ τὸ στόμα των ὀλίγον ἀέρα εἰς τὸ στόμα τοῦ πάσχοντος. ἄλλως οὗτος ἐν τῇ στιγμῇ ἀπόλλυται· πρόσφατον ἔχομεν εἰς τὴν μνήμην ἡμῶν θάνατον, συμβάντα ἕνεκα τούτου πρὸ ὀλίγων ἡμερῶν εἰς κοράσιον πολυτίμου τινὸς φίλου μας παθὸν συνάμα κακοήθη πυρετὸν καὶ ἐλμινθίαν· καὶ ἀπὸ μὲν τοῦ κακοήθους πυρετοῦ ἐσώθη διὰ τῆς χρήσεως τῆς κινήσεως, τὸν δὲ ἐξ ἐλμινθίων ἐρεθισμῶν, ἀποτυχούσης τῆς ἐξαγωγῆς τῶν σκωλήκων, κατεπράυνεν ἡ χρῆσις ἀλευρωδῶν τροφῶν καὶ γαλακτοῦ· ἐν ᾧ δὲ ὑπῆρχεν ἡ μεγαλειτέρα ἐλπίς περὶ τῆς σωτηρίας

τοῦ ἀρρώστου, διὰ σπασμωδικῶν τινος ἰσχυροῦ βήχους ἐπεκράθη^α σεν ἐν τῇ ἐπιγλωττίδι πτύελον καὶ ἐπέφερον ἐν τῇ στιγμῇ τὸ ἄνατον.

Διὰ τοῦτο ἐπὶ τῶν τοιούτων περιπτώσεων, βήχοντος τοῦ πάσχοντος, καλὸν εἶναι διὰ μὲν τῆς μιᾶς χειρὸς φρονίμου νοσοκόμου νὰ τηρῆται κατὰ τι ἀνάβρωπος ἢ κεφαλὴ αὐτοῦ, διὰ δὲ τῆς ἐτέρας, ἐπιτιθεμένης εἰς τὸ μέτωπον τοῦ βήχοντος, νὰ υποβοηθῶνται κατὰ τι αἱ δυνάμεις αὐτοῦ. Εὐθὺς δὲ ἅμα ἴδῃ ὁ τοιοῦτος φρόνιμος νοσοκόμος ἐπικειμένην ἢ ἐπελθοῦσαν τὴν πνιγμονὴν ἕνεκα ἐπικαθίσεως πτύελου εἰς τὴν ἐπιγλωττίδα οὐδὲ στιγμὴν πρέπει νὰ χάσῃ εἰς τὸ νὰ πράξῃ ὅσα ἀνωτέρω εἵπομεν.

Ἐπὶ τινων περιπτώσεων ὁ τοιοῦτος σπασμωδικὸς βῆξ γίνεται τρόπον τινὰ καθ' ἕξιν, καὶ παρατείνεται ἐπὶ μῆνας ὀλοκλήρους, ἰατροὶ τινες μάλιστα ἰσχυρίζονται ὅτι εἶδον σπασμωδικὸν βῆχα παρατεθέντα καὶ δύο ὀλόκληρα ἔτη. Ἐπὶ τοιούτων περιπτώσεων ἀναγκαιοτάτη κηθίσταται ἡ ἀλλαγὴ τοῦ κλίματος, καὶ ἂν μὲν ὑπάρχωσιν εὐκολίαι νὰ μεταβῇ ὁ ἀρρώστος ἀπὸ τοῦ συνήθους τόπου τῆς διαμονῆς του εἰς ἄλλο ὑγιέστερον ἢ εὐκραέστερον κλίμα, ἄς πράξῃ τοῦτο ὅσον ἔνεστι τάχιον μετὰ τὴν τρίτην περίοδον. ἂν ὁμοῦς τούναντίον δὲν ἔχῃ τὰ μέσα νὰ μεταβῇ εἰς ὑγιέστερον κλίμα, τότε ἄς μεταβῇ τοῦλάχιστον εἰς ὁδὸν δὴ ποτε ἄλλο κλίμα, ἔστω καὶ φύσει χειρότερον τοῦ συνήθους τόπου τῆς διαμονῆς του. ἂν δὲ καὶ τοῦτο ἦναι δύσκολον, τότε ἄς μεταβῇ τοῦλάχιστον ἀπὸ τῆς μιᾶς συνοικίας τῆς αὐτῆς πόλεως εἰς ἐτέραν, διότι πολλάκις καὶ τοῦτο ἀπεδείχθη ὠφέλιμον τότε.

Ἐνταῦθα ἔπρεπε νὰ εἵπωμέν τινα καὶ περὶ ἐπισπαστικῶν καὶ ἐκδορίων, τὰ ὁποῖα τινες μάλιστα, καὶ ἰδίως Αὐτεργίθου, τὸ παρ' αὐτοῦ ἐφευρεθὲν καὶ ὀνομασθὲν αὐτεργίθειον χρίσμα, ἐθεώρησαν καὶ ὡς εἰδικά, ἀλλὰ δυστυχῶς ἢ πείρα ἄλλων ἰατρῶν δὲν ἐπεκύρωσε τοῦτο: τούναντίον μάλιστα πολλοὶ ἰατροὶ παρτήρησαν πολλὰ ὀρθῶς, ὅτι πᾶν τὸ διεγείρον πόνον καὶ ἐρεθισμὸν, διεγείρει συχνότερον καὶ τοὺς παροξυσμοὺς τοῦ σπασμωδικοῦ βήχους: τοῦτου ἕνεκα ἀπορούουσιν οὐχὶ μόνον τὸ αὐτεργίθειον χρίσμα, τὸ ὁποῖον προξενεῖ τῶ ὄντι δριμυτάτους πόνους, ἀλλὰ καὶ αὐτὰ τὰ ἐκδόρια, τὰ ὁποῖα κατὰ τὴν τρίτην περίοδον ἴσως δὲν εἶναι ἀλυσιτελῆ. καὶ μάλιστα τὰ διαρκῆ ἢ τὰ λεγόμενα ἀγγλικά.

ΥΠΟΜΝΗΜΑ ΔΕΥΤΕΡΟΝ

ΠΕΡΙ

ΕΠΙΤΥΧΙΑΣ ΤΗΣ ΘΕΡΑΠΕΙΑΣ ΚΑΤΑ ΤΗΣ

ΧΟΛΕΡΑΣ.

ὑπὸ

A. N. ΓΟΥΔΑ ἰατροῦ.

5 Ὀκτωβρίου 1865, ΑΘΗΝΑΙ.

SÉCOND MÉMOIRE

SUR LES

SUCCÈS DU TRAITEMENT CONTRE DE

CHOLÉRA - MORBUS.

Par

Dr A. N. GOUDAS.

5/17 Octobre 1865. ATHÈNES.

ΥΠΟΜΝΗΜΑ ΔΕΥΤΕΡΟΝ.

Περὶ ἐπιτυχίας τῆς θεραπείας μου κατὰ τῆς χολέρας.

Πρὸς τὸν Κ. Πρόεδρον τῆς ἐν Ἀθήναις ἰατρικῆς ἐταιρίας.

Κύριε Πρόεδρε!

Ἄφ' ἧς ἐποχῆς ἔσχον τὴν τιμὴν νὰ σᾶς πέμψω τὸ πρῶτόν μου ὑπόμνημα «περὶ καταλληλοτέρας τινὸς θεραπείας κατὰ τῶν διαλειπόντων πυρετῶν καὶ κατὰ τῆς χολέρας,» ἡ ἐπιδημία αὕτη διέτρεξε μέγα μέρος τῆς Ἀνατολῆς καὶ πολλὰς ἐπαρχίας τῆς Δύσεως. Ἀπέχων ἐπὶ τοῦ παρόντος νὰ ὁμιλήσω περὶ τῶν ἐν τῇ Δύσει γενομένων, καθ' ὅσον ταῦτα ἀνάγονται ἐν τῇ θεραπείᾳ μου κατὰ τῆς χολέρας, νομίζω καθήκόν μου νὰ ὑποβάλλω εἰς τὴν ἐταιρίαν, τῆς ὁποίας προέστασθε ἐκ τῶν ἐν τῇ Ἀνατολῇ γενομένων, τὰ ἐν γνώσει ἐμοῦ περιελθόντα.

Πλὴν τῆς δημοσιεύσεως καὶ τῆς εὐμενοῦς σχολιάσεως, τὰς ὁποίας ἔκαμην ἅπας σχεδὸν ὁ τύπος τῆς Ἀνατολῆς τοῦ τε ὑπομνήματός μου καὶ τῆς κατὰ τῆς χολέρας ὁμιλίας μου, ἐφημερίδες τινὲς, δημοσιεύουσαι τὰς μαρτυρίας τῆς ἐπιτυχίας, εὐπρεπήθησαν νὰ δημοσιεύσωσι καὶ τὰ ἐξῆς ἄρθρα.

1) Ἄρμονία τῆς Κωνσταντινουπόλεως ἐν τῷ ἀριθ. 148. 25 Αὐγούστου 1865.

«Γνωστὴ ὑπάρχει εἰς τὸ κοινὸν ἡ περὶ θεραπείας τῆς νόσου χολέρας μέθοδος τοῦ ἐν Ἀθήναις ἀξιολόγου ἰατροῦ καὶ χρηστοῦ πολίτου Κ. Ἀναστ. Γούδα. Δὲν διέφυγε δὲ θεσβίως τὴν ὀξυδερκειαν αὐτοῦ τὸ ὅτι σύστημα οἷον τὸ τοῦ Κ. Γούδα, στηριζόμενον ἐπὶ λογικῆς καὶ πείρας μακρᾶς θὰ ἔφερε καρποῦς εὐαρέστου; διὰ τὴν πάσχουσαν ἀνθρωπότητα. Τοῦτο ἔρχεται νὰ ἐπιβεβαιώσῃ, ἐὰν ἔχρηζεν ἐπιβεβαιώσεως μετὰ τὰ ὑπὸ τοῦ Κυρίου Γούδα πιστοποιούμενα, ἡ κάτωθι δημοσιευομένη διατριβὴ τοῦ ἀξιοτίμου ἰατροῦ Κ. Θ. Γεωργιάδου, πρὸς δὲν, εἰρήσθω ἐν πα-

SECOND MÉMOIRE.

Sur le succès de mon traitement contre le

CHOLERA-MORBUS.

A Monsieur le président de l'Académie impériale de médecine à Paris.

Monsieur le Président.

Depuis le temps que j'ai eu l'honneur de vous envoyer mon premier mémoire «sur le traitement le plus convenable contre les fièvres intermittentes et le choléra-morbus» ce fléau a parcouru une grande partie de l'Orient et quelques provinces de l'Occident. En m'abstenant pour le moment de parler de ce qui s'est passé dans l'Occident, relativement à mon traitement contre le choléra-morbus, je crois de mon devoir de soumettre à l'Académie, que vous présidez, ce qui s'est passé dans l'Orient, et ce qui est venu, jusqu'à présent, à ma connaissance.

A part la publication et l'argumentation favorable qu'a fait de mon premier mémoire, comme aussi de mon discours sur le choléra-morbus, toute la presse de l'Orient, quelques journaux en publiant les témoignages de son succès ont publié aussi les articles suivants :

1) *L'Harmonie, journal de Constantinople, N° 148, 25 Août 1865.*

La méthode de l'honorable Monsieur le Dr Goudas, contre le choléra-morbus est déjà très bien connue du public. Certes il n'a pas échappé à l'investigation de M^r le Dr Goudas que son système, basé sur la logique et sur une longue expérience, pourrait avoir de très bons résultats pour l'humanité, ce que vient confirmer, si cela avait besoin de confirmation, la signature de M^r le D^r Th. Géorgiades, lui qui mé-

ρόδω, ἐπὶ τοῦ παρόντος, μέγας ὀφείλεται ἔπαινος δι' ὅσας προσέφερον ὑπηρεσίας ὅτε ἡ νόσος ἐνέσκηψε κεραυνοβόλος ἐν Φαναρίῳ.

2) Ἐρανεζόμυθα ἐκ τῆς Βυζαντιδος, ἐφημερίδος τῆς Κωνσταντινουπόλεως ἀριθ. 902. 21 Αὐγούστου 1865.

Ἀξιότιμος Κύριε Συντάκτα τῆς Βυζαντιδος.

Κατὰ τὸ διάστημα τῆς βροτολογίου νόσου χολέρας καὶ ὡς πολιτικός καὶ ὡς δημόσιος ἰατρός ἐτεσκεφθην ἄπειρον ἀριθμὸν χολεριῶντων κατὰ τὰς συνοικίας Φαναρίου, Κεραμίτ Μααλεσί, Λόντσας, Μπαλατά, Ἐδελνέκαπι, Ἐγρούκαπι, Μουχλίου, Τιμπάλιου καὶ τὰ τούτοις γείτονα μέρη καὶ ὀφείλω νὰ ὁμολογήσω δημοσίως ὅτι, μεταχειρισθεὶς τὴν Κινίνην, τὸ σωτηριῶδες τοῦτο φάρμακον, ἔσχον ἀριστα ἀποτελέσματα, ἐκτὸς ὀλίγων καὶ λίαν σπανίων ἐξαιρέσεων. Ταῦτα δὲ ἐπὶ τοῦ παρόντος ἐπιφυλαττόμενοι ὅπως ἀκολουθῶς κάμω ἐκτενῆ περὶ τούτου πραγματεῖαν.

Δέχθητε δὲ Κ. Συντάκτα καὶ τὴν διαβεβαίωσιν τῆς πρὸς ὑμᾶς ἐξαιρέτου ὑπολήψεώς μου, μεθ' ἧς διατελῶ.

Ἐν Φαναρίῳ τὴν 16 Αὐγούστου 1865.

Ὁ τακτικὸς ἰατρός τοῦ Φαναρίου

Θ. ΓΕΩΡΓΙΑΔΗΣ.

3) Ὁ Ἀνατολικὸς Ἄσθρ, ἐφημερίς ἐν Κωνσταντινουπόλει, ἐν τῷ φύλλῳ αὐτοῦ ὑπ' ἀριθ. 287. 2 Σεπτεμβρίου 1865.

αὐτὸ ἐν Ἀθήναις ὁμογενὴς ἰατρός Κ. Ἀναστ. Ν. Γούδας, ὡς γνωρίζουσιν οἱ ἀναγνώσται τοῦ Ἀνατολικοῦ Ἄστερος, συνέταξε καὶ ἐδημοσίευσεν πρό τινος ἤδη καιροῦ ἵπόμενῃ περὶ χολέρας, ὅπερ, ὡς ἐπληροφόρηθμεν, προὔξενησεν ἀρίστην ἐντύπωσιν καὶ εἰς τὴν ἐν Παρισίοις ἰατρικὴν Ἀκαδημίαν, ἧτις ἀμέσως διώρισεν ἐπιτροπὴν, ὅπως αὕτη ποιήσῃ τὰ ἀναγκαιοῦντα πρὸς τοῦτο πειράματα καὶ τὴν ἀπαιτουμένην εἰσήγησιν, καὶ οὕτως ἐκφράσῃ καὶ ἡ Ἀκαδημία ἐπισήμως τὴν περὶ τούτου κρίσιν της. Καὶ ἐνταῦθα δὲ παρὰ πολλῶν Ἀσκληπιαδῶν ἠκούσαμεν, ὅτι τὸ προτεινόμενον κατὰ τῆς χολέρας θεραπευτικὸν μέσον ὑπὸ τοῦ Κ. Γούδα εἶναι τὸ καταλλήλοτατον.

rite en effet un grand éloge pour les services qu'il a rendu à l'époque où le choléra a envahi comme une foudre le Phanar à Constantinople.

2) *Voici ce que nous empruntons du Byzantis, journal de Constantinople, N° 902 du 21 Août 1865.*

Monsieur et très honoré rédacteur du «Byzantis».

Comme médecin civil et comme employé du gouvernement de la Sublime Porte, j'ai donné mes soins à une foule de cholériques dans les quartiers du Phanar, de Keramet Maalessi, de Lontzas, de Mpalata, d'Enderné-Kapi, d'Egri-Kapi, de Mouchlou, de Tzoumbali et des environs de ces quartiers, et je dois avouer publiquement que, à part quelques rares exceptions, je me suis très bien trouvé de l'usage du sulphate de quinine. Voilà ce que j'ai à dire pour le moment, plus tard je publierai une dissertation plus minutieuse.

Agréé Monsieur le rédacteur.

le 16 Août 1865.

Le médecin ordinaire du Phanar

TH. GEORGIADIS.

3) *L'Étoile orientale, journal de Constantinople N° 287, du 2 Septembre 1865.*

Il est déjà bien connu aux lecteurs de «l'Étoile Orientale» que notre compatriote M^r le Dr Goudas a fait et publié, il y a quelque temps, un mémoire sur le choléra-morbus. Ce travail a été envoyé à l'Académie impériale de médecine à Paris. Cette illustre société après lui avoir fait un bon accueil, nous assure-t-on, l'a envoyé à la commission du choléra afin de faire les expériences et l'introduction nécessaires. Quant à Constantinople c'est avec une grande satisfaction que nous avons appris que plusieurs médecins ont expérimenté, et trouvé très convenable, la méthode de Monsieur le Dr Goudas.

4) Ἔθνος, ἐφημερίς τῆς Σύρου ἐν τῷ ἀριθ. 28. 11 Σεπτεμβρίου 1865.

«Εἶναι ἤδη ἀναντίρρητον, ὅτι ἡ περὶ θεραπείας τῆς χολέρας ἀνακάλυψις τοῦ φιλοπόνου ἰατροῦ Κ. Ἀναστ. Γούδα ἐπέτυχε. Τοῦτο ἐμαρτύρησαν μέχρι τοῦδε ἅπας σχεδὸν ὁ τύπος τῶν πόλεων, ὅσας ἐπεσκέφθη ἡ ἐπάρατος νόσος καὶ ἄλλαι πολλὰ διαβεβαιώσεις ἐπιστολῶν ἐξ ἐπιχολέρων μερῶν. Ὑπολείπεται ἤδη ν' ἀποφανθῇ ἐπὶ τοῦ εἶδους τῆς εἰρημένης θεραπείας ἡ Γαλλικὴ ἀκαδημία, εἰς ἣν ἀπεστάλη τὸ σχετικὸν ὑπόμνημα· ἅπαντες δὲ φρονοῦσιν, τεκμαιρόμενοι ἐκ τῆς ἐπιτυχίας ἐν ταῖς πόλεσι, ὅσας μέχρι σήμερον ἐμάστιξεν ἡ νόσος, οὐδὲ τῆς Ἀγκῶνος ἐξαιρουμένης, καὶ τῆς λίαν εὐμενοῦς ἡποδοχῆς, ἧς τὸ σχετικὸν ὑπόμνημα ἔτυχεν ἐν τῷ ἐπιστημονικῷ τῆς Εὐρώπης τύπῳ, ὅτι τὸ ἀνώτατον ἐπιστημονικὸν ἐν Γαλλίᾳ δικαστήριον, ὅπερ, μάλιστα, σήμερον διατελεῖ ἐν τῷ μέσῳ νόσου, εὐμενῆ ἀποφανθήσεται κρίσιν ἐπὶ τῆς εἰρημένης θεραπείας.

»Εἰς πάντα τὰ πεπολιτισμένα ἔθνη αἱ Κυβερνήσεις, ἀληθῶς ὑπὲρ τῆς εὐμερίας καὶ τῆς ὑγείας τῶν ὑπ' αὐτὰς λαῶν κηδόμεναι, δαφιλῶς, ὑλικῶς τε καὶ ἠθικῶς ἀνταμειβοῦσι τοὺς κοπιῶντας ἐπιστήμονας πρὸς ἀνακάλυψιν σωτηρίων μεσῶν κατὰ τῶν λυμαινομένων τὴν ἀνθρωπότητα ἀποτροπαίων μαστίγων. Ἐν Ἑλλάδι ὁμοίως, ἔνθα πᾶσαν ἀγαθὴν, ἢ γόνιμον ὠφελείαν πρὸς τὸν τόπον πράξιν, κατεδικάσθημεν ν' ἀναμένωμεν μόνον ἐκ τῶν χειρῶν τῆς ἐλληνικῆς κοινωρίας, δὲν ὀφείλομεν, βεβαίως, νὰ πρὸςδοκῶμεν, ὅτι ἡ Ἑλληνικὴ Κυβερνησις δειχθήσεται πρῶτον ν' ἀνταμειψῇ τὸν διὰ τῆς ἀκρας αὐτοῦ φιλοπονίας ἐφευρόντα ἐν τόσῳ ἀσφαλῆς θεραπευτικὸν κατὰ τῆς χολέρας μέσον, ἰατρὸν Κύριον Γούδαν.

»Φρονοῦμεν, ὅθεν, μολονότι γιγνώσκομεν τὴν ἄκραν τοῦ ἀνδρὸς ἀφιλοκέρδειαν καὶ μετριοφροσύνην, ὅτι ἡ ἐλληνικὴ κοινωρία ὀφείλει ἐν τῇ περιστάσει ταύτῃ, νὰ ἐκδηλώσῃ σαφῶς τὸ πρὸς τὸν Κ. Γούδαν αἶσθημα τῆς εὐγνωμοσύνης της, ἀν' ὅσων μόχθων ὁ ἀκάματος οὗτος τῆς ἐπιστήμης λειτουργὸς ὑπὲρ αὐτῆς προσήνεγκε καὶ προσφέρει.»

5) Νόμος, ἐφημερίς τῆς Σύρου ἐν τῷ ἀριθ. 80. 25 Σεπτεμβρίου 1865.

«Εὐχαριστως ἀναγινώσκωμεν ἐν πάσαις σχεδὸν ταῖς ἐλληνικαῖς ἐφημερίσι διαφοροὺς ἐκθέσεις καὶ διαφόρους ἐπιστολάς περὶ τῆς τεραστίας κατὰ τῆς χολέρας δυνάμειος τοῦ ὑπὸ τοῦ

4) *La Nation, journal de Syra, N° 28, du 11 Septembre 1865, dit:*

Il est incontestable que la découverte de M. Goudas, médecin distingué et laborieux, touchant le traitement du choléra-morbus, a réussi. La presse, des villes par où ce fléau a passé, en est le témoignage, sans parler d'autres assertions que donnent des lettres particulières. Il reste à l'Académie de médecine de Paris, à qui M. le docteur Goudas a adressé un rapport à ce sujet, de se prononcer. Il n'est pas moins vrai que tout le monde s'attend à ce que, vu le succès que le système a obtenu partout où il a été employé pour combattre la maladie, ce que toute La presse a constaté, que le tribunal suprême en France, où le fléau commence à sévir, émettra un jugement favorable, sur le traitement proposé par le Dr Goudas.

Chez tous les peuples civilisés les gouvernements ayant une vraie sollicitude pour la prospérité et la santé de leurs sujets, accordent avec profusion des récompenses honorifiques ou matérielles à ceux qui s'efforcent de faire des découvertes scientifiques, salutaires contre les fléaux épouvantables dont l'humanité est en proie. Mais en Grèce, où tout acte fécond, promettant une utilité sociale, ne reçoit aucun encouragement, nous sommes condamnés à ne l'attendre que des mains de la société hellénique. Nous ne devons certainement pas espérer que le gouvernement se montre empressé à récompenser Mr Goudas, qui, par ses efforts assidus, a découvert un traitement si sûr contre le choléra.

Bien que nous connaissions le parfait désintéressement et la modestie de notre compatriote, nous pensons cependant que la société hellénique doit, dans un tel cas, manifester clairement le sentiment de sa reconnaissance à cet infatigable piocheur de la science, pour les fatigues qu'il se donne pour elle.

5) *La Loi, journal de Syra, N° 80, du 25 Septembre, s'exprime ainsi:*

C'est avec satisfaction que nous lisons dans tous les journaux helléniques, des rapports et des lettres touchant le prodigieux remède, contre le choléra-morbus, de l'infatiga-

φιλοπόνου και ἀκαμάτου ἀξιοτίμου ἰατροῦ Κυρίου Α. Γούδα ἐφευρεθέντος φαρμάκου. Ὁ χριστὸς οὗτος πολίτης νυχθημερόν ἀσχολούμενος περὶ πολλὰ κοινωνικὰ ἔργα ἀξία παντὸς ἐπαίνου, οὐδαμῶς παραμελεῖ καὶ τῆς φιλανθρωπίας αὐτοῦ ἐπιστήμης, γινόμενος χρήσιμος οὐ μόνον τῇ πασχούσῃ ἀνθρωπότητι, ἀλλὰ καὶ τοῖς συναδέλφοις αὐτοῦ.»

6) Τὸ δὲ Χρηματιστήριον τῆς Σύρου ἐν τῷ ἀριθ. 39 τῆς 25 Σεπτεμβρίου 1865 μετὰ τὴν δημοσίευσιν τινῶν ἐπιστολῶν πρὸς ἡμᾶς ἐπιφέρει τὰ ἑξῆς.

«Ἐκτὸς τῆς ἀνωτέρω ἐπιστολῆς πολλαὶ ἄλλαι δημοσιευθεῖσαι διὰ τοῦ ὑπ' ἀριθ. 451 φύλλου τῆς Μερμίνης δηλοῦσι τὴν ἐπιτυχήν θεραπείαν τῆς χολέρας, τῆς ὁποίας εὐτυχον, ὅσοι ἠκολούθησαν τὰς ὁδηγίας τοῦ Κ. Γούδα.

»Δυναμέθα ὅθεν ἐπὶ τῇ βάσει τῶν ἐνδείξεων τούτων νὰ καυχώμεθα, ὅτι ἕλλην καὶ καλὸς πατριώτης ὁ Κ. Γούδας ἐγένετο σωτὴρ τῆς ἀνθρωπότητος ἀπὸ τοῦ βρωτολοιγοῦ μιάσματος, καὶ νὰ συγχαρῶμεν τὸ ἔθνος καὶ αὐτὸν ἐπὶ τῇ φιλανθρωπῶν ταύτῃ ἀνακαλύψει.

»Ἐπιβάλλεται δὲ διὰ ταῦτα πᾶσι μὲν ἐν γένει, ἰδίως δὲ τοῖς Ἕλλησι τὸ καθήκον τῆς ἀμοιβῆς τοῦ εὐεργετικοῦ τούτου συμπολίτου, καὶ ἡ οὕτως ἐμφύχωσις τῆς ἀρετῆς καὶ εὐεργεσίας.

»Εἰς ἄλλα ἔθνη καὶ αἱ μικραὶ ἀνακαλύψεις ἀμοιβόνται γενναϊότατα, καὶ οἱ ἀνακαλύψαντες πλουτοῦσι παρ' ἡμῖν δὲ, ὅπου οὔτε ταμείον ἀμοιβῆς τῶν ἀνακαλύψεων ὑπάρχει, οὐδὲ μυστικὴν τὴν ἀνεκτίμητον θεραπείαν τοῦ Κ. Γούδας ἐφύλαξεν, ἀλλ' ὡς φιλόανθρωπος καὶ καλοκάγαθος ἔσπευσε νὰ καταστήσῃ αὐτὴν ὅσον οἷόν τε γνωστοτέραν παρὰ πᾶσι, δὲν πρέπει διὰ κοινῆς συνεισφορᾶς νὰ γείνη προσφορά τις αὐτῷ εἰς ἐνδείξιν τῆς ἐθνικῆς εὐγνωμοσύνης, καὶ διὰ τῆς τοιαύτης προσφορᾶς νὰ γείνη ἀνακούφισις τις εἰς ἄνδρα ἕκαστον τοῦ ἀκραιφνοῦς πατριωτισμοῦ τοῦ τὰ μύρια ἐπὶ τῆς πεσοῦσης δυναστείας παθόντα καὶ ζημιωθέντα ;

»Ναί! εἶναι δίκαιον τὸ τοιοῦτον, καὶ οὐδὲν ἀμφιβάλλομεν, ὅτι οἱ προύχοντες τοῦ τόπου, ἐμπορούμενοι ἀπὸ τὰ αὐτὰ μὲ ἡμᾶς αἰσθήματα, θέλουσι συντρέξει εἰς τὴν ἀμοιβὴν τοῦ εὐεργέτου τούτου, πρῶτοι αὐτοὶ δίδοντες τὸ καλὸν παράδειγμα γενναίας συνδρομῆς.»

ple et laborieux docteur Goudas. Cet inappréciable citoyen, continuellement occupé à un grand nombre de travaux utiles au public, et dignes de louanges, ne néglige d'aucune manière sa science philanthropique, devenue utile, non seulement à l'humanité, mais encore à ses confrères.

6) *Le journal la Bourse, de Syra, N°101, du 25 Septembre 1865, après avoir parlé de mon traitement continue ainsi :*

En outre de la lettre ci-dessus, il en a été publié un grand nombre dans le N° 451 du journal la *Mérimna*, qui prouvent la réussite du traitement de M. Goudas contre le choléra-morbus.

Nous pouvons donc, nous appuyant sur ces données, être flatés qu'un hellène, et bon patriote -M. Goudas- soit devenu le sauveur de l'humanité, et complimenter la nation et lui de cette découverte philanthropique.

Ce fait impose une reconnaissance générale, et particulière surtout aux Grecs, comme une preuve de récompense envers les vertrus et les bienfaits de notre concitoyen.

Chez les autres nations, les moindres découvertes sont récompensées généreusement, et les inventeurs s'enrichissent. Chez nous, où il n'y a pas de fonds pour récompenser les inventions, et où M. Goudas, n'a pas tenu secret son inestimable traitement, mais qui au contraire, en homme de bien et en philanthrope, il s'est empressé de lui donner toute la publicité possible, ne faudrait-il pas, par une souscription générale, qui serait une récompense nationale, qu'une indemnité fut offerte à un homme, qui a tant souffert et éprouvé des pertes sous la dynastie déchue ?

Oui! M. Goudas est digne d'une telle récompense, et nous ne doutons point que les primats du pays, ressentant les mêmes sentiments que nous, concourront les premiers, pour donner l'exemple, à récompenser ce bienfaiteur de l'humanité.

7) Ἡ Ἑλλάς, ἔφημερίς τῶν Ἀθηνῶν, Γαλλιστί ἐκδιδομένη, ἐν τῷ ἀριθ. 151 τῆς 5 Ὀκτωβρίου 1865, ἐδημοσίευσεν τὰ ἑξῆς.

«Εἶναι γνωστὸν, ὅτι ὁ ἰατρὸς Κύριος Γούδας συνιστᾷ τὰς σκευασίας τῆς κίνης ὡς ἡρωϊκὸν μέσον πρὸς θεραπείαν τῆς χολέρας. Ἡ Παλιγγενεσία δημοσιεύει ἐπιστολὴν ἰατροῦ τινος ἐν Κωνσταντινουπόλει πρὸς τὸν ἐν Ἀθήναις συνάδελφόν του, δι' ἧς ὁμολογεῖται μὲν ἡ πλήρης ἐπιτυχία τῆς θεραπείας ταύτης κατὰ τῆς χολερίνης, ὅταν δὲν συνπαύχουσι ἐμετοὶ, ἀλλὰ συνάμα ὁμολογεῖται καὶ τὸ ἀνεπαρκὲς αὐτῆς κατὰ τῆς ἀνεπτυγμένης χολέρας. «Κατὰ ταύτης οὐδόλως ὠφέληθη, λέγει ὁ γράψας τὴν ἐπιστολὴν Κ. Κρίσπις, ἐπειδὴ ὁ στόμαχος δὲν ἠνέχετο τὰς σκευασίας (1). Ὅθεν ἐπὶ τῶν περιστάσεων τούτων μετεχειριζόμεν τὰ γνωστὰ πρὸς ἀποκατάστασιν τῆς ἀντιδράσεως μέσα κατασταθίσθη ὅμως ταύτης, πάλιν εἰς τὴν κινήνη κατέφευγον, καὶ ἔβλεπον θαυμάσια τῷ ὄντι ἀποτελέσματα. Καὶ ταῦτα μὲν παρατήρησα ἐγὼ, παραπλήσια περίπου ἀποτελέσματα ἔσχον καὶ οἱ λοιποὶ συνάδελφοι. Δύο ἐν τούτοις ἰατροὶ ἐκ Σίφνου, οἱ ΚΚ. Μπάος καὶ Μαρίνος Μαρούλης μ' ἐβεβαίωσαν, ὅτι ἐντελῶς τοὺς ὠφέλησεν ἡ μέθοδός σας.»

8) Ὁ Ἀστὴρ τῆς Ἀνατολῆς, ἔφημερίς τῶν Ἀθηνῶν, συντασομένη ὑπὸ τοῦ ἰατροῦ Κ. Καλαποθάκη, ἐν τῷ ἀριθ. 398 τῆς 25 Σεπτεμβρίου 1865 δημοσιεύει τὰ ἑξῆς.

«Ἡ ὑπὸ τοῦ ἀξιότιμου ἰατροῦ Κ. Α. Γούδα συστηθεῖσα διὰ τῆς θεϊκῆς κινήνης μέθοδος θεραπείας κατὰ τῆς χολέρας, ἐβλήθη εἰς ἐνέργειαν εἰς διάφορα μέρη τῆς Τουρκίας, ἰδίως ὅμως ἐν Κωνσταντινουπόλει ὑπὸ τινῶν τῶν ἐκεῖ ἰατρῶν μὲ εὐχάριστα ἀποτελέσματα. Καίτοι δὲ μὴ ἔχοντες εἰσέτι ἀκριβεῖς κλινικὰς

(1) Εὐχαριστοῦμεν τὸν ἀξιότιμον ἡμῶν συνάδελφον διὰ τὴν ἐπικύρωσιν τῆς θεωρίας μας, διότι οὐδεὶς τῷ ὄντι πλειότερον ἡμῶν ὑπεστήριξεν ὅτι ἂν ἡ κινήνη δὲν ὠφέλησεν ἄχρι τοῦδε κατὰ τῆς χολέρας, τοῦτο προήρχετο διότι τὸ φάρμακον ἀπεπέμπετο δι' ἐμέτων ἢ διαρροίας. Ὅθεν καὶ πρὸς ἕσιν τοῦ κακοῦ τούτου συνεστήσαμεν τὰς ἐπὶ τοῦ ἠρεθισμένου ὄντος πρότερον διὰ σιναπισμῶν δέρματος ἐπιτριφεις τῆς κινήνης.

7) *La Grèce, journal d'Athènes dans le N° 151, du 5 Octobre 1865, dit:*

On sait que le Docteur Goudas prône les préparations du quinine comme héroïques dans le traitement du choléra. *La Régénération* publie une lettre écrite par un médecin de Constantinople à son collègue d'Athènes, constatant le succès complet du traitement préconisé contre le choléra léger ou cholérine quand il n'est pas accompagné de vomissements. Mais en même temps cette lettre constate aussi l'insuccès le plus complet de ce traitement contre le choléra grave. «Je n'ai obtenu aucun succès, dit M. Crispis, l'auteur de la lettre, quand il y avait de véritables symptômes de choléra, vu que l'estomac ne supportait nullement la préparation (1) C'est pourquoi je m'appliquais à produire d'abord une réaction dans l'organisme, et une fois que j'y avais réussi j'avais immédiatement recours à la quinine qui produisait des effets merveilleux. Voilà ce que j'ai observé. Mes confrères hellènes ont eu à peu près les mêmes résultats. Deux médecins de Siphnos MM. Baos et Marinos Maroulis m'ont seuls dit avoir toujours obtenu des résultats décisifs avec votre méthode.»

8) *L'Étoile de l'Orient, journal d'Athènes redigé par Monsieur le Docteur Kalapothakis N° 398 du 25 Septembre 1865, dit:*

Le traitement contre le choléra-morbus, recommandé par l'honorable docteur M. Goudas, a été suivi dans plusieurs localités de la Turquie, et notamment à Constantinople, par plusieurs médecins. Quoique manquant d'exactes observations cliniques sur l'utilité du remède, quant aux phases de

(1) Nous remercions notre honorable confrère de la confirmation qu'il fait de notre théorie, en effet personne plus que nous, n'a soutenu que si le quinine n'a pas réussi jusqu'à présent, pour combattre le choléra-morbus c'est parce qu'il est regeté par les vomissements ou la diarrhée, et c'est justement pour remédier à cet inconvénient que nous avons proposé les frictions sur la peau, préalablement irritée par le moyen des sinapismes.

παρατηρήσεις περί τῆς χρησιμότητος τοῦ φαρμάκου τούτου εἰς ἀπάσας τὰς μορφάς καὶ ἅπαντα τὰ στάδια τοῦ νοσήματος, πρέπει ὁμῶς νὰ ὁμολογήσωμεν, ὅτι τὸ ἀποτελεσματικὸν τῆς διὰ τῆς κινίνης θεραπείας ἀφαιρεῖ ἀπὸ τοῦ νοσήματος τούτου τὸν μυστηριώδη πέπλον, ὅστις ἐκάλυπτε μέχρι τοῦδε τὴν φύσιν του καὶ καταιάττει αὐτὸ εἰς τὴν τάξιν τῶν μiasματικῶν πυρετῶν. Τούτου ἕκα μεγάλη ὀφείλεται εὐγνωμοσύνη εἰς τὸν Κ. Γούδαν, ὅστις διὰ τῆς συστάσεως τοῦ φαρμάκου τούτου ὄχι μόνον βοήθειαν εἰς τὴν πάσχουσαν ἀνθρωπότητα προσφέρει, ἀλλὰ καὶ πρὸς προαγωγὴν τῆς ἰατρικῆς τέχνης συνεισφέρει. Ἡθέλαμεν δὲ προτείνει νὰ διορισθῇ εἰς θεσιν τινά, ἧτις νὰ παρέχῃ εἰς αὐτὸν τὰ τε μέσα καὶ τὴν εὐκαιρίαν πρὸς ἐνασχόλησιν ἐπὶ ἀντικειμένων, διὰ τὰ ὁποῖα φαίνεται ὅτι εἶναι πεπλασμένος.»

9) Ἡ Μέριμνα, ἡμερησίως τῶν Ἀθηνῶν, ἐν τῷ ἀριθ. 451 τῆς 21 Σεπτεμβρίου 1865 ἐδημοσίευσεν τὰ ἑξῆς.

II ΟΦΕΙΛΟΜΕΝΗ ΑΜΟΙΒΗ.

«Ὀλίγας λέξεις ἠδυνήθημεν νὰ εἰπώμεν ἄλλοτε περὶ τῆς ἐπιδημίας τῆς χολέρας καὶ ἰδίως περὶ τῆς ὑπὸ τοῦ ἰατροῦ Κυρίου Γούδα προταθείσης κατ' αὐτῆς θεραπείας, προτιμήσαντες οὕτω νὰ μὴ προδράμωμεν τῶν πραγμάτων. Σήμερον ὁμῶς, ἔχοντες ὑπ' ὄψιν ἡμῶν τὰς δημοσιευμένας κατωτέρω ἐπιστολάς καὶ βλέποντες κυρουμένας τὰς ἐπιστημονικὰς θεωρίας τοῦ Κ. Γούδα ὑπὸ τόσων σπουδαίων ἀποδείξεων, δυνάμεθα νὰ συγχαρῶμεν αὐτῷ καὶ συγχρόνως ν' ἀναμνήσωμεν πρὸς τὴν κοινωνίαν τὰ καθήκοντα τῆς εὐγνωμοσύνης καὶ ἀμοιβῆς, ἅτινα καὶ αὕτη ὀφείλει νὰ τελεῖ ὑπὲρ τῶν μοχθούντων καὶ εὐεργετούντων αὐτήν.

Ὁ Κ. Γούδας ὑπῆρξε χρήσιμος καὶ εὐεργετικὸς τῇ ἑαυτοῦ πατρίδι καὶ ὡς πρόσωπον πολιτικὸν καὶ ὡς ἰατρός. Ἐὰν δὲ σήμερον ἀπεσύρθη εἰς τὰ ἴδια, καὶ, καθὼς ὁ ἴδιος ἐν τῇ ἑαυτοῦ ἀγαθότητι συνειθίζει νὰ λέγῃ «σπείρει λάχανα» εἶναι ὁμῶς γνωστότατον τοῖς πᾶσι πόσα ἔπραξε καὶ πόσα ὑπέστη ὑπὲρ τῶν ἐλευθεριῶν καὶ συμφερόντων τῆς πατρίδος του. Καὶ διὰ τοῦ λόγου του, καὶ διὰ τοῦ καλάμου, καὶ διὰ τοῦ παραδείγματός του προσήνεγκεν ὅ,τι δύναται νὰ προσφέρῃ εἰς τὴν πατρίδα του χρυσὸς καὶ φιλελεύθερος αἰτῆς πολίτης· ἀντὶ δὲ τῆς τοιαύτης διαγωγῆς του κατεδιώχθη, ἐφυλακίσθη, ἐξωρίσθη, ἐπὶ τέλους κατεστρέψε σπουδαίαν περιουσίαν τὴν ὁποίαν μὲ τόσους ἰδρώτας καὶ κόπους εἶχε παρασκευάσει ὑπὲρ τῆς οἰκογενείας του.

la maladie durant son cours, il faut avouer que le résultat de la guérison par la quinine, arrache le voile épais qui était étendu, jusqu'à présent, sur cette maladie, qui était classée dans la cathégorie des fièvres miasmaticques.

On doit une grande reconnaissance au docteur Goudas, qui, par la recommandation de ce traitement, non seulement assiste l'humanité, mais intéresse la science médicale. Nous voudrions qu'il fut nommé à un emploi, où il pu trouver les moyens et les occasions de s'occuper à des travaux, pour lesquels il semble né.

9) *La Merimna, journal d'Athènes, N° 451, du 21 Septembre 1865, dit:*

UNE RÉCOMPENSE A DONNER.

Jusqu'à ce jour nous nous sommes peu occupés de parler du choléra, et en particulier du traitement proposé par Monsieur Goudas, ayant préféré ne pas devancer les faits. Mais aujourd'hui ayant sous les yeux les lettres, que nous publions plus bas, et voyant que les théories scientifiques de Mr Goudas ont été sanctionnées par tant de preuves importantes, nous ne pouvons que le féliciter, et rappeler en même temps à la société ses devoirs de reconnaissance envers Monsieur Goudas, et les récompenses qu'elle doit à ceux qui ne cessent de travailler pour sa prospérité.

Monsieur Goudas, et comme homme politique et comme médecin, a bien mérité de la patrie; quoiqu'il mène aujourd'hui une vie privée, et que, comme il le dit lui même, il plante des raves, cependant tout ce qu'il a fait et souffert pour la liberté et les intérêts de sa patrie est connu de tout le monde. Par la parole, par la plume, par son exemple même il offert ce qu'un citoyen probe et libéral peut offrir à sa patrie. Pour une telle conduite il fut persécuté, emprisonné, banni; enfin il a perdu, une fortune importante, qu'à force de sueurs il avait acquise pour sa famille. Mr Goudas, comme médecin, depuis qu'il a quitté

ὡς ἰατρός δὲ ὁ Κ. Γούδας, ἀφ' ἧς ἐποχῆς κατέλιπε τοῦ Πανεπιστημίου τὰ βιβλία μέχρι σήμερα, ἐδημοσίευσεν δέκα ὀγκώδεις τόμους ἐπιστημονικῆς ὕλης· πολλὰ δὲ τῶν ἔργων αὐτοῦ μετεφράσθησαν εἰς ξένας γλώσσας καὶ μνημονεύονται μετ' ἐπαίνων ὑπὸ τῶν σοφῶν τῆς Λύσεως.

Ἀλλὰ ποῖον ἀμοιβὴν ἔλαβεν ὁ Κ. Γούδας ἢ ποῖαν ἐνίσχυσιν μέχρι τοῦδε εἶδεν ὑπὲρ τῶν ἔργων του; τί ἐπραξεν ὑπὲρ αὐτοῦ ἢ ποῖαν ἐνθάρρυνσιν τῷ παρέσχεν ἢ ἡ Κυβέρνησις ἢ ἡ κοινωμία;—Δὲν εἶναι καλὸν νὰ ἐξελεγχώμεθα ἐπὶ ἀχαριστία, ἐπὶ μιᾷ κακίᾳ ἀρχαία καὶ ἰδιαζούσῃ ἡμῖν, τῆς ὁποίας τὰς πικρίας ἐδοκίμασαν πλείστοι κατὰ τε τὸν παλαιὸν καὶ νεώτερον τῆς Ἑλλάδος θίον, πολυειδῶς αὐτὴν εὐεργετήσαντες. Καθ' ὅσον δ' ἀφορᾷ τὴν ἑλληνικὴν Κυβέρνησιν, αὕτη περισσώτερον ἐφρόντισεν νὰ ἀντομείψῃ τοὺς μηδὲν ὑπὲρ τῆς πατρίδος ἢ μᾶλλον κακὰ αὐτῇ πράξαντας, παρὰ τοὺς ἀγωνισαμένους ὑπὲρ τῶν συμφερόντων τῆς καὶ τόσας θυσίας ὑπιστάνται, ὑπὲρ αὐτῆς. Ἐκαστοὶ δὲ εἶναι εὐκόλον νὰ ἐννοήσῃ τὰ ἀποτελέσματα τῆς τοιαύτης καταστάσεως· οἱ μὲν διακινδυνεύσαντες τὸς ἑαυτῶν ὑπάρξεις καὶ ἐξαντλοῦντες τὸν χρόνον τοῦ ἑαυτῶν βίου ἐν μόχθοις ὑπὲρ τοῦ κοινῆς συμφέροντος καὶ ὑπὲρ τοῦ ὀνόματος τῆς πατρίδος τῶν, ἀποθαρρύνονται καὶ ἀποσύρονται τοῦ ἀγῶνος· οὐδεὶς δὲ ἄλλος αἰσθάνεται τὴν ἐπιθυμίαν καὶ εὐχαρίστησιν νὰ μιμηθῇ τοιαῦτα δυστυχῆ παραδείγματα.

οὐχ ἦττον, καὶ μετὰ τὰς ἀνωτέρω λυπηρὰς σκέψεις, ἡ τελευταία τοῦ ἰατροῦ Κ. Γούδα κατὰ τῆς ἐπιδημίας τῆς χολέρας ἀνακάλυψις, διὰ τὴν ὁποῖαν οἱ μὲν διατελοῦντες ὑπὸ τὸν ὄλεθρον τῆς βροτολογίᾳ ταύτης νόσου ἀποκαλοῦσιν αὐτὸν σωτήρα, οἱ δὲ συναδέλφοι τοῦ ἰατροῦ τὸν συγχαίρουσιν ἐκ Κωνσταντινουπόλεως καὶ ἀλλαγῶθεν, ἐν δὲ ταῖς ἀκαδημαίαις τῆς πεφωτισμένης Εὐρώπης γίνονται σπουδαιότατοι συζητήσεις καὶ δοκιμασίαι, εἶναι τοιαύτης φύσεως, ὥστε δέον ἢ ἑλληνικὴ κοινωμία νὰ μὴ παρίδῃ τὸ ἑαυτῆς καθήκον ἀλλὰ νὰ ἔλθῃ εἰς ἐνίσχυσιν αὐτοῦ καὶ νὰ τὸν ἀντομείψῃ, καθὼς πράττουσιν ἐν παρομοίαις περιστάσειν ἅπασαι αἱ κοινωμίαι πρὸς τοὺς εὐεργετοῦντας αὐτάς. Πρὸ πάντων δὲ ἡ γενναία Ἠπειρος, ἧς τόσοι β-θυπλοῦτοι καὶ φιλοπάτριδες ἄνδρες παρέσχον σπάνια καὶ ἱστορικὰ παραδείγματα τῶν ὑψηλῶν καὶ γενναίων αἰσθημάτων τῶν, εἶναι δίκαιον καὶ ἐπὶ τοῦ παρόντος νὰ ἐξασκήσῃ παρομοίαν ἀρετὴν ἐν τῷ ἄτομῳ τοῦ Κ. Γούδα, ὅστις εἶναι γόνος τῆς Ἠπέρου.

» Ἐνταῦθα παραθέτομεν τὰ μνησθείσας ἐπιστολάς, πεποιθό-

les banes de l'université jusqu'à aujourd'hui, a publié dix gros volumes traitant de matières scientifiques; plusieurs de ses ouvrages ont été traduits dans des langues étrangères; des savants de l'occident en ont parlé avec éloge.

Mais quel encouragement ou quelle récompense a-t-on accordé à Mr Goudas pour ses ouvrages. Il n'est pas bien que nous soyons convaincus d'ingratitude, vice ancien identifié en nous, et dont les amertumes ont été essuyées, dans les temps anciens et de nos jours, par ceux qui lui ont rendu des services. Quand au gouvernement hellénique, il a mis plus de soin à récompenser ceux qui n'ont rien fait pour la patrie, et même ceux qui lui ont nuï, que ceux qui se sont sacrifiés pour elle. Il est facile à chacun de concevoir les effets d'un tel état de choses. Ceux qui ont risqué leur existence et par des labeurs assidus en faveur de l'intérêt commun et pour le nom de leur patrie, consomment le temps de leur vie, se découragent et se retirent de la lutte; en sorte que personne après eux n'est animé du désir d'imiter de si malheureux résultats.

Cependant, après les tristes réflexions que fait naître ce que nous venons de dire, la dernière découverte de Mr Goudas est d'une telle nature que la société hellénique ne doit pas négliger son devoir, elle doit lui venir en aide et le récompenser; d'autant plus que ceux qui se trouvent sous le coup de cette fatale maladie, le nomment leur sauveur, et que les médecins ses confrères lui adressent de Constantinople et d'ailleurs des félicitations, tandis que dans les académies de l'Europe éclairée, des discussions sérieuses et des expérimentations ont lieu.

C'est ainsi que dans de pareilles occasions toutes les sociétés agissent envers leurs bienfaiteurs. Surtout à l'égard de la généreuse Epire, dont plusieurs hommes opulents et dans les principes du libéralisme ont donné des preuves rares et historiques de leurs hauts et généreux sentiments, il est juste qu'elle exerce aujourd'hui une semblable vertu dans la personne de Mr Goudas natif de l'Epire.

Nous reproduisons ci-après les lettres susdites, dans la

τες ὅτι αἱ θραχεῖαι ἀλλὰ δικαίωτα ἡμῶν παρατηρήσεις θὰ εἰσακουσθῶσιν εὐχαρίστως καὶ θὰ ὠθήσωσι τὰς κατὰ τόπους κοινότητας, νὰ ἐργασθῶσιν ὑπὲρ μιᾶς ὀφειλομένης ἀμοιβῆς τῷ Κ. Γούδα, τῷ ἐργασαμένῳ πολυχρονίως καὶ τόσῳ ἐπιτυχῶς ὑπὲρ τῆς αὐτοῦ πατρίδος.»

Ἐν Κωνσταντινουπόλει τὴν 3 Σεπτεμβρίου 1865.

Ἀξιότιμε φίλε Κύριε Α. Ν. Γούδα.

Ἐν γένει εἶπειν ἀναμνησθήτεον εἶναι, ὅτι διαρκούσης τῆς χολέρας ἐν τῇ πόλει ἡμῶν ἡ χρεῖσις τῆς κινίνης εἶτε οὕτως εἶτε ἄλλως χρωμένη ἀπέβη λαοσωτήριος κατὰ τὰς καταθέσεις τῶν πλείστων ἰατρῶν καὶ παθόντων.....

Πλειοτέρας λοιπὸν πληροφορίας ἐπιφυλάττομαι νὰ πέμψω ὑμῖν προσεχῶς, καθ' ὅσον μέχρι τῆς στιγμῆς ταύτης οὐδὲ τὸν ἀξιότιμον συνάδελφον ἡμῶν Κ. Μαυρογένην οὐδὲ τὸν παντὸς ἐπαίνου ἀνώτερον Κ. Ἡροκλῆ Βυαϊάδην ἐδυνήθη νὰ ἰδῶ, καὶ παρακάλῃσω, ὅπως γραπτῶς ἀγγείλωσιν ἡμῖν τὰ εἰκότα. Ἐκτός δὲ τούτου δύο τῶν ἐν τῷ νοσοκομείῳ τοῦ Χασικίου ἰατρῶν καὶ γνωστῶν μοι, ὧν ὁ ἕτερος Γάλλος, θέλουσιν ἀποστείλει ἡμῖν διὰ τοῦ προσεχοῦς τὰς ἐκθέσεις των, δι' ὧν νομίζω, ὅτι θελουσιν ἐπιβεβαιώσαι τὸ εὐεργετικὸν ἀποτέλεσμα τῆς χρήσεως τῶν σκευασίων τῆς κινίνης καὶ ἀπαριθμῶσι τοὺς δι' αὐτῶν διασωθέντας τούτων πάντων ἐπὶ τοῦ παρόντος δύνασθε νὰ ποιήσητε μνηεῖαν μετὰ τῆς ὑπογραφῆς μου μέχρι τῆς ἀποστολῆς καὶ τῶν λοιπῶν ἱατρικῶν ἐκθέσεων πρὸς ὑμᾶς.

ΧΡΙΣΤΟΦΟΡΟΣ ΣΑΜΑΡΤΣΙΔΗΣ.

Κωνσταντινούπολις τὴν 3 Σεπτεμβρίου 1865.

Κύριε συνάδελφε.

Συγχαροῦσατέ μοι διὰ τὴν τόλμην μου, γράφων πρὸς ὑμᾶς, οὐδόλως προσωπικῶς γνωρίζοντάς με, πλὴν ἡ ἐκτίμησις τῆς ἐπιστημονικῆς ὑμῶν ἀξίας, δηλοῦμένης διὰ πολλῶν καὶ σοφῶν συγγραμμάτων τῆς ἐπιστήμης, καὶ ἡ παράκλησις ἀγαπητοῦ φίλου ὑμῶν, καὶ φίλου μου, δι' παρακάλῃσατε, ἵνα ἐξετάσῃ ἑλληνας ἰατροὺς, ἐὰν ἡ μέθοδος ὑμῶν κατὰ τῆς βροτολοιγῆς χολέρας ἠδουκῆται ἐφ' ἑαυτῆς, ταῦτα πάντα Κύριε συνάδελφε με ὠθεῖν, ἵνα ἐγὼ ὡς ἑλληνας ἰατρός, λαθῶν μέρος ἐνεργητικῶν, σὰς ἀναγγείλω τὴν στέψην ἢ μὴ, τῆς μεθόδου ὑμῶν.

persuasion que nos observations, quoique brèves, mais très-justes, seront écoutées avec plaisir, et qu'elles ne manqueront pas d'exciter les diverses communes à concourir en faveur d'une rémunération due à Mr Goudas, qui a si longtemps travaillé et avec tant de succès pour sa patrie.

CONSTANTINOPLE, le 3 Septembre 1865.

Estimable ami, M. Goudas.

..... Pour parler bref, il est incontestable que, pendant que le choléra a sévi dans notre ville, l'emploi du quinine, soit d'une manière ou de l'autre, a été salutaire, d'après le dire de la plupart des médecins et des convalescents.

Je me réserve donc de vous envoyer prochainement un plus grand nombre d'informations, attendu que jusqu'en ce moment, je n'ai pu voir ni votre estimable confrère Monsieur Mavroyénis, ni Mr Vassiadès, qui est au dessus de tout éloge, afin qu'ils portent des faits à votre connaissance. Deux médecins de l'hospital de Chassikioi, que je connais, l'un est français, vous adresseront prochainement leurs exposés, par lesquels, je crois, ils affirmeront l'effet bienfaisant de l'usage des préparations de quinine; ils y joindront le chiffre des malades qui ont échappés à la mort. Vous pouvez faire l'usage que vous voudrez de tout ce que je vous dit ainsi que de ma signature, en attendant l'envoi des autres exposés. Je suis ect.

CHRISTOPHORE SAMARTZIDES.

CONSTANTINOPLE, le 3 Septembre 1865.

Monsieur et confrère.

Je vous fais mes excuses de la liberté que je prends de vous écrire, bien que vous ne me connaissiez pas personnellement, mais l'appréciation de votre mérite scientifique, évident par plusieurs ouvrages savants que vous avez publié, et la prière de l'ami commun, que vous avez chargé de s'informer auprès de médecins grecs si votre procédé a réussi, tout cela, M^r et confrère, et comme médecin grec, ayant pris une part active, durant l'épidémie, me porte à annoncer le succès ou l'insuccès de votre méthode.

Κύριε συνάδελφε, τὸ ἐπ' ἐμοὶ ἡ μέθοδος ὑμῶν ἀπολύτως οὐδὲν ὠφέλησέ με, σχετικῶς ὅμως ὠφελήθη, ἐξηγοῦμαι· προσκαλούμενος εἰς ἀσθενῆ ἐκ χολερίνης ἦτοί με συμπτώματα μόνον διάρροιας, ἡ κινίνη ἔκαμνε θαύματα ἐσωτερικῶς τε καὶ πολλὴ σπανίως ἐξωτερικῶς διδομένη· με συμπτώματα ὅμως πραγματικὰ χολέρας οὐδὲν ὠφελήθη· καθότι οὐδὲν ὁ στόμαχος ἠνέχετο ταύτην, τούτου ἕνεκεν κατεγνώμην, ἵνα διὰ τῶν γνωστών ὑμῖν μέσων τῆς ἐπιστήμης κατορθώσω τὴν ἀντίδρασιν, κατορθωθείσης δὲ ταύτης ἀμέσως εἰς τὴν κινίνην κατέφευγον ἐξ ἧς μεγάλην ὠφέλειαν ἐβλεπον, καὶ ταῦτα μὲν τὰ περὶ ἐμέ, οἱ δὲ λοιποὶ συνάδελφοι ἔλληνες τὰ αὐτὰ σχεδὸν εἶδον, ἐκτὸς δύο Σιφνίων ἰατρῶν τοῦ Κ. Μπάου καὶ Κ. Μαρίνου Μαρούλη οἵτινες ὡς με εἶπον, ἐντελῶς ἡ μέθοδος ὑμῶν τοὺς ὠφέλησε.

Δέχθητε τὴν διαβεβαίωσιν τῆς πρὸς ὑμᾶς ἐξαιρέτου ὑπολήψεώς μου μεθ' ἧς ὑποσημειοῦμαι.

Ὁ συνάδελφος ὑμῶν

M. ΚΡΙΣΠΗΣ.

Σημείωσις. Ὁ ἀξιοτίμος συνάδελφος Κύριος Κρίσπης διὰ νεωτέρας του ἐπιστολῆς ἀπὸ 25 Σεπτεμβρίου προσθέτει τὰ ἐξῆς. «Πρὸς τοὺς ἐν τῇ προηγουμένη μου ἐπιστολῇ δύο ἰατροὺς, τοὺς ἰδόντας ὠφέλειαν ἐντελῆ ἐκ τῆς μεθόδου σας, συμπεριλάβετε καὶ τὸν ἐντιμὸν ἰατρὸν Κύριον Νικόλαον Κουζινιόν.

Ὁ συνάδελφός σας

M. ΚΡΙΣΠΗΣ.

Κύριε Ἀναστάσιε Γούδα.

Γνωρίζων πόσον ἐνδιαφέρεσθε εἰς τὰ περὶ χολέρας, νομίζω καθήκον μου νὰ σᾶς γράψω τὰ ἐξῆς. Ἡ σύζυγός μου, διαμένουσα εἰς τὸ κτήμα μας εἰς Μολδαβίαν, μοῦ γράφει ὅτι καὶ ἐκεῖ ἐνεσκηψεν ἡ χολέρα, ὅτι προσεβλήθησαν πολλοὶ μεταξὺ αὐτῶν ὁ βεκήλης μας καὶ ὁ κελάρης, ἀλλὰ πρῶτον μετὰ τὴν δύναμιν τοῦ Θεοῦ καὶ ἔπειτα μετὰ τὴν θεραπείαν σας καὶ ἔχουσα ὑπ' ὄψιν ἐγγράφως τὴν ὁμίλιαν σας, τὴν ὁποίαν τίς εἶχα στείλει ἡδυνήθη νὰ σώσῃ καὶ τοὺς δύο. Ἰδοὺ ῥητῶς πῶς γράφει. «Ἐπήραμεν κινίνο καὶ σινεπισμούς, καὶ ἔγειναν ὅλα κατὰ τὴν γνώμην τῆς διατριβῆς τοῦ Δόκτορος ἰατροῦ Γούδα, ἡ διατριβὴ του μετὰ ἐνθάδε ἔφυγε πολὺ καὶ δὲν φοβοῦμαι διόλου, καὶ ὅτι κάμνοντες τὴν ἀπαιτουμένην διαίταν καθ' ὅλα, ἔχοντες καὶ τὰ ἀναγκαῖα διατροφικὰ, ἡ χολέρα εἶναι μία ἀσθένεια, τὴν ὁποίαν πρέπει νὰ εὐχρῆσθαι.»

M' et confrère, quant à moi, votre méthode, d'une manière absolue, ne m'a point profité, mais relativement elle m'a été utile; je m'explique, invité chez un malade atteint de la cholérine, c. a. d. ayant des symptômes seulement de diarrhée, la quinine faisait toujours des miracles, administrée à l'intérieur, et très rarement à l'extérieur; mais avec des symptômes réels de choléra, elle a été tout-à-fait insuffisante; l'estomac ne la tolérerait point du tout. C'est pourquoi je m'occupait, par les moyens de la science, connus de vous, à porter la réaction; une fois arrivé à cela c'est la quinine que me servait pour sauver mes malades. Voilà tout, pour ce qui me regarde, les autres confrères grecs ont été à peu près dans le même cas, excepté deux médecins de Siphnos, M' Baou et M' Marinos Maroulis qui m'ont dit que votre procédé leur a parfaitement profité.

Agréez l'assurance de ma considération distinguée, avec la quelle je suis.

Votre confrère

M. CRISPIS.

(Nota). Mon honorable confrère, M. Crispis, dans sa dernière lettre du 25 de mois passé me dit: «vous pouvez compter au nombre de ceux qui apprécient, après un parfait succès, votre traitement, en ayant fait usage sur les malades, le docteur Nicolas Kouzinier.

ATHÈNES, le 13 Septembre 1865.

Monsieur Anastase Goudas.

Connaissant combien vous vous intéressez à ce qui concerne le choléra, je crois de mon devoir de vous écrire ce qui suit. Mon épouse, se trouvant à notre ferme en Moldavie, m'écrit que le choléra y a éclaté, que plusieurs personnes de la maison, entr'autre notre intendant et notre avocat, en ont été atteints; mais d'abord avec l'aide de Dieu, et ensuite par votre traitement, que je lui avait envoyé, elle a pu les sauver tous les deux. Voici en quels termes elle écrit. «Nous avons pris de la quinine et des sinapismes, et tout a été mis en usage, d'après l'opinion du traitement du docteur Goudas; son traité m'a beaucoup encouragé et je ne crains rien, car avec une diète convenable et les médicaments nécessaires, le choléra n'est qu'une maladie qu'on

Και ἄλλος φίλος μου ὁ Κ. Λικιαρδόπουλος, ἐκ Γαλαζίου, πρὸς ὃν ἔστειλα ἐν ἀντίτυπον τῆς ὁμιλίας σας μοῦ γράφει σχεδὸν τὰ αὐτά.

Σὰς συγχαίρομαι ἐξ ὅλης ψυχῆς διὰ τὴν εὐεργετικὴν ταύτην ἀνακάλυψίν σας καὶ μένω πρόθυμος φίλος σας

A. ARGENTIS.

Ἀθῆναι τὴν 13 Σεπτεμβρίου 1865.

Ἐν Ἀθήναις τὴν 19 Σεπτεμβρίου 1865.

Ἀξιότιμε ἰατρὲ Κύριε Α. Γούδα.

Λαθὼν ἐπιστολὴν παρὰ τῶν υἱῶν μου ἐκ Κωνσταντινουπόλεως καὶ συγχρόνως ῥητὴν ἐντολὴν παρ' αὐτῶν, ὅπως ἀναγγείλω ὑμῖν τὰς προόδους τῆς θεραπείας σας κατὰ τῆς χολέρας, μετὰ μεγάλης μου εὐχαριστήσεως ἀντιγράφω ἐνταῦθα τὸ περιεχόμενον τῆς ἀπὸ 8/20 Σεπτεμβρίου ἐπιστολῆς των.

« Ἀγγείλατε τῷ ἐξοχωτάτῳ Κυρίῳ Γούδα, ὅτι ὅσοι τῶν ἐνταῦθα ἰατρῶν (καὶ οὗτοι εἰσὶ πολυάριθμοι) ἐχρήσαντο τῶν ὀδηγιῶν τοῦ ἐπέτυχον μᾶλλον τῶν ἄλλων. Πολλοὶ δὲ οἰκογενεῖαι καὶ ἀνευ ἰατροῦ ἀλλὰ διὰ τῶν ὀδηγιῶν τούτων ἔσωσαν ἐκ βεβαίου κινδύνου πολλὰ μέλη των ἐκ χολέρας προσβληθέντα. »

« Παρὰ πολλῶν ἐνταῦθα ὁ Κ. Γούδας ὀνομάζεται σωτὴρ. »

Εὐχομαι δὲ καὶ ἐγὼ ἐξ ὅλης ψυχῆς τοιοῦτους καρποὺς γὰ ἐβγάξῃ τὸ Πανεπιστήμιόν μας, τοῦ ὁποῦ σεις τόσο πολὺ ἐτιμήσατε μὲ τὰ συγγράμματά σας καὶ μὲ τοὺς εὐγενεῖς ἀγῶνάς σας τὸ πρῶτον εἰς ὑμᾶς δοθέν διδακτορικὸν δίπλωμα.

Ὁ σεβόμενος ἐνθέρμως τὰς ἀρετὰς σας καὶ τὸν πατριωτισμὸν σας

©. ΠΕΡΗΣ.

Ἐν Φαναρίῳ τὴν 10 Σεπτεμβρίου 1865.

Ἀξιότιμε καὶ ἐν ἰατροῦς ἀριστε Κ. Γούδα.

Μόλις τοῦ ἐκ τῆς πρὸ ὀλίγου νόσου χολέρας ἀπεριγράπτου καὶ φοβεροῦ σάλου κοπάσαντος, καὶ τοῦ ἀναγκαίου χρόνου δοθέντος μοι, μετὰ πολλῆς τῆς χαρᾶς λαμβάνω ἀνὰ χεῖρας τὸν κάλαμον, ὅπως ἀπαντήσω εἰς μίαν πρὸς ἐμὲ ἐπιστολὴν σας ὑπὸ χρονολογίαν 10 Αὐγούστου, δι' ἧς ἐξικτεῖτε τὴν περὶ τῆς Κινίνης, ὡς ἀντιχολερικοῦ φαρμάκου, γνώμην μου. Ἐλπίζω ὅτι γνωρίζετε περίπου τὰς περὶ τούτου δοξασίας μου, ἃς ἐπανε-

doit prévenir. Un ami, Mr Liquiardopoulos de Galatzi, à qui j'ai envoyé un exemplaire de votre discours, m'écrit à peu près les mêmes choses.

Je vous félicite de tout mon coeur de votre découverte bienfaisante et je suis votre ami empressé.»

L. ARGENTIS.

ATHÈNES, le 19 Septembre 1865.

Honorable docteur, Monsieur Goudas.

Comme mes fils de Constantinople m'écrivent en me mandant de vous annoncer les progrès de votre traitement contre le choléra, c'est avec bien du plaisir que je reproduis ici, le contenu de leur lettre du 8/20 Septembre.

« Annoncez au docteur Goudas que ceux des médecins, (car il y en a ici beaucoup) qui ont suivi ses instructions ont réussi plus que les autres. Plusieurs familles n'ayant pour médecin que ses instructions, ont sauvé d'un danger emminant beaucoup de leurs membres, atteints du choléra.

Mr Goudas est nommé le sauveur par beaucoup de monde ici.»

Je fais des vœux fervents pour que de pareils faits soient le produit de notre université, qui en délivrant le premier diplôme à un élève tel que vous, l'avez honoré par des ouvrages scientifiques et de nobles efforts.

En vous honorant pour vos talents et votre patriotisme je suis etc.

TH. PÉRIS.

LE PHANAR, le 10 Septembre 1865.

Honorable et excellent docteur Mr Goudas.

À peine l'épouvantable et indescriptible alarme sur le choléra a-t-elle depuis peu cessé, que profitant du loisir que j'ai, je prends, avec plaisir, la plume pour vous accuser réception d'une lettre du 10 Août, par la quelle vous consultiez mon opinion sur la quinine comme remède anticholérique. J'espère que vous connaissez à peu près ma doctrine sur cela, que j'ai cru de mon devoir de la faire publier

λημμένως ἔκρινα χρέος μου νὰ δημοσιεύσω διὰ τοῦ τύπου· ἐπειδὴ ὅμως τότε ἕνεκα τῆς πληθῆος τῶν ἀρρώστων μου καὶ τῶν ἐκ τούτων ἀπείρων περισπασμῶν μου, ὑπῆρξα λίαν λακωνικός, μὴ δυνηθεὶς δι' ἔλλειψιν χρόνου νὰ ἐξστορήσω ἀκριβῶς τὸ ἀποτέλεσμα τῆς πείρας μου, ἧτις ἄλλως τε δὲν ἰδύνατο νὰ ᾖναι ἐντελῶς ὄριμος δι' ἀντικείμενον, οὕτινος τὴν σπουδαιότητα καὶ τὸ κατεπείγον ὁμολογεῖ ἅπας ὁ ἐπιστημονικὸς κόσμος, διὰ τοῦτο χρέος μου ἱερὸν νομίζω εἰς τὴν ἐποχὴν μάλιστα, καθ' ἣν ἡ ἐπάρατος αὐτῆ νόσος ἀπὸ τόπου εἰς τόπον μεταβαίνουσα ἐξακολουθεῖ νὰ μαστίζῃ ἔτι τὴν ἀνθρωπότητα, διαϊπεύρουσα τὸν θάνατον καὶ τὴν φρικὴν, νὰ ἐκφράσω καὶ αὖθις διὰ τοῦ τύπου, ὅσον ἔνεστι ἐκτενέστερον καὶ σαφέτερον τὴν ἰδέαν μου περὶ τοῦ φαρμάκου, ὅπερ θετικῶς καὶ βεβαίως δύναται νὰ κατατροπήσῃ τὴν ὀρμὴν καὶ μανίαν τῆς καταχθονίου ταύτης θεότητος.

Εἰς τὴν περὶ τούτου λοιπὸν ἰδίαν μου διατριβὴν θέλεις ἴδει ἐλπίζω, ὅτι ὕστερον τῆς μικρᾶς πείρας, ἣν ἔσχον τὴν εὐκαιρίαν νὰ κάμω ἐπὶ πλέον τῶν δύο χιλιάδων χολεριῶντων, ὅτε ἡ νόσος ἐπὶ τρεῖς ὄλους μῆνας ἐμαίνετο εἰς Κωνσταντινούπολιν, ἧτις εἶχε μεταβληθῆ εἰς ἄλλην κοιλιάδα κλαυθμῶνος καὶ ἀληθὲς πεδίον τοῦ ἔθου, ἐν ᾧ ἐβλεπέ τις πανταχόσε περιαγόμενον τὸ φοβερὸν καὶ ἀποτρόπαιον ἄρμα τῆς ἄλλης ταύτης Νεμέσεως ὑπὸ τοῦ ἀναιδοῦς καὶ ἀητήτου ἠνιοχούμενον χάρωνος, ὅστις πολλῶν μυριάδων ἰφθίμων ψυχᾶς ἐν ἄθῃ προέπεμψεν, ἀφοῦ ἡ ἀπαθὴς φεῦ! καὶ μαύρη θεότης τῶν ἡμετέρων προγόνων, ἡ ἀνιελὴς μαῖρα ἄτροπος, ἀπέκοψε τὸ νῆμα τοῦ βίου. Ἐκεῖ λοιπὸν θέετε ἴδει ἐκπεφρασμένην οὐ μόνον τὴν περὶ τῆς κινήσεως ὡς βεβαίον ἀντιλήθη κατὰ τῆς χολέρας γνώμην μου καὶ τὴν πεποιθήσιν μου, ἀλλὰ καὶ τοὺς λόγους, οἵτινες μὲ ὑποπροεῖσι νὰ ὑψώσω κατὰ τὴν φωνὴν μου ὑπὲρ τῆς μεθόδου ταύτης, καὶ νὰ καταστῶ ἀληθὲς συνήγορος καὶ θερμὸς ὑπέρμαχος τῆς κινήσεως, δηλ. τοῦ ἥρωος τούτου, εἰς ὃν ὀφείλουσι τὴν ὑπαρξίν ὅσοι ἐποιήσαντο χρῆσιν αὐτοῦ.

Οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ λόγους θέλω ἀναφέρει ἐκεῖ, οὓς νομίζω συντελεστικούς καὶ δυναμένους νὰ διαχύσωσι κάποιον φῶς ἐπὶ τοῦ ἀκανθώδους καὶ σκοτεινοῦ κεφαλαίου τοῦ ὀρισμοῦ καὶ τῆς φύσεως τῆς χολέρας.

Ἐκ τούτων ἐννοεῖτε, Κύριε Γούδα, ὅτι ἐπεξεργασάμην μικρὰν τινα καὶ πληρεστέραν διατριβὴν, ἣν ἐπιγράφω, «φύσις καὶ θεραπεία τῆς χολέρας.»

Συμφωνότατος μεθ' ἡμῶν εἰς τὸ περὶ θεραπείας τῆς χολέρας,

de nouveau. Mais comme alors, vu le grand nombre de mes malades et les divers embarras qui en provenaient, j'ai été très laconique, n'ayant pu, faute de temps, décrire exactement le résultat de mon expérience, qui d'ailleurs ne pouvait être bien mûre sur un sujet, dont tout le monde scientifique avoue la gravité et l'urgence; je crois de mon devoir sacré,—surtout à une époque que cette maudite maladie passant d'un pays à l'autre continue à infester l'humanité, parsemant la mort et la terreur,— d'exprimer encore par la presse, autant en détail que possible et précisément, mon idée sur le remède, qui peut à coup sûr anéantir la rapidité et la manie de cette déesse infernale.

Vous verrez donc dans ce même traité, comme je l'espère, que dans la courte expérience que j'ai eu le loisir de faire sur plus de deux mille cholériques, la maladie pendant trois mois moissonnait dans Constantinople, changée en une autre vallée des larmes, et un vrai champ de l'enfer, où on voyait de toute part le terrible et sinistre char de cette autre Némésis, conduit par l'insolent et invincible Caron, qui a reconduit dans l'enfer plusieurs myriades d'âmes valeureuses, l'impassible, hélas! et noire déesse de nos ancêtres, l'impitoyable parque Atropos ayant ainsi coupé la trame de la vie. C'est là donc que vous verrez non seulement mon opinion et ma conviction exprimées sur la quinine comme antidote contre le choléra, mais les raisons aussi qui m'obligent d'élever ma voix en faveur de cette méthode et de devenir un vrai prôneur et zélé défenseur de la quinine, c'est-à-dire de cette héroïne à qui doivent l'existence tous ceux qui en ont fait usage.

Ce n'est pas assez; j'y rapporterai aussi des raisons tendant à répandre quelque lumière sur cet épineux et obscur chapitre de la définition et de la nature du choléra.

De tout cela vous concevez, Mr Goudas que j'ai élaboré un petit et complet traité, intitulé « nature et traitement du choléra.»

Etant d'accord avec vous sur la cure du choléra je ne

δὲν ἤξεύρω κατὰ πόσον θέλω συμφωνήσει εἰς τὸ περὶ φύσεως αὐτῆς καὶ συγκατατάξεώς της εἰς νοσολογικόν τι γένος· διότι ὀφείλω νὰ σᾶς ὁμολογήσω, ὅτι τὰ πράγματα ἐγένοντο τοιαῦτα ὥστε ἀδύνατον μοι ἐστάθη νὰ ἶδω εἰς κανὲν ἐκ τῶν περιοδικῶν φύλλων ὅσα περιείχον τὴν πραγματείαν σας, τὴν περὶ διαγνώσεως καὶ ἀκριβείας τοῦ ὀρισμοῦ τῆς νόσου ἰδέαν σας.

Κατ' ἐμὲ ἡ χολέρα ἀνάγεται εἰς τὴν τάξιν τῶν κακοηθεστάτων μὲν μεταξὺ τῶν πυρετῶν, παρρησιαζόντων ὅμως κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἤττον αἰσθητῆν καὶ προφανῆ διάλειψιν. Κύρια δὲ χαρακτηριστικά, ἅπερ διακρίνουσιν αὐτὴν τῶν ἄλλων πυρετῶν ἔχει· α) τὴν μεγάλην διάρκειαν τοῦ πρώτου αὐτῆς σταδίου, ἥτοι τοῦ ῥίγους ὄντος παγετώδους· καὶ

β) τὴν ἐπιπλοκὴν ἐντόνων καὶ ὀξυτάτων γαστρικῶν συμπτωμάτων.

Τοιοῦτός τις ὀρισμὸς τῆς νόσου ἐναργῶς καὶ ἀναμφισβητήτως ὑπαγορεύει ὡς θεραπευτικὸν μέσον τὴν κινίνην· ἡ δὲ ἀναντιρρήτος ταύτης ἐπιτυχία ὑποστηρίζει τὴν περιοδικὴν καὶ μiasmaticὴν φύσιν τῆς νόσου.

Καὶ ταῦτα μὲν ἔστωσαν ἐπὶ τοῦ παρόντος εἰρημένα περὶ τούτου, ὡς ἐπιτροχάδην καὶ διὰ βραχέων. Χρὲος ὅμως ἡγοῦμαι ὅπως συγχαρῶ ὑμᾶς διὰ τὸν ἀξίειπαινον καὶ εὐγενῆ σκοπὸν, ὃς σᾶς ἠνάγκασε ν' ἀναλάβητε τὴν πρωτοβουλίαν ἐπὶ θέματος, ὅπερ μέλλει νὰ ἐξασφαλίσῃ τὴν ζωὴν ἀπείρων ἀνθρώπων.

Τέλος, ἀγαπητὲ ἰατρὲ, δράττομαι τῆς περιστάσεως νὰ ἐκφράσω καὶ αὖθις τὴν πρὸς ὑμᾶς εὐθείαν καὶ ἐξιδιασμένην ὑπόληψίν μου, καὶ νὰ σᾶς παρακαλέσω τὸ ἐπ' ἐμοὶ ὅπως πᾶσαν δυσκολίαν καὶ ἐναντιότητα καὶ κακοβουλίαν παραβλέποντες οὐδαμῶς παύσητε καταγινόμενοι περὶ τὴν λύσιν τύσφ κοινωφελῶν καὶ μεγίστων ζητημάτων πρὸς δόξαν καὶ εὐκλειαν τοῦ ἑλληνικοῦ πνεύματος καὶ τῆς μεγαλοφυΐας, ἥτις ἀείποτε ἐχαρακτήρισε τὸν ἀληθῆ Ἕλληνα, ὕψωσε δὲ εἰς τὸ ἄκρον ἄωτον τῆς δόξης καὶ τοῦ σεβασμοῦ τὴν φιλότιμην Ἑλλάδα.

Τὸ ζήτημα τοῦτο, Κύριε Γούδα, εἶναι ἱκανὸν νὰ πείσῃ καὶ αὐτοὺς τοὺς ἐχθροὺς τῆς Ἑλλάδος, ὅπως ὁμολογήσωσιν, ὅτι ἡ πατρίς τῶν θεῶν, ἃν ἔπαυσε προάγουσα τοιούτους, οὐδέποτε ὅμως, καὶ εἰς αὐτάς ἔτι τὰς μεγάλας τῆς συμφορᾶς, ἔμεινε στεῖρα καὶ ἄγονος εἰς ἀληθεῖς μύστας τῆς ἀληθοῦς ἐπιστήμης. Βεβαίως τὸ πνεῦμα τοῦ Ἱπποκράτους καὶ τοῦ Γαληνοῦ δὲν ἀπέπηγαν διὰ παντός εἰς τὴν Δύσιν, καθὼς δὲν ἐφυγαθεύθησαν διὰ παντός αἱ Μοῦσαι τοῦ Ἑλληνῶνος. Δέχθητε κτλ.

Ὅλος ὑμέτερος Θ. ΓΕΩΡΓΙΑΔΗΣ ἰατρός.

sais s'il en sera de même, et en quels points, à l'égard de sa nature et de sa classification dans un genre nosologique; je dois vous avouer que les choses en vinrent à un tel point, qu'il me fut impossible de voir, dans aucune des feuilles périodiques qui contenaient votre mémoire, votre idée sur le diagnostique et la définition précise de la maladie:

Selon mon opinion, le choléra se classe parmi les fièvres les plus malignes, mais qui présentent plus ou moins une intermitence sensible et évidente. Les traits caractéristiques qui le distinguent des autres fièvres sont:

1) La Longue durée de son premier stade, c. a. d. le frisson qui est algide.

2) La complication de symptômes gastriques intenses et très-violents.

Une telle définition de la maladie suggère évidemment et incontestablement la quinine comme moyen curatif; et son succès infailible soutient la nature périodique et miasmaticque de la maladie.

Que tout cela soit dit en passant et brièvement. Cependant, je me crois le devoir de vous faire mes félicitations du noble et louable but qui vous a engagé de prendre l'initiative sur un thème qui va assurer la vie d'un grand nombre d'hommes.

Enfin, cher docteur, je saisis l'occasion de vous exprimer ma profonde et particulière considération, et de vous prier afin que mettant de côté toute difficulté, contrariété ou malveillance, vous ne cessiez point de vous appliquer à la solution de questions si utiles et si graves pour la gloire et la célébrité du nom hellénique et du génie qui a toujours caractérisé le vrai hellène, et a élevé jusqu'au comble de la gloire et du respect la très chère Hellas.

Cette question, Mr Goudas est capable de convaincre les ennemis mêmes de la Grèce et de les obliger à avouer que la patrie des dieux, bien qu'elle ait cessé d'en produire, elle n'est restée néanmoins stérile, même dans ses grands désastres, en adeptes de la vraie science. Certainement l'esprit d'Hippocrate et de Galien ne s'est pas pour toujours envolé en Occident, de même que les muses n'ont pas abandonné pour jamais l'Hélicon.

Agréez etc.

TH. GEORGIADIS médecin.

Περιπόθητέ μοι Κύριε Γούδα.

Ισμαήλιον τὴν 2 Σεπτεμβρίου 1865.

«..... Εἰς τοὺς συνδρομητὰς σας θέλετε συγκαταριθμήσει
καὶ τὸν Κύριον Δημήτριον Κορυδαλὴν ἰατρὸν, ὅστις, ποιήσας
ἐχρῆσιν τοῦ ὑμετέρου συστήματος εἰς πολλοὺς πυρετιῶντας
καὶ χολεριῶντας, μ' ἐβεβαίωσεν, ὅτι ἐπέτυχε θαυμασίως.»

Ὁ εἰλικρινὴς φίλος σας

ΚΩΝΣΤ. ΧΡΗΣΤΙΑΔΗΣ.

Καὶ ταῦτα μὲν Κύριε Πρόεδρε ἐξ ὧν ἐγὼ γινώσκω ἐγέ-
νοντο ἐν τῇ Ἀνατολῇ. Εὐαρεστηθῆτε, νὰ ὑποβάλλητε ταῦτα εἰς
τὴν κρίσιν τοῦ σοφοῦ καὶ ἐνδόξου συλλόγου, τοῦ ὁποίου προ-
σταθῆ, καὶ νὰ δεχθῆτε τὴν διαβεβαίωσιν τοῦ σεβασμοῦ μου.

ΑΝΑΣΤ. Ν. ΓΟΥΔΑΣ

Συντάκτης τῆς Μελίσσης τῶν Ἀθηνῶν, ἱππότης τοῦ τάγ-
ματος τοῦ ἁγίου Στανισλάου, μέλος διαφόρων
σοφῶν ἑταριῶν.

ISMAIL, 2 Septembre 1865.

Mon cher Monsieur Goudas.

..... Parmi vos abonnés veuillez inscrire votre con-
frère Monsieur le Dr Demetre Corydaly, qui, ayant fait
usage de votre système dans le traitement d'un grand nom-
bre des fiévreux et de cholériques, m'a assuré qu'il a réussi
admirablement bien

Votre.....

CONSTANT. CHRISTIDES.

Voilà ce qui a été fait en Orient, Monsieur le Président,
veuillez le faire connaître à la savante et illustre académie
que vous présidez, et agréer l'assurance de mon respectueux
dévouement.

D^r. A. N. GOUDAS.

Rédacteur de l'Abeille d'Athènes, chevalier de l'ordre
de St Stanislas, membre de plusieurs sociétés savantes.

ΠΕΡΙ ΧΟΛΕΡΑΣ

Ἦτοι περί φύσεως αὐτῆς καὶ περὶ τῆς κινήσεως
ὡς κραταιοῦ κατ' αὐτῆς θεραπευτικοῦ μέσου.

ὑπὸ τοῦ ἱατροῦ Θ. ΓΕΩΡΓΙΑΔΟΥ.

Ζήτημα μέγα, καὶ τὸ ὅποσον ἅπασαν ἐν γένει περισπᾶ τὴν προσοχὴν τοῦ ἱατρικοῦ κόσμου, ὅπως κινή τὸν γενικὸν οἶκτον καὶ διεγείρῃ ἀπερίγραφτον τρόμον εἰς ὅλην ἐν γένει τὴν κοινωνίαν, εἶναι ἀναντιρρήτως καὶ τὸ περὶ οὗ ὁ λόγος.

Μόναί αἱ λέξεις φύσις καὶ θεραπεία τῆς χολέρας εἰσὶν ἰκαναὶ ὅπως διεγείρωσι τὴν γενικὴν προσοχὴν ἐπὶ τῆς παρούσης πραγματείας, καὶ προκαλέσωσι τὴν ἀποδοχὴν καὶ τὴν ἀνάγνωσιν αὐτῆς. Ἄνευ λοιπῶν ἀφηγήσεων μακρῶν, καὶ προλόγων σχοινοτενῶν, οἵτινες χρησιμεύουσιν ἀεὶποτε ὡς θύρα, δι' ἧς ὀφείλει τις νὰ διέλθῃ, ὅπως ἀσφαλέστερον φθάσῃ εἰς τὸν οἶκον αὐτοῦ, εἰσέρχομαι εἰς τὸ θέμα μου, ἀφοῦ προηγουμένως παρατηρήσω εἰς τοὺς ἀναγνώστας, ὅτι δὲν ἐκινήθητι πρὸς τὴν συγγραφὴν τῆς παρούσης ὑπὸ τύφου δῆθεν πολυμαθείας καὶ ματαιότητος, ἀλλ' ὡς φόρον συνέθεσα αὐτὴν καὶ κατ' ὀφειλὴν πρὸς τὴν ἐπιστήμην καὶ τὴν κοινωνίαν, διὰ τὴν ὁποίαν πᾶς ὁ φέρων τὴν ἱατρικὴν τήβενον ὀφείλει νὰ μοχθήσῃ. Ἀναγκαιότατον ὅμως θεωρῶ, ὅπως ἐκ τῶν προτέρων ἐξαιτήσωμαι τὴν εὐμενῆ καὶ συγκαταβατικὴν κρίσιν τῶν ἀναγνωστῶν μου, ἂν δὲν κατορθώσω ἐντελῶς τὰς προσδοκίας αὐτῶν, ἢ ἂν τύχῃ νὰ μὴ εὐρεθῶμεν σύμφωνοι εἰς τὰς γνώμας καὶ δοξασίας ἡμῶν. Ἀλλὰ πασιγνώστον εἶναι, ὅτι τὸ ἐπάσχολοῦν ἡμᾶς ζήτημα εἶναι λίαν δεινὸν καὶ ἀσυμπαθές καὶ ἀμείλικτον, πολλοὶ οὖν καὶ ἐκ τῶν δεινότερων μεταξὺ τῶν περιφανεσέρων καὶ ἐμβριθεσέρων παθολόγων οἱ ὑποκύψαντες τὸν αὐχένα καὶ μελαγχολικῶς ὁμολογήσαντες τὴν ἤτταν αὐτῶν. Τοῦτο ὅμως δὲν ὀφείλει νὰ ἀποθαρρύνῃ τὸν πρακτικὸν ἱατρὸν διότι πᾶσα ἀναζήτησις, πᾶσα ἔρευνα καὶ πᾶσα γνώμη, καὶ τέλος, πᾶν τὸ περὶ τοιαῦτα ζητήματα περιστρεφόμενον ἀρίνει, ἂν ὄχι μέγα τι, πάντοτε ὅμως ἀρίνει μικρὸν τι, καὶ τὰ διάφορα ταῦτα μικρὰ εἶναι προωρισμένα ὅπως ἀπαρτίσωσιν ἡμέραν τινὰ ἐν ὅλῳ· διότι κατὰ τὸν Ἡσίοδον αἰεὶ γὰρ κέρν καὶ μικρὸν ἐπὶ

σμικρῶ καταθεῖο, καὶ θαμὰ τοῦθ' ἔρδους τάχα κέρν μέγα καὶ τὸ γένοιτο.»

Πρόκειται λοιπὸν ν' ἀποδείξωμεν, ὅτι ἡ χολέρα εἶναι διαλείπων τις καὶ κακοηθέστατος πυρετός μετὰ γαστρικῆς ἐπιπλοκῆς, καὶ δύναται νὰ καταπολεμηθῇ διὰ τῶν ἀλάτων τῆς κινήσεως. Εἶπον ὅτι πρόκειται ν' ἀποδείξωμεν, καὶ ὁμῶς γνωρίζω καλῶς ὅτι οἱ λόγοι, οὗς προτίθεμαι ν' ἀναφέρω, δὲν εἶναι ἐντελῶς ἀκαταμάχητοι, μόνη δὲ ἀκαταμάχητος θέλει μείνει ἡ ἐμὴ πεποιθήσις.

Καὶ καθ' ὅσον μὲν ἀφορᾷ τὴν περὶ κινήσεως ἰδίαν γνώμην, δὲν εἶμαι ἐγὼ, ὅστις πρῶτος ἐκφράζω τὴν ἰδέαν ταύτην· διότι, καὶ εἶναι ἤδη τοῖς πᾶσι γνωστὸν ὅτι ὁ ἐν Ἀθήναις ἀκάματος καὶ δοκιμώτατος μεταξὺ τῶν ἱατρῶν Κ. Γούδας ἔγραψε καὶ διὰ τοῦ τύπου ἐδημοσίευσεν καὶ ἐσυμβούλευσεν τὴν κινήσιν· ἐγὼ δὲ, φίλος ἀείποτε ταύτης ὢν, προτιμήσας, ἐποίησάμην χρῆσιν αὐτῆς, ὅπως ἔσχον ἤδη τὴν τιμὴν νὰ δημοσιεύσω διὰ βραχέων, καθ' ὅτι δὲν μοι τὸ ἐπέτρεπε τότε ἡ περίστασις, ὅπως ἐκφρασθῶ πλατύτερον, καὶ ἤδη ἐπανερχομαι ὅπως ὑποστηρίξω τὴν μέθοδον ταύτην, καὶ ἐκθέσω, ὅπως δυναθῶ καλλίτερον, τοὺς λόγους, εἰς οὗς στηριζόμενος, συμβουλεύω, κηρύττω, καὶ ἀναδέχομαι, τὸ ἐπ' ἐμοί, τὴν υπεράσπισιν τῆς κινήσεως, τῆς ὁποίας τὴν κατὰ τῆς χολέρας δύναμιν καὶ ἀρετὴν εἶχον ἰδεῖ καὶ ἐν καιρῷ τῆς πρὸ δέκα ἐτῶν περίπου ἐν Ἀθήναις ἐπιδημίας τῆς νόσου· ὀφείλω ὅμως νὰ ὁμολογήσω, ὅτι ἡ ἀνδρική καὶ ἡχηρὰ φωνὴ τοῦ συναδέλφου Κ. Γούδα οὐχ ἤττον συνετέλεσεν, ὅπως ἡ πρὸς τὴν κινήσιν προτιμήσις μου στερεοποιήθη θετικώτερον, καὶ ἡ ἀπλὴ δοξασία μου, καὶ ἡ, ὡς εἴρηται, δι' αὐτὴν προτιμήσις μου μετεβλήθη εἰς ἀληθὴ πεποιθήσιν. Μετὰ πολλῆς δὲ χαρᾶς ἐπαναλαμβάνω, ὅτι δὲν ἠπατήθη εἰς τὴν μικρὰν μου πείραν. Ζωηρὰ ἀκόμη εἶναι ἡ ἀνάμνησις τῶν ἐκ τῆς χολέρας θλιβερῶν σκηνῶν τῶν τριῶν τελευταίων τοῦ θερούς μηνῶν. Τοῦ σπαραξικαρδίου τούτου δράματος ὀφείλων ὅπως παρασταθῶ αὐτρηπὴς μάρτυς, καὶ ἐμελλον νὰ ἴδω τὴν μανίαν καὶ λύσσαν τῆς νόσου καὶ εἰς τὸ πεδίον, ὅπερ αὐτὴ κατέστητε κοιλάδα κλαυθμῶνος καὶ ἀληθὲς κοιμητήριον, ἐπεσκέσθην ἐν τῷ διαστήματι δύο περίπου μηνῶν, πλειότερους τῶν δισχιλίων χολεριῶντων, καὶ ἐκεῖ ἔλαθον τὴν εὐκαιρίαν νὰ σπουδάσω ἀπάσας τὰς διαφόρους μορφὰς τοῦ νοσήματος, καὶ ἐν καιρῷ ἡμέρας, καὶ ἐν καιρῷ νυκτός, καὶ κατὰ τοὺς διαφόρους βαθμοὺς τοῦ θερμομέτρου, καὶ εἰς τὰς διαφόρους ὥρας

τῆς ἡμέρας, καὶ ἐκεῖ εἶδον τὸν τρόπον, διὰ τοῦ ὁποῖου τὸ νόσημα προσβάλλει τὰς διατόρους ἡλικίας, τὰς διαφόρους ἔξεις καὶ διαφόρους κράσεις. Οὐδεμίαν περίστασιν ἀφῆκα, καὶ οὐδὲν ἡμέλησα, ὅπως καταστήσω ἐπωφελεστέραν τὴν ἐπίσκεψίν μου, καὶ, καθόσον μοὶ τὸ ἐπέτρεπεν ὁ χρόνος καὶ τὸ λίαν κατεπεῖγον τῆς ἐποχῆς, διετήθησα σημειώσεις ἀφθίνους, καὶ ἕκαμα παρατηρήσεις ὧν τὴν δημοσίευσιν ἀναβάλλω ἤδη καὶ περὶ ὀρίζομαι νὰ ἀναφέρω μόνον εἰλικρινῶς καὶ εὐσυνειδήτως τὸ πόρισμα τούτων, καθὼς καὶ τινὰς λόγους, οὓς νομίζω ἱκανοὺς νὰ χρησιμεύσωσι πρὸς κύρωσιν καὶ ὑποστήριξιν τοῦ ὅτι ἡ χολέρα οὐδὲν ἄλλο εἶναι ἢ νόσος πυρετικὴ μετὰ διαλειψέως καὶ κακοηθείας εἰς ὕψιστον βαθμόν. Ἐκαστος δὲ ὁμολογεῖ, ὅτι ἡ ἐν Κωνσταντινουπόλει τελευταία ἐπιδημία ἦτο καθαρὰ χολέρα Ἀσιατικὴ, καθὼς ἐπίσης οὐδεὶς δύναται νὰ ἀρνηθῆ, ὅτι μετὰ εἰκοσὶ ἀρρώστων ἀπῆντα δύο μὲν καθαρῶς καὶ ἀπλοῦς διαλειπόντας πυρετοὺς, δύο κακοῦθαι, καὶ τρεῖς περίπου ψευδοτυφοειδεῖς, καὶ τούτους πολλάκις μετὰ δυσεντερροϊκῶν συμπτωμάτων ἐπιπλεκόμενους.

Α'. Τί εἶναι λοιπὸν ἡ χολέρα;

Ἐξ ὧν ἐκ τῶν παρατηρήσεών μου ἐξάγεται, δοξάζω καὶ ὑποστηρίζω, ὅτι αὕτη ἀνήκει εἰς τὴν τάξιν τῶν κακοηθεστάτων διαλειπόντων πυρετῶν, ἀπὸ τῶν ὁποῖων διακρίνεται: α) διὰ τὴν διάρκειαν τοῦ πρώτου αὐτῆς σταδίου, ὅπερ εἶναι τὸ παγετώδες λεγόμενον σταδίον τῆς χολέρας, καὶ β) διὰ τὴν συμπλοκὴν ὀξυτάτων γαστροεντερικῶν συμπτωμάτων.

Ἦτοι ἡ χολέρα εἶναι πυρετὸς διαλείπων κακοηθέστατος μετὰ γαστρικῆς ἐπιπλοκῆς.

Πρὸς ὑποστήριξιν τῆς γνώμης ταύτης πολλά τις δύναται νὰ ἀπαριθμήσῃ, τὰ δυνάμενα νὰ πείσωσι μετὰ τῶν ἄλλων περιοριζόμεθα ν' ἀναφέρωμεν τοὺς ἐξῆς μόνον λόγους.

α) Ὁ τρόπος καὶ τὸ αἰφνίδιον τῆς ἐμφανίσεως, καὶ ἡ ὀξυτης τῆς διαδρομῆς καὶ τῆς πορείας ἐν γένει αὐτῆς, συμβαίνουσιν ἀναντιρρήτως ἀπαράλλακτα, ὅπως εἰς τοὺς ἐλώδεις καὶ μιαισματικούς πυρετοὺς. Παρακατιόντες θέλομεν εἰπεῖ τὴν περὶ τῆς προδρόμου διάρροιας γνώμην ἡμῶν.

β) Ὁ ἀριθμὸς καὶ ἡ ἀφθονία τῶν κρουσμάτων, διότι μόνοι οἱ ῥηθέντες πυρετοὶ δύναται νὰ προσβάλλωσι πολλὰ ὁμοῦ

ἄτομα, ἐνῶ τὰ καθαρῶς φλογιστικὰ νοσήματα, μετὰ τῶν ὁποῖων πολλοὶ συγκαταριθμητὰν καὶ τὴν χολέραν, ἀδυνατὸν εἶναι νὰ προσβάλλωσι τόσους ὁμοῦ ἀνθρώπους.

γ) Ἐκ τοῦ τρόπου ἰδίως τῆς κυρίως λεγομένης εἰσβολῆς τοῦ νοσήματος, γιγνομένης, ἂν τις παρατηρήσῃ ἐπισταμένως, πάντοτε διὰ ῥίγους, ἀντιπροσωπεύοντες μὲν καθαρῶς τὸ πρῶτον στάδιον τῶν διαλειπόντων πυρετῶν, διὰ δὲ τῆς διαρκείας καὶ τῆς παγετώδους του φύσεως καθιστάντος τὸ νόσημα λίαν κακὴν.

Ἐνταῦθα δόναται τις νὰ κάμῃ τὴν παρατήρησιν, ὅτι ἡ χολέρα προμηνύεται διὰ διάρροιας, οὔσης τῆς ἐμπροσθοφυλακῆς αὐτῆς. Ἐγὼ δὲ μὴ τὴν διάρροϊαν ταύτην, τὸν ἄγγελον τοῦτον τῆς νόσου, θεωρῶ ὡς ἔκφρασιν τῆς διαταξέως, τῆς ἐπιγιγνομένης διὰ τὴν ἐπὶ τινῶν ὀρλάνων τῆς κοιλίας ὀχληρὰν ἐπενέργειαν τοῦ χολερικοῦ μιάσματος ἐπὶ ὀργανισμῶν, οἵτινες δύνανται νὰ ἀντιπαραταχθῶσιν ἐπὶ τινὰ χρόνον κατὰ τούτου. Ἡ διάρροϊα λοιπὸν δὲν εἶναι ἡ χολέρα αὕτη, οὔτε παραδέχομαι, ὅτι διὰ ταύτης εἰσβάλλει τὸ νόσημα, διότι ἔχω πολλὰ παραδείγματα, ὅπου ἡ νόσος εἰσέβαλε διὰ ῥίγους μόνον, ἀνευ ἐπαισθητικῆς, ἢ καὶ ἀνευ οὐδεμιᾶς προηγουμένης διαταράξεως τῆς κοιλίας, καὶ εἰς ἀνθρώπους διατηροῦντας θρησκευτικῶς ἐγκράτειαν καὶ δίαιταν.

δ) Ἐκ τοῦ ὅτι πλέον ἢ ἅπαξ παρατηρήσαμεν εἰς τὰς ἐλαφρότερας πρὸ πάντων μορφὰς τῆς χολέρας, ὅτι μετὰ τὸ παγετώδες αὐτὸ ῥίγος αὐτόματον ἐπέρχεται τὸ πυρετικὸν στάδιον, ὅπερ διαδέχονται οἱ ἰδρώτες, οἱ αἰετοτε συνοδεύοντες τὴν χολέραν ἀπειράκις δὲ καὶ ἐναργέστατα παρελθόντα τὸ ἐν κατόπιν τοῦ ἄλλου εἰς ἀνθρώπους, οὓς ἐθεωρήσαμεν σωθέντας, καὶ οἵτινες, φεῦ! μετ' οὐ πολὺ χρονικὸν διάστημα καὶ αὐθις ὑπὸ ῥίγους καταληφθέντες, ὑπέκυψαν, εἴτε δι' ὀλιγωρίαν περὶ τὰ διαταχθέντα, εἴτε δι' ἔλλειψιν νοσηλείας καὶ τακτικῆς λήψεως τῆς κινήσεως, εἴτε τέλος δι' ἄλλους τοιοῦτους λόγους. Πολλάκις μετεμελήθην, διότι εὐρέθην ἐγὼ ἰατρὸς τοιοῦτων δυστυχῶν, οὓς βεβαίως ἤθελε σώσει ἡ ἀναγραφείσα κίνησις. Ἐνθυμοῦμαι δυστυχῆ τινὰ οἰκογενειάρχην καὶ φίλον μου, ὅστις μετὰ τὰς συνθέσεις ἐντρίψεις ἐθερμάνθη καὶ ἴδρωσεν ἐπὶ τοσοῦτον, ὥστε, προσμειδιῶν εἰς τοὺς παρισταμένους, ἐβεβαίω αὐτοὺς, ὅτι ἀπελάττισε τὸν κίνδυνον· ἐγὼ τότε καὶ αὐθις ἐσυμβούλευσα αὐτὸν ὅπως λάβῃ τὸ πρὸ δύο ὡρῶν ἀναγραφὴν ἀντιπεριοδικὸν καὶ

ἀπῆλθεν. Πλὴν ὁ ἄλλως τε ἐναρετώτατος οὗτος ἄνθρωπος, ἐχθρὸς κεκηρυγμένος παντός φαρμάκου, ἰδίως τῆς κινίνης, ἅμα ἐμοῦ ἀπελθόντος, ἔρριψε μακρὰν πᾶν φάρμακον. Τέσσαρες ὥρας ἀργότερα ὁ ταλαίπωρος οὗτος, ἐν τῷ μέσῳ παγετώδους ῥίγους καὶ τῶν ἐκ τῆς νόσου ἀλγηδόνων καὶ τῆς δίψης τῆς φλογεράς καὶ τῆς ἀκατασχέτου διαῤῥοίας, ἐλεινὸν ἐγένετο θῦμα.

ε) Ἐκ τῆς εἰς τυφοειδῆ πυρετὸν μεταπτώσεως τῆς χολέρας, ὅταν αὕτη δὲν καταστῇ ἀμέσως φονικὴ, ὅπερ σημαίνει ὅτι ὁ μετὰ διαλείψεως κακοήθης οὗτος πυρετὸς λαμβάνει τὴν φύσιν συνεχοῦς κακοήθους, ὅπερ οὐδόλως εἶναι ξένον εἰς τὴν καθημερινὴν πείραν. Ποῖος δὲ ἐκ τῶν πρακτικῶν ἰατρῶν δὲν εἶδε τύφους, οἵτινες ὅμως δὲν εἶναι δοθινοεντερίτης, ἀλλὰ νόσος πυρετική, ὑποκυπτουσα εἰς τὸ ἀντιπεριοδικὸν φάρμακον;

ς') Ἐκ τοῦ ὅτι, ὡς γενικῶς ὁμολογεῖται, αἰετοτε μετὰ τῆς χολέρας ὑπάρχουσι διαλείποντες πυρετοὶ, τύφοι, δυσεντεροίαι, κακοήθεις πυρετοὶ κτλ. δηλαδὴ περιοδικὰ πάντοτε νοσήματα, ἢ μᾶλλον εἰπεῖν, μiasματικοὶ πυρετοὶ εἰς διάφορον ἔντασιν καὶ εἰς ποικίλας μορφὰς τροποποιούμενοι· πρὸς τοῖς ἄλλοις, ἀναλόγως τῶν διαφόρων ὀργανισμῶν, ὅτε παρίστανται ἄλλοτε ὡς διαλείποντες, ἄλλοτε ὡς δυσεντεστικοί, ἄλλοτε ὡς χολικοί. Τούτων οὕτως ἐχόντων, δὲν δυνάμεθα ἄρα νὰ παραδεχθῶμεν ὅτι καὶ ἡ χολέρα εἶναι τῆς αὐτῆς πηγῆς ἀλλ' εἰς μείζονα κακοηθείας βαθμὸν;

ζ') Ἐκ τοῦ ὅτι ἀναντιρρήτως τὸ ἀντιπεριοδικὸν φάρμακον 60—70 0/0, τοῦλάχιστον, ὡς κατωτέρω ῥηθήσεται, ὠφέλησεν.

η) Ἀκόμη καὶ εἰς τίνα φάρμακα, ἀποδειχθέντα ὡς συντελοῦντα κατὰ τῆς χολέρας, νομίζομεν, ὅτι εὐρομεν λόγους, ἀποδεικνύοντας τὴν πυρετικὴν φύσιν τῆς χολέρας· οὕτω λ. χ. συνιστᾶται παρ' ὄλων τὸ ῥόμιον καὶ τὰ λοιπὰ πνευματώδη ποτὰ, καὶ ἀληθῶς ἀρκετὰ ὠφέλιμα γίνονται ἐνίοτε ταῦτα· διὰ τίνα τάχα ἕτερον λόγον, ἢ διὰ τὴν πασίγνωστον ἀρετὴν των κατὰ τῶν διελειπόντων πυρετῶν; Ἐκαστος γνωρίζει, ὅτι ποτήριά τινα ῥομίου ἢ κονιάκ ἢ ἀψιθίου πολλάκις προέλαβον παροξυσμὸν διαλείποντος πυρετοῦ. Ἀληθῶς δὲ ἐπὶ τοσοῦτον μόνον εἶδομεν εἰς αὐτῶν ὠφέλειαν, καθόσον ἐδόθησαν ἐγκαίρως μετὰ μέτρου καὶ καταλλήλως· πρὸς δὲ, ταῦτα συντελοῦσιν, ὅπως ἐπισπεύσωσι τὴν λεγομένην ἀντίδρασιν, ἣτις εἶναι καθ' ἡμᾶς τὸ δεῦτερον στάδιον τοῦ πυρετοῦ τούτου. Τὸ ἴδιον λέγο-

μεν καὶ διὰ τὸν αἰθέρα καὶ δι' ὅλα τὰ ἀρωματικά καὶ θερμὰ ἐγγύματα, καθὼς καὶ τὰ αἰθέρια ἔλαια καὶ τὰ παρόμοια, ἅπερ ἐκτὸς ἄλλων τινῶν λόγων καὶ τῆς πρὸς τὰ νευρικά κέντρα το-νικῆς δυνάμεως αὐτῶν, ὠφελοῦσιν ἐπίσης, καθὼς βραχύνοντα τὸ π. ὦτον στάδιον καὶ ἐπισπεύδοντα τὸ δεῦτερον. Ἐννοεῖται δὲ, ὅτι ὅλα ταῦτα γίνονται ὠφέλιμα καὶ διὰ τὴν ἀντιμiasματικὴν καὶ τὴν κατὰ τῶν φυσῶν δυνάμιν.

θ) Πρὸς δὲ, τὰ κατὰ τὸν σπλῆνα καὶ τὰ λοιπὰ τῆς κοιλίας ὄργανα ἐναπυμένοντα συμπτώματα εἰς τοὺς ἐκ χολέρας ἀναρρωνούοντας δὲν εἶναι ἄρα γε ὅτι δραματούργουσι οἱ κακοήθεις πυρετοὶ; Ποῖος λ. χ. δὲν εἶδε τὰ οἰδήματα τῶν ποδῶν καὶ τῶν ὄρχεων καὶ τοὺς διαφόρους ὕδρωπας, καὶ τὴν γενικὴν χαλάρωσιν τοῦ ὀργανισμοῦ, καὶ τὴν ὑδραιμίαν, καὶ τὴν κατὰ τὴν πέψιν ἀταξίαν, καὶ τὴν δύσχροϊαν, καὶ πάντα ἐν γένει τὰ νοσολογικὰ ἐκεῖνα συμπτώματα, ἅπερ ἀφίνουσι οἱ μiasματικοὶ καὶ διαλείποντες κακοήθεις πυρετοὶ;

Τοιοῦτοι εἶναι περίπου οἱ λόγοι, οἵτινες, καίτοι μὴ κατέχοντες, ὡς εἶρηται, εἰς ὕψιστον βαθμὸν μέγιστον καὶ ἀναμφίλεκτον κύρος, μοῦ ἐπιτρέπουσιν ὅμως, ὅπως ἐκθέσω εἰς τὸ κοινὸν τὴν περὶ χολέρας ἰδέαν μου. Νομίζω δὲ πάντη περιττὸν νὰ ἀναφέρω, ὅτι αἱ κράσεις τὰ γένη, αἱ ἡλικίαι καὶ τίνα ἄλλα περιστατικά δύνανται νὰ τροποποιήσωσι πολλαχῶς τὸ νόσημα, καὶ ἄλλην ἄλλοτε νὰ καταστήσωσι τὴν διάρκειαν καὶ τὴν ἐκφρασιν αὐτοῦ, καθόσον εὐκολώτατον εἶναι νὰ ἐννοήσῃ τις τὸν ἄπειρον συμπτωματολογικὸν συνδυασμὸν, τὸν λαμβάνοντα χώραν εἰς τοὺς πυρετοὺς, οἵτινες διεξέρχονται, τόσον ταραχῶδως καὶ κακοήθως ὑπὸ φοβεράς καὶ καταπληκτικῆς συνοδείας γαστρικῶν συμπτωμάτων ἀκολουθοῦμενοι τὴν πορείαν αὐτῶν.

Β'. Θεραπεία χολέρας.

Ἄν τις εὖρη, εἰς ὅσα ἀνωτέρω ἐρέθησαν, τοὺς λόγους, οἵτινες δύνανται νὰ ὑποδείξωσιν, ἂν οὐχὶ καὶ νὰ καταστήσωσιν ἐντελῶς ἀδιαφιλονεικτὸν τὴν περὶ χολέρας ἡμετέραν δοξασίαν, ἐλπίζω ὅτι θέλει τότε παραδεχθῆ ἀμέσως, ὅτι ἰσχυρότατον ὄπλον καὶ βέβαιον προμαχῶν καὶ λιμῆν καὶ ἀγκυρα σωτηρίας κατὰ τῆς χολέρας, καθὼς διαλείποντος κακοήθους πυρετοῦ, εἶναι ἡ κινίνη. Καὶ τῷ ὄντι πλειστάκις ἔλαβον τὴν ἄπειρον εὐχαρίστησιν νὰ βοηθῆσω, διὰ νὰ μὴ εἶπω νὰ σώσω, ἀπείρους χολεριώ-

τας, χορηγῶν αὐτοῖς τὴν κινίνην, ἢ μᾶλλον εἰπεῖν, ἀσήμαντος ἀριθμὸς ἐκ τῶν ὑπ' ἐμοῦ ἐπισκεφθέντων καὶ ἀπὸ τῆς χολέρας περιωθέντων δὲν χρωστωεὶ τὴν σωτηρίαν αὐτοῦ ἢ εἰς τὸ φάρμακον τοῦτο, ἐνῶ συχνότατα εἶδον τὴν ἀποσβενομένην δάδα τῆς ζωῆς ἐνδαυλιζομένην καὶ ζωογονηθεῖσαν ὑπὸ τῆς κινίνης.

Ἡ πόσον ἀναγκαῖον καὶ πόσον συνάμα πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον συναῖδον καὶ ὠφέλιμον θὰ ἦτο νὰ ἐδημοσίευσον ἐνταῦθα καὶ ἱστορίας τινάς, δι' ὧν νὰ καταδείκνυται τὸ κύριον τῆς δοξασίας μου. Ἦθελον ὅμως γίνεαι λίαν διεξοδικὴ ἢ παροῦσα πραγματεία, καὶ τοιοῦτος δὲν εἶναι ὁ σκοπὸς ἐμοῦ· ἡ πρόθεσις μου εἶναι νὰ ἐκφράσω ἀπλῶς τὸ πόρισμα τῶν παρατηρήσεών μου. Ἐντοσούτω πλέον ἢ ἀπαξ, ἔσχον τὴν εὐκαιρίαν νὰ ἴδω ναυαγήσαν καὶ τὸ σωτήριον τοῦτο μέσον, ἐνῶ εἰς ἄλλας περιστάσεις ἐνόμισα, ὅτι καὶ με ἔβλαψε. Πρὶν ὅμως, ἐκ τῶν ἀποτυχιῶν τούτων ὁρμώμενος, προβῶ εἰς τὴν καταψήφισιν θεωρῶ δίκαιον καὶ ἀρμόζον νὰ ληφθῶσιν ὑπ' ὄψιν τὰ ἐξῆς.

α) Ὅτι εἰς τὰς χολερικές ἐπιδημίας, δυστυχῶς, καὶ, ὡς μὴ ὄφειλε, καὶ εἰς τὰς μᾶλλον διακεκριμένας διὰ τὴν τάξιν καὶ τὴν ἐπιστήμην μεταξὺ τῶν πόλεων καὶ εἰς τὰ ὀνομαστότερα φαρμακεία διὰ τὴν πληθὺν τῶν συνταγῶν, διὰ τὴν πληθὺν τῶν ἀνθρώπων καὶ τὸν ἐκ τούτων θόρυβον καὶ τὴν προσγινομένην ἀταξίαν καὶ βίαν, πολλάκις ἀναντιρρήτως συμβαίνουσιν ἀπειροὶ ἀκούσιοι ἀταξίαι καὶ παροράματα δυσδιάκριτα. Πολλῶ δὲ μᾶλλον εἰς τὰ παρ' ἡμῖν φαρμακεία, ἄπερ ἀκόμη οὔτε ἡ προσπάθεια οὔτε ἡ ἐπιστήμη κατώρθωσε νὰ ἐξοικειώσῃ πρὸς τὴν τέχνην τὴν ἀληθῆ. Φαντασθῆτε λοιπὸν φαρμακοποιούς ἀπειροὺς καὶ μὴ ἀπολαύοντας τῶν προσόντων τῆς ἐντελοῦς εὐσυνειδησίας, φαντασθῆτε αὐτοὺς ἐν μέσῳ τῆς σκηνῆς, ἣτις παίζεται κατὰ τὰς χολερικές ἐπιδημίας, ἐν τῷ μέσῳ τοῦ θορύβου ἐκείνου τῶν ἀπαιτούντων φάρμακα, μὴ λησμονήτε δὲ, ὅτι μέγα μέρος αὐτῶν, εἴτε ὑπὸ πτωχείας, εἴτε ὑπὸ κακοβουλίας καὶ δυστροφίας ἀρνείται νὰ πληρώσῃ τὴν τακτικὴν ἀξίαν τῶν φαρμάκων, καὶ ἀναλογίσθητε, ἂν δύνασθε τῷ ὄντι νὰ ἔχητε πεποιθῆσιν εἰς τὸ εἰλικρινὲς τῶν παρ' ἐκείνων φαρμάκων. Ἄρα ἡ περὶ κινίνης ἀναγραφή ἡμῶν δὲν ἔπαθε σημαντικὴν τινα πάθησιν καὶ κολόβωσιν ἢ παραμόρφωσιν, ἢ δὲν ἀντικατεστάθη δι' ἄλλου τινὸς φαρμάκου; Τὸ κατ' ἐμὲ δὲν δύναμαι ἢ νὰ ὁμολογήσω ὅτι ἀπειράκις εἶδον καταπάτια, αἰοίφας, ὑγρὰ, ξηρία, ἐν οἷς ὄφειλον νὰ περιέχονται σημαντικαὶ δόσεις κινίνης, οὔδὲ κόκκων

ἐνα αὐτῆς περιέχοντα. Ἄλλοτε ὅμως συμβαίνει ἄλλο τι, ἦτοι διὰ τὴν περὶ τὸν ἀρρώστον ἀταξίαν καὶ διὰ τὴν ἀπειρίαν καὶ ἀμάθειαν τῶν πρρωρισμένων, ὅπως νοσηλεύσωσιν αὐτὸν, συνέβησαν ἀπειροὶ καταχρήσεις καὶ παρενοήσεις καὶ λάθη σημαντικά. Ποῖος λ. χ. δὲν ἔλαβε τὴν εὐκαιρίαν νὰ ἰδῇ τὰ διὰ κλύσματα πρρωρισμένα ὑγρὰ νὰ χρησιμεύσωσιν ὡς ποτὰ διὰ τοῦ στόματος, καὶ τ' ἀνάπαλιν; ἢ ποῖος δὲν εἶδεν ἀνθρώπους λαβόντας τὸ πνεῦμα τῆς καφφορᾶς μετὰ τῆς ἀμμωνίας ἀντὶ τοῦ ἀντιεμετικοῦ ποτοῦ τοῦ Ριβιέρου; ἀλλὰ καὶ ποῖος δύναται νὰ με διαβεβαιώσῃ, ὅτι ἡ κινίνη εἶναι πάντοτε αὐτὸ καὶ ληξιπύρετον φάρμακον, καὶ ὄχι μίγμα τι νόθον, δυνάμενον νὰ ἐξαπατήσῃ καὶ κατὰ τὴν γεῦσιν καὶ κατὰ τὴν θεωρίαν; Γνωστὴ δὲ εἶναι ἡ διὰ τὴν κινίνην ἀποστροφή καὶ ὁ φόβος, ὃν ἔχει μεγάλη τις μερὶς τῶν κατοίκων τῆς ἡμετέρας πόλεως· ἐγνώρισα πολλοὺς, προτιμῶντας ὅπως ἀποθάνωσι μᾶλλον, ἢ λάθωσιν ὀλίγους κόκκους κινίνης· καὶ, τέλος πάντων, μυρία ἄλλαι περιστάσεις, ἃς ὀφείλομεν νὰ λάθωμεν ὑπὸ σπουδαίαν ἐποψίν καὶ ἐξέτασιν· ἀλλ' ἐκτὸς τούτων, ἡ κινίνη ἐδόθη πολλάκις πέραν τῶν ὀρίων τῆς δυνάμεως αὐτῆς, καὶ ἐγὼ δὲν συμφωνῶ ποσῶς μετ' ἐκείνων, οἵτινες θεωροῦσιν αὐτὴν παντοδύναμον. Ἐπίσης δὲ ἀξίον προσοχῆς εἶναι καὶ τοῦτο, ὅπερ καθιστᾷ ἐλάσσονα τὸν ἀριθμὸν τῶν ἀποτυχιῶν τῆς κινίνης. Ὑπάρχουσι δηλ. κράσεις καὶ διοργανισμοὶ τοιοῦτοι, οἵτινες τόσον προθυμοὶ εἶναι ὅπως δεχθῶσι καὶ ἀναπτύξωσι τὸ νόσημα, ὥστε ἐξάπαντος προώρῃσται νὰ ὑποκύψωσιν· ἀδύνατον δὲ εἶναι, ὅσας καὶ ἂν καταβάλῃ τις προσπαθείας, καὶ ὅσα καὶ ἂν μεταχειρισθῇ φάρμακα, νὰ βοηθήσῃ, πολλῶ δὲ μᾶλλον νὰ σώσῃ τοὺς δυστυχεῖς ἐκείνους ἀνθρώπους· ἀλήθεια θλιθερὰ, ἣν ἂς εὐχνηθῶμεν νὰ διαφεύσῃ ὁ χρόνος· διὰ τοὺς τοιοῦτους ἀνθρώπους λέγεται κοινῶς «ἐπεσαν διὰ τὰ ἀποθάνωσι.» ☉ Ἡ τοῖσι λοιπὸν, νομίζω, πραγματικὴ ἀφροσύνη εἰς τοιαύτας περιστάσεις, ὅτε πᾶσα θεραπεία ἤθελεν ἀποβῆ μάταια, διότι ὁ λύχνος τῆς ζωῆς ἐξήντηλε καὶ τὴν τελευταίαν αὐτοῦ σταγόνα, διότι ἀμετατρέπτως ὄφειλε νὰ καταπέσῃ τὸ παραπέτασμα, ὅπερ μέλλει νὰ ἀποκρύψῃ διὰ παντός τὸν παρόντα βίον, καὶ ὅτε ὁ ἀνθρώπος εὐρίσκεται εἰς τὸ φοβερὸν ἐκεῖνο σημεῖον, ὅπερ ὀδηγήσει αὐτὸν εἰς τὴν αἰωνιότητα, ἤθελεν εἶσθαι, λέγω, ἀφροσύνη καὶ ἀσυγχώρητος σολοικισμὸς, νὰ θελωμεν ἡ κινίνη νὰ ἀναίρῃσῃ τὴν Θεῖαν βουλήν. Τόσον λοιπὸν διὰ τὰς τοιαύτας κράσεις, ὧν τὸ τέλος εἶναι ἤδη προαποφασισμένον, οὕτως εἶπεῖν, καθὼς καὶ ὅτε τὸ φάρ-

μακρον ἐχορηγήθη λίαν ἀργά εἰς ἀνθρώπους, οἵτινες, ἂν τὸ ἐλάμνον δύω ὥρας πρότερον, ἤτελον ἴσως σωθῆ, θά εἴμεθα λίαν ὑπερβολικοὶ καὶ τετυφλωμένοι, ἂν ἀπαιτῶμεν, ὥστε ἡ κινίνη νά κινήσῃ τὴν μηχανὴν τῆς ζωῆς, ὅτε ὁ μοχλὸς καὶ τὰ κέντρα τῆς ὑπάρξεως ἀπώλεσαν πᾶσαν τὴν δύναμιν αὐτῶν. Ἐξ ὧν εἴρηται μέχρι τοῦδε, ἐξάγεται ἄρα ὅτι δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ ὠφελῆσῃ πάντοτε ἡ κινίνη, ἐνῶ ἄλλοτε οὔτε λαμβάνεται καὶ ποσῶς. Καὶ ταῦτα ἔστωσαν πρὸς δικαιολογίαν καὶ ἰκανοποίησιν ἀποτυχιῶν τινων τῆς κινίνης. Τὸ ἐπ' ἐπ' ἐμοί, διαβεβαιῶ, ὅτι 60 0/0 μέχρις 70 0/0 εὔρον εἰς τὴν κινίνην τὸν ἥρωα, ὅστις γενναίως ἀπελάκτισε τὸν θάνατον.

Ἄν τις παραδεχθῆ λοιπὸν τὴν περὶ χολέρας γνώμην ἡμῶν, καθὼς καὶ ὅτι ἡ κινίνη εἶναι τὸ βεβαίον ἀντιπεριοδικὸν μέσον καὶ ἀντιμιασματικόν, θά συμφωνήσῃ ὅτι αὕτη θέλει πολεμήσει καὶ τὴν χολέραν.

Καὶ τοιαύτη μὲν λοιπὸν εἶναι ἡ συνέπεια τῆς ἐμῆς πείρας, καὶ τηλικαύτη ἡ ἐμὴ διὰ τὸ φάρμακον πεπειθίσις· μοιλονότι πιθανὸν εἶναι νὰ μὴ δυνηθῶ νὰ πείσω καὶ ἄλλους περὶ τούτου, διότι ὁμολογουμένως δὲν εἶμαι δεινὸς τις ῥήτωρ, οὔτε καυχῶμαι ἐπὶ πολυμαθείᾳ καὶ εἰρυτάτῃ πείρᾳ. Οὐδὲν δὲ παραξένονον, ἂν ἡ διὰ τὴν κινίνην δοξασία μου μὲ παρέσυρε καὶ εἰς ὑπερβολὴν ἢ ἐσφαλμένην τινὰ θεωρίαν. Ἰπάρχουσιν ἀναντιρρήτως ἄπειρα περιστατικὰ ἀνθρώπων, σωθέντων ἀπὸ τῆς χολέρας ἀνευ κινίνης· ἀλλ' ἐρωτῶ, ποῖος δὲν εἶδε διαλείποντας πυρετοὺς, οὓς μόνον ἡ κινίνη δύναται νὰ καταβάλῃ, θεραπευθέντας καὶ χωρὶς ταύτης; καθὼς ποῖος δὲν ὠμολόγησε τὴν ἥτταν τῆς ἐπιστήμης, ἀπέναντι τῆς ἰσχύος καὶ τῆς θεραπευτικῆς δυνάμεως τῆς φύσεως, ἣτις μόνη πολλάκις ἀνευ οὔδενός φαρμάκου ἐθεράπευσε νόσους, κατὰ τῶν ὁποίων μάτην ἐξηγνήθησαν αἰ ἰατρικαὶ φαρῆτραι τῆς τέχνης; ἄλλως τε ποῖος δύναται ν' ἀποδείξῃ, ὅτι οἱ περισωθέντες ἀνευ κινίνης δὲν ἔπαθον ἐλαφρόν τινα πυρετὸν, περιβεβλημένον φοβεράν τινα πανοπλίαν, καὶ συνοδευόμενον ὑπὸ ἀκολουθίας τινὸς ταραχῶδους, ἣτις οὐδὲν κακὸν δύναται νὰ πράξῃ, ἀλλὰ μέλλει νὰ καταλήξῃ εἰς τὴν ὑγείαν; Νομίζω δὲ ἤδη νὰ ἀνέφερα ἀνωτέρω, ὅτι μετὰ τῆς ἐπιδημικῆς χολέρας συνυπάρχει καὶ ὀλόκληρος ἡ σπείρα τῶν ἄλλων πυρετῶν, τῶν ὁποίων αὕτη ἀποτελεῖ τὸ ἐπικινδυνώδεστατον εἶδος. Ὅπως δὲ καταστήσω πραγματικῶς ὠφέλιμον τὴν κινίνην κατὰ τῆς χολέρας, ἔδωκα αὐτὴν μετὰ διαφόρων

ἄλλων φαρμάκων, καὶ ὑπὸ ποικιλωτάτας μορφῆς, συνενώσας μετὰ τοῦ ὀπίου ἢ τῆς πελακονάτης, ἢ τῆς καρφορῆς ἢ τοῦ βισμουθίου, ἀναγράφον ἐπίσης καὶ ἰσχυρὰν διάλυσιν αὐτῆς, εἴτε πρὸς ἐξωτερικὴν ἐπίτριψιν, εἴτε ὅπως εἰσαχθῆ διὰ τοῦ ἀπευθυσμένου· ὠφελήθη δὲ περισσότερον ἀπὸ τὴν μετὰ τανίνου ἔνωσιν αὐτῆς ἢ τὴν τανικὴν κινίνην. Περιέργων ἴσω; ἤθελε φανῆ, ὅτι γενναία ἀφαίμαξις, ἐγκαίρως ἐνεργηθεῖσα εἰς ὀργανισμοὺς ἰσχυροὺς, ἐφάνη σωτηριωδέστατον μέσον μετὰ τῆς κινίνης· καθόσον δὲ γνωρίζω, καὶ πολλοὶ ἄλλοι ἐκ τῶν συναδέλφων ἐνήργησαν ἐπωφελῶς ἀφαίμαξις· καὶ τοῦτο ἄρα δὲν συνηγορεῖ ὑπὲρ τῆς ἀναφερομένης ἀνωτέρω γνώμης ἡμῶν ἐπὶ τῆς χολέρας; Ποσάκις μία ἀφαίμαξις δὲν προσέλαβε παροξυσμὸν διαλείποντος πυρετοῦ; βεβαίως ἤθελεν εἶσθαι μάταιον νὰ εἰσέλθω εἰς πλείονας λεπτομερείας περὶ τοῦ ἀντικειμένου τούτου. Ἐκεῖνο ὅμως, ὅπερ ὀφείλω νὰ ἐπαναλάβω καὶ αὖθις, στεντορία τῇ φωνῇ, εἶναι ὅτι τὸ ἀντιπεριοδικὸν φάρμακον ἐγένετό μοι ἰσχυρὸν ὄπλον κατὰ τῆς χολέρας.

Εἰς πᾶσαν ἄλλην ἐποχὴν, μὴ προκειμένου νὰ καταδειχθῆ ἡ ἐκ τῆς κινίνης ὠφέλεια, ἤθελεν εἶσθαι τῷ ὄντι ἀξιοκατάκριτον εἰς ἐμὲ, καὶ αὐτοχρημα ἐγωϊσμός καὶ περιαιτολογία, ἂν ἀνέφερον ὅτι μικρότατον ἀριθμὸν, ἐντελῶς ἀσήμαντον, ἀπώλεσα ἐκ τῶν ἀνθρώπων, οὓς ἐγκαίρως ἐπεσκέφθη, καὶ οἵτινες τακτικῶς ἔλαβον τὸ φάρμακον τούτου. Καὶ ἀληθῶς ἐν τῇ ἡμετέρᾳ περιφρεσίᾳ, πλείστοι ὅσοι ἐγένοντο θύμα τῆς νόσου· ἀλλ' αὕτη ἐπῆλθε τόσον αἰφνιδίως καὶ προσέβαλε τόσους ὁμοῦ, ὥστε μέγα μέρος ἐτελεύτησε, πρὶν ἢ φθάσῃ ἡ τέχνη. Ἐπίσης δὲ ἤθελεν εἶσθαι ἀνάξιον νὰ ἀναφέρω ὅτι, πρὸς τῇ σωτηρίᾳ τῶν ἀνθρώπων, καὶ ἐγὼ αὐτὸς ὀφείλω καὶ τὴν ἐμὴν εἰς τὴν κινίνην, ἣς ἐπινοοῦμαι χρῆσιν καθ' ὅλον τὸ διάστημα τῆς ἐπιδημίας, ἄλλοτε μὲν δι' ἐντρίψεως χρώμενος αὐτῇ, ἄλλοτε δὲ ἐσωτερικῶς καὶ ἐκ διαλειμμάτων καὶ εἰς μικρὰς δόσεις. Τὸ μέσον τοῦτο ἐνίσχυσα διὰ τῆς καθημερινῆς χορήσεως ἐκ ψυχρατάτου ὕδατος κλύσματος, ὅπερ ἀμέσως μοῦ κατέπαυε τοὺς βορβορυγμοὺς καὶ τὴν πολλάκις ἐναρξαμένην διάρροϊαν· καὶ εἶμαι βεβαίος, ὅτι ἦτον ἀδύνατον ἄλλως ν' ἀνθεξῶ εἰς τὴν κακοήθειαν καὶ δεινότητα τῆς ἐποχῆς, ἣτις οὔτε ἀναπαύσεως οὐδεμιᾶς, οὔτε τροφῆς ὅπως ἀπολαύσω ἐπέτρεπεν, ἐνῶ, λίαν μελαγχολικὸς ὢν, καὶ ὑπὸ τῆς κοιλίας πάσχω, καὶ εὐχερέστατα καταβαλλόμενος ὑπὸ τῆς λύπης, τῆς θλίψεως καὶ τοῦ πόνου τοῦ πλησίον, ἐξάπαντος ἐμελλον νὰ γείνω βορὰ τῆς μανίας τῆς νόσου, ἂν

δὲν ἀντέτακτον κατ' αὐτῆς τὴν κινίνην καὶ τὸ ψυχρὸν ὕδωρ. Ὀλόκληρα ἡμερονύκτια δὲν ἐκοιμήθην παντελῶς, καὶ νῆσις διέμεινα κατὰ τὸ πλείστον· πλέον ἢ εικοσάκις ἐνήργησα τὸν τοκετὸν εἰς ἐγκύους, ὑπὸ χολέρας παθούσας, καὶ ἔφερον, βεβαμμένας ἔχων τὰς περιχειρίδας εἰς τὰ αἵματα καὶ εἰς τὰ ἐξ κείνων ὑγρά. Ἀείποτε δὲ ἠρχόμην εἰς ἐντελῆ συνάφειαν μετὰ τοῦ ἀρρώστου, καὶ ἀπειράκις, καίτοι προσπαθὼν νὰ τὸ ἀποφύγω, ἀπεβρόφησα ὀλόκληρον τὴν ἐκπνοὴν αὐτοῦ· πολλάκις ἐντελῶς ἀπηλπισθην, καταβλήθεις ἀπὸ τὴν φοβερὰν ἔνιασιν τῆς νόσου, μὴ σεβασθείσῃ· οὔτε τὸν καλῶς οὔτε τὸν κακῶς διαιτώμενον. Πρὸς ὅλα δὲ ταῦτα ἐνοσῆλευον ἐν τῇ ἰδίᾳ οἰκίᾳ καὶ τὴν ὑπρέτριαν ὑπὸ χολέρας παθοῦσαν, καὶ ὁμῶς μεθ' ὅλα ταῦτα οὐδαμῶς κατεβλήθην ὑπὸ τῆς νόσου. Διὰ τίνα τάχα ἄλλην αἰτίαν, ἢ διὰ τὴν δύναμιν τῆς κινίνης; ἐπαναλαμβάνω λοιπὸν καὶ αὖθις νὰ συστήσω αὐτὴν· καὶ εὐελπιστῶ ὅτι ἕκαστος τῶν ἐν τῇ χολέρα ἐργασθέντων συναδέλφων θέλει ἐκφράσει εὐσυνειδήτως καὶ κατ' ὀφειλὴν, πρὸς τε τὴν ἐπιστήμην καὶ τὴν κοινωνίαν, τὴν ἐπὶ τούτου γνώμην του, καὶ θέλει καταδειχθῆ, ὅτι ἡ κινίνη εἶναι ὁ Ἡρακλῆς, ὁ φονεύων τὴν τρομερὰν καὶ πολυκέφαλον ὕδραν. Καὶ ταῦτα μὲν περὶ τούτων.

Πρὶν ἢ τελευτήσω τὸν λόγον, προκειμένου περὶ τῶν κατὰ τῆς χολέρας ὠφελίμων φαρμάκων, χρεῶν ἡγοῦμαι, ὅπως συνοπτικώτατα καὶ περιεκτικώτατα ἀναφέρω, ὅτι τὸ ὑπονιτριάκον βισμούθιον μοὶ ἐφάνη εἰς ὑψιστὸν βαθμὸν συντελεστικὸν κατὰ τῶν κοιλιακῶν συμπτωμάτων, καθὼς ἐπίσης καὶ τὸ *tarlor* καὶ τὸ *σπιον*. Τὰ κλύσματα, ὧν ἤθελον προτιμῆσαι τὰ κατάψυχρα, ἂν μοι ἦτο δυνατόν (διότι ἀπῆντων δυσκολίας παρὰ τοῖς πάσχουσιν), ἐπίσης μὲ ὠφέλησαν. Πρὸς δὲ, δὲν δύναμαι νὰ συμφωνήσω μετ' ἐκείνων, οἵτινες ἀποκλείουσι τὸ ἀφρονὸν ὕδωρ εἰς τοὺς ἀρρώστους, διὰ τὸν φόβον τοῦ ἐμέτου. Ἐγὼ ἐπεισθην ὅτι μετὰ πόσιν ἀρκετοῦ ὕδατος, ὅπερ εὐφραίνει τὸν πάσχοντα, ἀκολουθεῖ μὲν ἔμετος, ἐξέρχεται δὲ μόλις τὸ ἥμισυ τοῦ ποθέντος, τὸ δὲ ἄλλο ἀναμφιβόλως μεταβαίνει εἰς τὴν κυκλοφορίαν, ἥτις ἔχει ἀπόλυτον καὶ κατεπίγουσαν ἀνάγκην αὐτοῦ πρὸς ἀναπλήρωσιν τοῦ διὰ τῶν κενώσεων ἀπολλυμένου ὑγροῦ. Ἄρα ἡ δίψα εἶναι ἡ φωνὴ τῆς φύσεως καὶ τῆς αὐτοσυντηρήσεως, ἐξαίτουμένης βοήθειαν καὶ ὕδωρ, ὅπερ ὁ ἰατρὸς ὀφείλει νὰ χορηγήσῃ ἀνυπερθέτως· τὸ δὲ βάμμα τοῦ ὀπίου καὶ τὰ λοιπὰ ναρκωτικὰ εὐρον ἐπίσης λίαν ὠφέλιμα διὰ τὴν ναρκωτικὴν καὶ στυπτικὴν αὐτῶν ιδιότητα.

Πολτάκις διέταξα, καὶ μετὰ μεγίστης ὠφελείας, γενναίας ἐπιθέσεις ἑδελῶν ἐπὶ τῆς στομαχικῆς χώρας, πάντοτε χορηγῶν, ἐννοεῖται, τὴν κινίνην ἐσωτερικῶς· συνιθέστατα δὲ ἐπέθετον δύο μέγιστα ἐκδόρια κατὰ μῆκος τῶν μυῶν τῆς κοιλίας ἐνθεν καὶ ἐνθεν τοῦ ὀμφαλοῦ μετ' ὠφελείας, ἧς δὲν δύναμαι νὰ παραστήσω τὸν βαθμὸν, οὔτε τὴν δύναμιν.

Φίλε καὶ ἀρχαῖε συναδέλφε Κ. Ἀναστ. Γούδα

Ἐν τῷ λίαν ὠφελίμῳ συγγράμματί σου ἀἰ Μέλισσα τῶν Ἀθηνῶν ἀνέγνωσα πρὸ καιροῦ τὸ περὶ ἐμπειρικῆς, σκοπιμότητος θεραπείας τῆς κακοήθους φλυκταίνης· κατόπιν δ' ἀπαντήσας εἰς Γαλλικὰς ἐφημερίδας· ἀθρῖδιον περὶ τοῦ κατὰ Ἀθῆναιον ἄκρου ἀντιφαρμάκου κατὰ τῶν ἰοδόλων δειγμάτων, Κίτριου ἢ Κιτριου, ἐξήτασα τὸν Θεόφραστον καὶ τὸν Διοσκορίδην καὶ δὲν μ' ἔμεινεν ἀμφιβολία ὅτι τὸ ἀναφερόμενον εἰς τὸν Ἀθῆναιον βίβλ. 3 Κεφ. 28 Κίτριον, καὶ παρὰ Λίβυσι Μῆλον ἐσπερικὸν καὶ μῆλον Μηδικόν, εἶναι τὸ ἡμέτερον Λεμόνι, *Citrus Limonium*.

Ἀναζήτησα ὅθεν τὰ περὶ τούτου ἐν τῷ Ἀθήναιῳ οὔτινος τὰ λεχθέντα μετέγραψα καὶ εἰς κοινὴν γλῶσσαν ἐδημοσίευσά ἐνταῦθα, ὅπως πάσης τάξεως ἀναγνώστης ἐννοήσῃ αὐτὰ, διότι οἱ τῆς κατωτέρας τάξεως ἀνθρώποι ὀύκεινται εἰς τὰ δειγμάτα τῶν φαρμακερῶν ζώων καὶ καλὸν εἶναι νὰ γνωρίζωσιν αὐτοὶ τὸ πρόχειρον ἀντιφάρμακον, ἂν αἱ περὶ ἐροῦ δοκιμαί βεβαιώσωσιν ὅτι τὸ λεμόνι ἀληθῶς κέκτηται δυνάμειως οὐδετεροῦσης τὸν ζωϊκὸν ἰόν.

Ἐπειδὴ δὲ κατὰ τὰ λεγόμενα ἐν τῇ Γαλλικῇ ἐφημερίδι, τὸ λεμόνι ἐθεράπευσε τὸ 1863 ἄνθρωπον ἀπὸ ἐχίδνης δαγκασθέντα, ἂν καὶ τὸ πρήξιμον εἶχε κυριεύσει ἅπαν αὐτοῦ τὸ σῶμα· καὶ ὅτι τὸ 1864 ἐν τῇ πόλει Nimes, τὸ λεμόνι ἐθεράπευσεν ἀνθρακα προξενισθέντα ὑπὸ δήγματος βρωμομυίας, δέον ἔσθαι, φίλε μου, νὰ σοὶ γράψω τὰ τοῦ λεμονίου κατὰ Ἀθῆναιον εἰς κοινὴν γλῶσσαν πρὸς κοινὴν κατ' ἀλήψιν.

Λέγει οὖν καὶ βεβαίως ὁ Ἀθῆναιὸς ὡς δύνασε νὰ βεβαιώθῃς

ὁ ἴδιος ἐκ τοῦ κειμένου ὅτι. «Τὸ λεμόνι τρωγόμενον ἀκέραιον ὑπὸ παντός φαγητοῦ καὶ ποτοῦ, εἶναι ἀντιφάρμακον κατὰ πάσης φαρμάκωσης. Γνωρίζω δὲ τοῦτο καλῶς, λέγει ὁ Ἀθήναιος, ἀπὸ συμπολίτου μου ἀρχοντος τῆς Αἰγύπτου ὅστις καταδίκασε κακούργους τινάς εἰς τὸ νὰ φαγωθῶσιν ἀπὸ ἀγρίων θηρίων πεινασμένων· ἐν ᾧ δὲ στρατιώται ὠδήγουν αὐτοὺς εἰς τὸν τόπον τῆς καταδίκης, καθ' ὁδὸν γυνή κάπηλος, ἀπὸ ἐλέους πικνουμένη, ἔδωκεν εἰς τοὺς καταδικασθέντας λεμόνι, τὸ ὅποιον ἐκράντει εἰς χεῖρας, καὶ τὸ ὅποιον λαβόντες κατέφαγον οἱ κατάδικοι· μετ' ὀλίγον δὲ φθάσαντες εἰς τὸν προσδιορισμένον τόπον ἐρίφθησαν πρὸς μεγάλα καὶ ἀγριώτατα θηρία, ἀλλὰ δαγκασθέντες ἀπὸ ἀσπίδων δὲν ἔπαθον τὸ παραμικρόν.

«Ὁ ἀρχὸν ἔπεσεν εἰς ἀπορίαν καὶ ἐζέτασε τὸν φυλάττοντα τοὺς καταδικασθέντας στρατιώτην μὴ τι ἔφαγον ἢ ἔπιον· μαθὼν ὅτι ἔφαγον καθ' ὁδὸν ἀκέραιον λεμόνι, τὴν ἀκολουθοῦν ἡμέραν ἐπρόστασε νὰ δώσωσιν εἰς τὸν ἕνα κατάδικον λεμόνι, εἰς τὸν ἄλλον νὰ μὴ δώσωσι· καὶ ὁ μὲν φαγὼν τὸ λεμόνι ὑδαγκασθεὶς μὴδὲν ἔπαθε, ὁ δὲ ἄλλος ἅμα δαγκασθεὶς σπέθανεν. Ἀκολουθῶς ἐδοκιμάσθη πολλάκις καὶ εὐρέθη ὅτι τὸ λεμόνι ἀκέραιον τρωγόμενον, εἶναι ἀντιφάρμακον παντός φαρμακίου.

Καὶ ταῦτα μὲν τὰ περὶ λεμονίου κατὰ Ἀθηναίους, κατόπιν δὲ γράψωσι ἂν μοὶ δίδῃς τὴν ἄδειαν περὶ ἐρυσιπελατος' παραπλήσια τῇ παρὰ σοῦ ἀναφερομένη ἐμπειρικῇ θεραπείᾳ, καθὼς περὶ θεραπείας τῶν διαλειπόντων πυρετῶν διὰ τῆς ἐγχύσεως διαλελυμένης κίνης ἐν τῷ κυττερῶδι ἰσθμῷ τοῦ πυρεσομένου, συνοδᾶ μὲν τῇ περιγραφομένῃ ὑπὸ σοῦ μεθόδῳ, ἀλλ' ἀλλοίᾳ ἐγγχειρίσει.

Ἐυχόμενός σοι καρτερίαν πρὸς τὰ ἀνθρωποφελῆ διανοητικὰ ἔργα σου κατασπάζομαι σε καὶ μένω.

A. ΧΑΙΡΕΤΗΣ.

ΑΓΓΛΙΚΗ ΓΕΩΡΓΙΑ.

Αἱ κεντρικαὶ κομητεῖαι.

Ἄλλου εἶδους θέαμα μᾶς περιμένει εἰς τὰς κομητείας τοῦ κυρίως κεντρικοῦ μέρους τῆς Ἀγγλίας, δηλαδή τὰς τοῦ Βαρβίκ (Warwick), Βόρσεστερ (Worcester), Ρουτλάνδ (Rutland), Λείσεστερ (Leicester) καὶ Στᾶφφρντ (Stafford) κειμένας μεταξὺ τῆς δυτικῆς χώρας ἢ τῆς τῶν χορτῶν καὶ τῆς ἀνατολικῆς ἐν ἣ ἐπικρατεῖ τὸ τετραετές σύστημα τῶν ἀμειψισπορῶν· ἡ χώρα αὕτη παρουσιάζει τὴν συγχώνευσιν τῶν δύο συστημάτων, καὶ εἶναι ὁ πλουσιώτερος τῶν γεωργικῶν τόπων τῆς Ἀγγλίας.

Ἀρχίσωμεν δὲ ἀπὸ τῆς κομητείας Βαρβίκ, ἐν ἣ ἀνακαλύπτεται ἐκ πρώτης ὄψεως ἡ κυρία αἰτία τῆς μεγάλης ταύτης ἀγροτικῆς εὐτυχίας. Μέχρι τοῦδε ἐπεσκέφθημεν τόπος ἀποκλειστικῶς γεωργικοὺς ἢ τοῦλάχιστον ὀλίγον βιομηχανικοὺς, ἐν οἷς τὰ κέντρα τῆς καταναλώσεως τῶν γεωργικῶν προϊόντων εἰσὶν ἀναμφιβόλως ἀθιμώτερα ἢ εἰς τὰ τρία τέταρτα τῆς ἡμετέρας Γαλλίας, ἐξ αἰτίας τῆς κολοσιαίας πόλεως τοῦ Λονδίνου καὶ τῶν πολυαρίθμων λιμένων τῆς παραλίας· ἀλλ' ἐν τούτοις εἰς τὰ μέρη ταῦτα ἐλλείπει ὅλως ἡ διέγερσις τὴν ὁποίαν προξενεῖ ἡ γειτονία τῶν βιομηχανικῶν κέντρων. Εἰσερχόμενοι εἰς τὴν κομητείαν Βαρβίκ εὐβαίνομεν εἰς τὴν κυρίως βιομηχανικὴν χώραν, καὶ εὐρισκόμεθα ὅπεναντι τῆς Βιρμιγγάμ (Birmingham) καὶ τῶν παραρτημάτων αὐτῆς. Ὁ πληθυσμὸς τῆς κομητείας ταύτης ἐδιπλασιάσθη ἀπὸ πενήτην ἔτη εἰς ἑξῆς καὶ ὑπερβαίνει τὰς δύο κεφαλὰς εἰς δέκα στρέμματα· τὰ τεσσαραπέμπτα τοῦ πληθυσμοῦ τούτου ἐνασχολοῦνται ὅλως εἰς βιομηχανικὰ ἔργα. Ἐντεῦθεν ἐπιταί ὅτι ἐκάστη δεκάς στρεμμάτων ἐντέλλεται νὰ παρέξῃ τὴν τροφὴν δύο ἀνθρώπων, ὁ δὲ γεωργός, ὁ μεταφερῶν τὰ προϊόντα τοῦ εἰς τὴν ἀγορὰν, εὐρίσκει ἐκεῖ τέσσαρας καταναλωτὰς οἵτινες διαφιλονεκοῦσι τὴν τροφὴν ταύτην καὶ τέλος οἱ καταναλωτὰι οὗτοι, κερδιζόντες μεγάλα ἡμερομίσθια, δύναται νὰ πληρῶνωσιν εἰς μετ' ἄλλη τιμὴν τὰ ζῶοντά των. Πῶς λοιπὸν ἡ γεωργία δὲν θελεῖ εὐτυχήσει διατελοῦσα εἰς τοιαύτας περιστάσεις;

Δὲν πρέπει δὲ νὰ φαντασθῆ τις ὅτι τὸ ἔδαφος τῆς κομητείας Βαρβίκ ἐστὶν παντοῦ ἐξαιρετὸν ἀπ' ἐναντίας ὅλον τὸ ἀρκτικὸν μέρος τῆς κομητείας ταύτης ἐσχημάτιζεν ἄλλοτε ἀπέραντον ἀμμοχέρσον ἀκαλιέργητον, κεκαλυμμένην ὑπὸ θάμνων καὶ δένδρων, τοῦθ' ὅπερ ὠνόμαζον τότε δάσος. Σήμερον δὲ τὸ ἡμισυ τῶν γαιῶν τούτων διατρεῖται εἰς τεχνιτὰ λειβάδια, τὸ δὲ ἕτερον ἡμισυ εἰς ἀροσίμους γαίας, ὑποβεβλημένας κατὰ τὸ δυνατόν εἰς τὸ σύστημα τῶν ἀμειψισπορῶν τοῦ Νορφόλκ· τὸ τέταρτον μόνον τοῦ ἔδαφους παράγει σιτηρὰ διὰ τὴν τροφήν τοῦ ἀνθρώπου καὶ ἡ γονιμότης τοῦ τετάρτου τούτου, ὡς καὶ τοῦ ἐπιλοίπου τῶν γαιῶν, αὐξάνει σταθερῶς, ὅχι μόνον διὰ τῶν λιπασμάτων τὰ ὅποια ἐναποθέτουσιν ἐκεῖ μέγισται ποσότητες ζώων παντός εἶδους, ἀλλὰ καὶ διὰ τῶν μεγάλων ποσοτήτων συμπληρωματικῶν λιπασμάτων, ἀγοραζομένων εἰς τὰς βιομηχανικὰς πόλεις καὶ μετακομιζομένων ὀλιγοεξόδως διὰ τῶν διορύγων καὶ τῶν σιδηροδρόμων, οἵτινες διασχίζουσι τὴν χώραν ταύτην. Δὲν πρέπει δὲ ἐπίσης νὰ φαντασθῆ τις ὅτι ἐπικρατεῖ ἡ μεγάλη καλλιέργεια ἐν τῇ κομητείᾳ Βαρβίκ καὶ ἐν ταῖς λοιπαῖς βιομηχανικαῖς κομητείαις· ὁ μέσος ὄρος τῆς ἐκτάσεως τῶν ἀγροικιῶν εἶναι περίπου 600 στρέμ. αἱ πλεοῦται εἰσὶ κάτω τοῦ ἀριθμοῦ τούτου. Ἐπίσης δὲ δὲν εἶναι τὸ μακροχρονίον τῶν ἐκμισθώσεων τὸ ὅποιον ἐξήσκησεν ἐπιρροὴν ἐπὶ τῆς ἀγροτικῆς ταύτης ἀναπτύξεως, διότι αἱ ἀγροικίαι ἐνοικιάζονται σχεδὸν κατ' ἔτος καὶ μολοντούτο οἱ ἐκμισθῶται ὑποβάλλονται ἐκουσίως εἰς οὐχὶ ὀλιγωτέρας θυσίας διὰ νὰ βελτιώσωσι τὸ ὅποιον καλλιεργούσιν ἔδαφος, καὶ μολοντί τὸ τῆς ιδιοκτησίας εἰσοδήμα ἐδιπλασιάσθη ἀπὸ τοῦ 1770 δὲν παραπονοῦνται ὅμως οὗτοι κατὰ τῶν ιδιοκτητῶν ὅτι συμβιβάζονται εὐκολα οἱ συμβαλλόμενοι ὅταν ἀμφοτέροι κερδίζωσι, ἐπίσης δὲ καὶ τὰ ἡμερομίσθια τῶν ἐργατῶν ὠφελοῦνται ἀπὸ τὴν εὐτυχίαν. Εἰσὶ δὲ κατὰ μέσον ὄρον 2 φράγκα καθ' ἡμέραν ἐργάσιμον.

Ἐκμισθωτῆς τοῦ Βαρβίκ, μετρίας καταστάσεως, ἐκμεταλλεῖται ἀγροικίαν 600 περίπου στρεμμάτων, διὰ τὴν ὁποίαν πληρώνει μίσθωμα 6000 φράγκα, ἀποτίων ὡσαύτως τοὺς φόρους οἵτινες ἀναβαίνουν εἰς 1500 φράγκα, δίδει εἰς τοὺς ἐργάτας του αξιόλογα ἡμερομίσθια, ἔχει δὲ καὶ ὁ ἴδιος, ἄνευ πολλῶν κόπων καὶ πολλῶν φροντίδων, ἐτήσιον καθαρὸν εἰσοδήμα 3000 φράγκων· ἀναμισθῶν δὲν εἶναι μεγάλοι ἀρχοντες μετὰ ταῦτα εἰσοδήματα οἱ ἐκμισθῶται τοῦ Λινγολν καὶ τοῦ Νορφόλκ· ἀλλὰ δι' ἡμᾶς τοὺς Γάλλους, οἵτινες πρὸ παντός ἄλλου ἀγαπῶμεν

τὸν μεσαῖον πλοῦτον, ὁ ἀγροτικὸς οὗτος ὄργανισμὸς ἔχει τι εὐχάριστον κατὰ τοῦτο ὅτι συνενώνει μεγάλητερον ἀριθμὸν οἰκογενειῶν εἰς ἀπόλαυσιν τῆς κοινῆς ταύτης εὐπορίας. Ἐν ἐνὶ λόγῳ ἡ γῆ ἐνταῦθα εἶναι παραγωγικωτέρα· τὸ τε ἀκαθάριστον, ὡς καὶ τὸ καθαρὸν εἰσοδήμα εἰσὶ μᾶλλον ὑψιμένα καὶ πληθυσμὸς ἀρκούντως πυκνὸς ἀπολαύει εὐπορίας τοῦλάχιστον ἕως Περιπάτος εἰς τὴν χαρμόσυνον ταύτην κομητείαν εἶναι διηνεκὲς γοήτευμα. Τὰ ἱστορικὰ παλάτια τοῦ Κενιλδρόθ καὶ Βαρβίκ, αἱ γοητευτικαὶ ὄχθαι τοῦ ποταμοῦ Ἄβον, ἐπαυξάνουσι τὸ ἐπαγωγὸν τῆς ἐκδρομῆς ταύτης, τὴν ὁποίαν δύναται νὰ ἐπιστέψῃ ἡ ἐπιτόπιος σπουδὴ τῶν ἐργοστασίων τῆς Βιρμιγγάμ· καὶ διὰ νὰ ὑπάρξῃ πληρεστάτη ἡ περίληψις αὕτη τῶν θαυμασιῶν τῆς Ἀγγλίας, σὰς συνοδεῖ ἐν τῷ τόπῳ τούτῳ καὶ αὐτὴ ἡ μεγάλη σκιά τοῦ Σεκσπέρ ἔθνα ἐγεννήθη.

Ἐν τῇ παρούσῃ καταστάσει τῶν ἀγροικιῶν τῆς Γαλλίας οὐδὲν ἴσως μέρος δύναται νὰ ὑποστῇ τὸν παραλληλισμὸν μετὰ τὴν κομητείαν τοῦ Βαρβίκ· τὸ γαλλικὸν ἔδαφος οὐδαμοῦ εὕρισκεται τοσοῦτον λαμπρῶς καλλωπισμένον διὰ τῆς ἀνθρωπίνης ἐργασίας, ὅπως ἐν τῇ ἀγγλικῇ ταύτῃ κομητείᾳ, ἀλλὰ τοῦτο προέρχεται ἐκ τοῦ ὅτι οἱ ἄγγλοι γινώσκουσι καὶ ἐκτιμῶσι τὰ ἐν τῆς γῆς πλούτη αὐτῶν, ἐν ᾗ ἡμεῖς δὲν γνωρίζομεν τοῦτο· δὲν ὑπάρχει ἀγγλικὴ τοποθεσία ὅπως οὐδὲν δροσερωτέρα καὶ ὅπως οὐδὲν γονιμωτέρα τῶν λοιπῶν, ἤτις νὰ μὴ ἀποκτᾷ ἀμέσως μεγάλην φήμην καὶ νὰ μὴ ᾖναι τοῦλάχιστον κατ' ὄνομα γνωστὴ εἰς ὅλον τὸν ἀγγλικὸν κόσμον. Παρ' ἡμῖν τ' ἀνάπαλιν, πόσαι γοητευτικαὶ κοιλάδες, πόσαι πεδιάδες γονιμώτατοι καὶ πόσοι λόφοι μετὰ χαριστάτας μορφὰς ἐκθέτουσιν εἰς τὸ φῶς τοῦ ἡλίου τὰς παρ' ἡμῶν ἀγνωσμένας φυσικὰς λαμπρότητας τῶν, χωρὶς ἐν τούτοις νὰ εὐρίσκηται παρ' ἡμῖν περιεργὸς ὀφθαλμὸς ὅπως ὑπάγῃ νὰ τὰς ἐπισκεφθῇ! Οἱ ἄγγλοι δικαίως εἰσὶν ὑπερήφανοι διὰ τὰς μεγαλοπρεπεῖς ἡγεμονικὰς καὶ ἀρχοντικὰς ἐπαύλεις, αἵτινες πληροῖσι τὴν νῆσον αὐτῶν· ὑπ' αὐτὴν ὅμως τὴν ἔποψιν δὲν εἰμῶθα τοσοῦτον κατώτερο ὅσον ἡδύνατό τις νὰ ὑποθέσῃ. Οἱ ἀγροί μας δὲν εἶχον ἐγκαταλειφθῆ ὑπὸ τῶν πλουσίων οἰκογενειῶν εἰμὴ μόνον ἀπὸ ἐνὸς περίπου αἰῶνος· πρὸ τοῦ 1789 ἤμεθα τοῦλάχιστον εἰς τὸν αὐτὸν μετὰ τοὺς ἄγγλους βαθμὸν πλούσιοι εἰς ὠραίαις ἀγροτικαῖς κατοικίαις. Καὶ μετὰ τόσας κατεδαφίσεις, διαπραχθεῖσαι ἄλλοτε μὲν ὑπὸ τῆς ἐπαναστατικῆς λύσεως, ἄλλοτε δὲ ὑπὸ ἀγρίας κερδοσκοπίας, δύναται τις ἔτι καὶ σήμερον ἀναζητῶν προσεκτικῶς, ν' ἀνεύρῃ καὶ παρ' ἡμῖν ἀρκετὰς ἐπαύλεις

τοιαύτας τῶν τριῶν τελευταίων αἰῶνων διὰ τὰς ἀντιθέσιν εἰς τὰς περιφημοτέρας ἀγγλικὰς, μὲ μόνην τὴν παρατήρησιν, ὅτι αἱ μὲν γαλλικαὶ ἐπαύλεις πίπτουσιν εἰς ἐρείπια, αἱ δὲ ἀγγλικαὶ, διατηρούμεναι μετὰ θρησκευτικῆς προσοχῆς, μεγαλοποιῦνται ἀπὸ γενεᾶς εἰς γενεάν· σεβόμεναι δὲ παρὰ πάντων, ὡς πατρικὴ κληρονομία, ἴστανται ὄρθαι καὶ ἀκατάβλητοι! Καὶ αὐτὰ τὰ ἐρείπια τῶν, ὅταν ἔχωσι τοιαῦτα, τοῦθ' ὅπερ εἶναι σπανιότατον παρὰ τοῖς ἀγγλοῖς, περιποιῦνται μετὰ πολλῆς ἀγάπης καὶ εὐλαβείας. Φθάνουσι μάλιστα καὶ νὰ τὰ μιμῶνται ὅταν δὲν ἔχωσι τὸ δὲ αἰσθημα τῶν οἰκοδομῶν τοῦ ὕψους τοῦ εἰς ὄψιν λήγοντος καὶ σπειραδωτοῦ, τὸ ὅποιον ἔλαβε τὸ ὄνομα τοῦ Θεοδώρου, τοσοῦτον ἐπικρατεῖ ὥστε καταντᾶ μέχρι τοῦ γελίου.

Ὅσα εἶπομεν ἤδη περὶ τῆς κομητείας Βαρβὴν ἐφαρμόζονται ἐπίσης καὶ εἰς τὰς γειτονευσούσας αὐτῇ κομητείας Βόρσεστερ (Worcester) καὶ Λείσεστερ. Ἡ κοιλάς τοῦ Ἀβὸν ἐξακολουθεῖ καὶ ἐντὸς τοῦ Βόρσεστερ ἔχουσα τὴν αὐτὴν χάριν καὶ τὴν αὐτὴν γονιμότητα. Τὸ Λείσεστερ εἶναι ἴσως ἐτι πλουσιώτερον, διότι τὰ κτηνοτροφικὰ φυτὰ εὐδοκίμοῦσιν ἰδίως εἰς τὰ ὑγρά ἐδάφη καὶ ὑπάρχουσι πολλαὶ γαῖαι τοῦ εἶδους τούτου εἰς τὴν κομητείαν τοῦ Λείσεστερ. Ἡ μικρὰ πόλις τοῦ Μέλτον-Μοῦβραϊῦ (Melton Mowbray) ἥτις κατὰ τὸ θέρος ἀποκαθίσταται τὸ συνάντημα τῶν ἐριστῶν τῆς θήρας τῶν ἄλωπέκων ὀφείλει τὸ πλεονέκτημα τοῦτο εἰς τὸν σχηματισμὸν τοῦ ἐδάφους αὐτῆς, ἐλαφρῶς ἀνωμάλου, ἔνθα νωθοὶ ποταμοί, ῥέοντες μετὰ πλήρη ρεῖθρα, ἐπέζουσιν νωχελῶς ἐν τῷ μέσῳ λειμῶνων διακεκομμένων ὑπὸ φραγμῶν ὅλοι οἱ διὰ τὸ ὅροι εὐρίσκονται οὕτω συννηνωμένοι. Ἐν τῇ χώρᾳ ταύτῃ κατασκευάζεται ὁ περίφημος τυρὸς τοῦ Στίλτον, ἐν αὐτῇ εὐρίσκεται καὶ ἡ περίφημος ἀγροικία Δίσχλεῦ (Dishley-grange) τὴν ὅποιαν καθεῖξεν ὁ Βάκβηλ καὶ ἐκ τῆς ὁποίας ἐξῆλθεν ἡ μεγάλη ἀρχὴ τῆς μεταμορφώσεως τῶν κατοικιδίων ζώων, μίαν τῶν ὀρειωτέρων κατακλήσεων τῆς ἀνθρωπίνου μεγαλοφυΐας.

Μ' ὄλην τὴν κατὰ παράδοσιν εὐτυχίαν του τοῦ Λείσεστερ δὲν ἀπέφυγεν ὅλως διόλου τὴν κρίσιν· καθὼς ὅλοι οἱ χορτοφόροι τόποι ἀπεκοιμήθη καὶ τὸ Λείσεστερ ἐπὶ τῆς μακρᾶς εὐτυχίας αὐτοῦ, ὡς ἐκείνοι ἀφέθη καὶ τοῦτο νὰ κατακερματισθῇ εἰς μικρὰς ἰδιοκτησίας καὶ μικρὰς καλλιέργειας· μεταβολαί τινες τῶν ἰδιοκτητῶν εἰσὶν ἀνάγκαῖσι καὶ πραγματοποιοῦνται ἀρκετὰ ταχέως. Ἡ μικροτάτη κομητεία τοῦ Ρούτλανθ, ἥτις δὲν ἔχει ἐκ-

τασιν μεγαλητέραν τῶν 400000 στρεμμάτων, ὁμοιάζει πολὺ τὸ Λείσεστερ.

Ἡ κομητεία τοῦ Σταφφόρδ παρουσιάζει ἴσως τὸ μέγιστον παράδειγμα ὅπερ ὑπάρχει ἐν Ἀγγλίᾳ, μετὰ τὰς κομητείας τοῦ Λαγγάστρ, τῆς ἰσχυρᾶς ἐπιβροῆς ἢ ἐξασκεῖ ἐπὶ τῆς γεωργικῆς προόδου ἢ γειτονία βιομηχανικῶν ἐργοστασίων· φυσικῶς ἀνυθρα καὶ ἄγρια τὰ ὄρη τὰ διασίζοντα τὴν κομητείαν ταύτην, ὑψοῦνται χιλίους πόδας ἀγγλικούς ὑπεράνω τῆς ἐπιφανείας τῆς θαλάσσης. Αἱ βιομηχανικαὶ περιοχαὶ εἰσὶν εἰς τὰς ὀλιγώτερον γονίμους γαῖας· διαφυρῶνται δὲ εἰς δύο ἀθροίσματα. Τὰ ἀγριοπλασεῖα πρὸς τὸ ἀρκτικὸν μέρος τὸ ὅποιον γειννιάζει μετὰ τὴν κομητείαν τοῦ Λαγγάστρ καὶ τὰ μεταλλουργικὰ ἐργοστάσια πρὸς μεσημβρίαν, φθάνοντα μέχρι τῶν πυλῶν τῆς Βιρμινγγάμης. Χάρις δὲ εἰς τὰς ἀπαρδειγματίστους προόδους τὰς ὁποίας ἐπραγματοποιήσαν ἤδη καὶ πραγματοποιοῦσιν ὁσήμεραι αἱ βιομηχαναὶ αὗται, ὁ πληθυσμὸς τῆς κομητείας ταύτης ὑπερβαίνει σήμερον τὰς 600,000 ψυχῶν ἐπὶ ἐκτάσεως γῆς 3,000,000 στρεμμάτων. Ὅταν τοσοῦτος πληθυσμὸς συναθροίζεται εἰς ἓν μέρος, πρέπει ἡ γῆ νὰ ᾖναι ὅλως ἀνυπότακτος καὶ ἀγονος διὰ νὰ μὴ θιασθῇ ὑπὸ τῶν κατοίκων νὰ παράγῃ. Μόνον τῶν ἀγριοπλαστείων τὸ ἐτήσιον προϊόν ἐκτιμᾶται ὑπὸ τῶν στατιστικῶν ἀγγλων εἰς δύο ἑκατομμύρια λιρῶν ἢτοι 50 ἑκατομμύρια φράγκων· τὰ δὲ σιδηροεργεῖα παραγοῦσιν ἐτησίως 600,000 τόνους σιδηροεργικῶν προϊόντων καὶ ὁ μέγας οὗτος πλῆθος χύνεται ἐπὶ τῆς γεωργίας.

Ἡ μεγάλη ἰδιοκτησία ἐπικρατεῖ ἐν τῇ κομητείᾳ τοῦ Σταφφόρδ, καθὼς εἰς ὅλους τοὺς ἀρχικῶς ὀλίγον γονίμους τόπους. Ὁ δούξ τοῦ Σούβερλανθ, ὡς κληρονόμος τῶν λόρδων Σταφφόρδ, ὁ κόμης Λιχτφιλδ, ὁ λόρδος Βιλιογγράβῦ, ὁ λόρδος Ταλβῦ, ὁ λόρδος Χάβερτον, ὁ μαρκήσιος Ἀγγλεξέη, ὁ σὶρ Ροβέρτος Πήλ, εἰσὶν οἱ μεγαλήτεροι ἰδιοκτῆται τῆς κομητείας ταύτης. Αἱ ἀγροικαὶ ἐκμισθόνονται δι' ἓν ἔτος, καὶ οἱ ἐκμισθῶνται προτιμοῦσι τὸ σύστημα τοῦτο· τοῦτο δεικνύει ὅτι ὑπάρχουσιν ἐξαιρετικοὶ σχέσεις μεταξύ τῶν ἰδιοκτητῶν καὶ τῶν ἐκμισθῶν. Ἡ κρίσις παρήλθε καθ' ὀλοκληρίαν. Οἱ δὲ ἰδιοκτῆται ὀλίγας ἔχουσι νὰ χρηρηγήσωσι παραχωρήσεις, ἐπειδὴ τὰ ἐκμισθώματα εἰσι γενικῶς μέτρα καὶ οἱ ἐκμισθῶνται ἀρκούντως εὐποροὶ ὅπως δυνηθῶσι νὰ ὑποφέρωσι στιγμιαίαν ἐλάττωσιν τοῦ κέρδους αὐτῶν. Τὰ ἡμερομίσθια εἰσι 2 φράγκα καθ' ἡμέραν ἐργάσιμον,

και ὁ ὑπὲρ τῶν πτωχῶν ἔρανος, ὅστις εἶναι τὸ ἀλάνθαστον θερμόμετρον τῆς εὐπορίας τῶν ἐργατικῶν κλάσεων, ὑπάρχει ὀλίγον ὑψωμένος. Εἰς τὰ κτήματα τοῦ λόρδου Χάθερτον συμβαίνει πολλάκις οὐδεὶς πτωχὸς νὰ ὑπαρξῇ ἔχων ἀνάγκην βοηθείας· και ἐνταῦθα ἐπίσης τὸ σύστημα τῶν ἀμειψισπερῶν τοῦ Νορθόλκ παρορήγαγε τὴν εὐπορίαν ταύτην. Πανταχοῦ δὲ ὅπου τὸ σύστημα τοῦτο ἀπνντάται μετὰ τῆς μεγάλης ιδιοκτησίας και τῆς εἰομηχανικῆς προόδου, ἡ ἀγγλικὴ γεωργία φθάνει εἰς τὸ ἄκρον ἄωτον. Τὸ Σταφφορνδ συνενώνει τὰ εὐεργετήματα τῶν ἀρδεύσεων, αἵτινες μετεμόρφωσαν τὰς ἀγόνους κατωφερείας εἰς ἐξαιρετοὺς βοσκάς.

Αἱ σημαντικώτεροι ἀγροικίαι τῶν τόπων τούτων ὑπάρχουσιν, ἡ τοῦ λόρδου Χάθερτον, ἐν Ταδεσλαϊῦ, ἥτις δὲν ἔχει ὑλιγώτερον τῶν 6,800 στρεμμάτων, ἡ τοῦ δουκὸς Σοῦθερλανδ εἰς Τράνθαμ και τέλος ἀπαντάται τὸ δρᾶῦτον-Μάνορ, ἡ κατοικία τοῦ σιρ Ρόβέρτου Πήλ. Εἶναι ἀρκετὰ περιεργον νὰ ἴδῃ τις πῶς ὁ σιρ Ρόβέρτος, μέγας ιδιοκτήτης ὁ ἴδιος, ἔλυσε διὰ τὰς ἰδίας αὐτοῦ ὑποθέσεις, τὸ ζήτημα τὸ ὁποῖον τοσούτον ἀποραιοικικῶς ἔθεσε προκειμένου περὶ δημοσίων συμφερόντων· ὅλος ὁ κόσμος ἐνθουσιεῖται τὴν περιφήμον πρὸς τοὺς ἐκμισθωτὰς αὐτοῦ ἐπιστολὴν τῆς 24 Δεκεμβρίου 1849· τὸ ὁποῖον περιεῖχεν αὐτὴ πρόγραμμα ἐξετελέσθη κατα γράμμα, ὁ δὲ σιρ Ρόβέρτος ἐνήργησε δι' ἐξόδων του τὴν διοχέτευσιν τῶν ἰδίων γαιῶν, ὑπὸ τὴν διεύθυνσιν τοῦ Κ. Πάρκας, μετὰ τὴν συμφωνίαν τοῦ νὰ πληρώνωσι πρὸς αὐτὸν οἱ ἐκμισθωταὶ 5 τοῖς 0/0 ἐπὶ τοῦ δαπανηθησομένου κεφαλαίου, και τὸν ὅρον τοῦτον παρεδέχθησαν οἱ ἐκμισθωταὶ εὐχαρίστως. Μετὰ ταῦτα ὅλα τὰ εἰσοδήματα ἐπεθεωρήθησαν παρ' αὐτοῦ, και εὐρέθησαν ὅτι ὀλίγα ἠλαττώθησαν, διότι γενικῶς ἦσαν ταῦτα μέτρα, και διὰ νὰ εἴπω ἐν ἐνὶ λόγῳ, οἱ ἐκμισθωταὶ πρὸς οὐδὲν προσέφεραν πολυχρονίους ἐκμισθώσεις ἠρήθησαν νὰ τὰς δεχθῶσιν, εὐχαριστούμενοι νὰ ἀνανεώωσι κατ' ἔτος τὴν ἐκμισθωσιν τῶν παρ' αὐτῶν κατεχομένων ἀγροικιῶν, τὰς ὁποίας ἐν τούτοις πολλοὶ ἐξ αὐτῶν καλλιεργοῦσι κατὰ διαδοχὴν πολλῶν γενεῶν.

Αἱ ιδιοκτησίαι τοῦ σιρ Ρόβέρτου Πήλ εἰσὶ τὸ πρωτότυπον τῆς καλῆς διοικήσεως· ἡ ἐξαιρετος διατήρησις τῶν ἀγροτικῶν οἰκοδομῶν, ἡ κατάστασις τῶν ὁδῶν, αἱ ἐργασίαι τῆς ἰσοσταθμίσεως και τῶν διοχετεύσεων, ἡ κατασκευὴ καλῶν χωρικῶν οἰκιῶν διὰ τοὺς ἐργάτας αὐτοῦ μετὰ συνεχομένων αὐτοῖς κήπων, τὸ

πάν ἀναγγέλλει τὰ πλοῦτη και τὴν ἐλευθεριότητα τοῦ ιδιοκτήτου· και οἱ ἐκμισθωταὶ ἐκ μέρους των πλήρεις ἐμπιστοσύνης πρὸς τὸν γαιοκτήμονά των (Landlord) δὲν διστάζουσι νὰ ἐνεργῶσι προκαταβολὰς εἰς τὸ ἔδαφος τὰς ὁποίας αὕτη ἀνταποδίδει μετὰ μεγάλου τόκου. Παντοῦ δὲ ἀπαντῶνται εἰς τὰ κτήματα αὐτοῦ τὰ ἐντελέστερα ἐργαλεῖα, οἱ ἐκλεκτότεροι σπόροι, αἱ παραγωγικώτεροι μέθοδοι, ἀλλ' ἐπίσης αἱ ὠραιότεροι συγκομιδαὶ και τὰ ὠραιότερα ζῶα· και αὐτοὶ οἱ ἡμερομίσθιοι ἐργάται ἐργάζονται μετὰ πλειοτέρας θερμότητος, βέβαιοι ὄντες ὅτι ἔχουσιν εἰδὸς τι Θείας προνοίας ἥτις θεραπεύει προκαταβολικῶς τὰς ἀνάγκας των.

Ἐνταῦθα, ὡς και παρὰ τῷ δουκὶ τοῦ Βεδφορνδ, τῷ δουκὶ τοῦ Πορτλάνδ, και τῷ λόρδῳ Χάθερτον, δύναται τις νὰ ἴδῃ τὸ ἰδανικὸν τοῦ μεγάλου ιδιοκτήτου ἄγγλου, ὅστις θεωρεῖ ἑαυτὸν ἔχοντα τόσα καθήκοντα ὅσα και δικαιοῦματα, και ὅστις στρέφει πρὸς ὄφελος τοῦ λαοῦ τὸν ὁποῖον κυβερνεῖ, τὸ μεγαλύτερον ἀγαθὸν τῆς κοινότητος, τὴν διὰ τῶν χειρῶν τῶν μελῶν αὐτῆς καρποφορίαν τῆς γῆς, τῆς ὁποίας εἶναι οὗτος τρόπον τινὰ ὁ θεματοφύλαξ.

Πρὸς ἄρκτον τῶν πρασίνων πεδιάδων τοῦ Λεϊσσεστερ ἐκτείνονται τὰ πρῶτα πατώματα τῶν ὄρεων τὰ ὁποία σχηματίζουσι τὰς δύο κορυφάς τοῦ Νόθιγγαμ και τοῦ Δέρβυ. Ἡ κυρίως ὄρη ἀρχίζουσι εἰς τὸ Δέρβυ, τὸ δὲ Νόθιγγαμ εἶναι σειρά λόφων κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἥττον ὑψηλῶν, ἀλλ' οἵτινες μετέχουσιν ἤδη τῆς φύσεως τῶν γειτνιαζουσῶν ἀκρωρειῶν. Κατὰ τοὺς ἀρχαίους χρόνους, τὸ δάσος τοῦ Σιερωῦδ (Sherwood), περὶφρον διὰ τὰ κατορθώματα τοῦ Ροβίνου Χοῦδ (Robin Hood) ἐκάλυπτε τὸ μέγιστον μέρος τοῦ ἐδάφους. Σήμερον τὸ δάσος τοῦτο ἐξέλιπεν ὅλος ἐνώπιον τῶν προόδων τοῦ ἀρότρου· ἀλλ' ἡ φυσικὴ ἰσχυρότης τοῦ ἐδάφους διέμεινε μέχρι τῶν ἡμερῶν μας. Διὰ τινος ἰδιάζοντος ὅλος τῆ Ἀγγλίας προνομίου και αὕτη ἡ στεριότης τοῦ ἀρχαίου δάσους ἔσχε συνέπειαν εὐτυχή, διότι τὸ δάσος τοῦτο ἔμεινεν ιδιοκτησία μικροῦ τινος ἀριθμοῦ μεγιστάνων ἄγγλων, οἵτινες ἐσχημάτισαν ἐν αὐτῷ ὠραίους παραδείσους και μεγάλα κτήματα. Ἡ περιοχὴ αὕτη ὀνομάζεται ἐν Ἀγγλίᾳ Δουκάτα Dukery διότι οὐδαμοῦ τῆς Ἀγγλίας εὐρίσκονται συνηθμένα τόσαι δουκικαὶ κατοικίαι. Ἐνταῦθα εἰσὶν αἱ μεγαλοπρεπεῖς κατοικίαι τῶν δουκῶν Νουκάστλ (Newcastle) και τοῦ Πορτλάνδ, και τῶν κομητῶν Μανβερς (Manvers) και τοῦ Σκαρ-

βουρούγ. Εἰς τὴν πλέον παράμερον γωνίαν τοῦ ποιητικῆς τοῦ δάσους, ὄχι μακρὰν τῶν ἐτι διασωζομένων γεγηρακυῶν ἄρουρων, αἰτίνας νομίζονται ὅτι ἐστέγασαν τὸν Ρουβίνον Χούδ, ὕψουται τὸ ἐτοιμόρροπον μοναστήριον τοῦ Νεουστῆδ (Newstead), ἐν τῷ ὁποίῳ ἐμεγάλωσεν ὁ λόφος Βύρων. Ὅστις ἐπισκεφθῆ τὴν ἐρημίαν ταύτην ἐννοεῖ καλῆτερα πῶς ἐμορφώθη, μεταξὺ τῶν ἐρειπίων ἐν οἷς ἐπανερχονται τὰ φαντάσματα τῶν μαγιακῶν μοναχῶν καὶ τῶν ἐρημικῶν συδένδρων μερῶν ἐνθα ἀναζοῦσι τὰ παραμύθια τῶν τολμηρῶν ληστῶν, ἢ σοβαρὰ μεγαλοφυῆα, ἧτις ἐξῆλθεν ἐκεῖθεν.

Ὁ δούξ τοῦ Πόρτλανδ, ὁ μεγαλύτερος ἰδιοκτῆτης τῶν αἰγιαλῶν τούτων, εἶναι συγχρόνως εἰς τῶν ἐμπειροτέρων ἀγρονόμων τῆς Ἀγγλίας. Εἰς τὸ μακρὸν καὶ ἐντιμον στάδιόν του, διότι εἶναι σήμερον ὀδοποιουμένης, δὲν ἀφῆκε νὰ παρέλθῃ οὔτε μία ἡμέρα χωρὶς νὰ μεταχειρισθῆ τὴν δύναμιν τοῦ ὀνόματός του καὶ τῆς μεγάλης περιουσίας του εἰς γεωργικὰς βελτιώσεις. Χάρις αὐτῷ τὰ περίξ τῆς μικρᾶς πόλεως Μανσφιέλδ μετέβαλον ὄψιν καὶ παρουσιάζουσι σήμερον πλουσίαν καλλιέργειαν, ἀντὶ τῶν ἀμμογέρσων γαιῶν, αἰτίνας τὴν ἐκάλυπτον ἄλλοτε. Τὸ σημαντικώτερον τῶν ἔργων αὐτοῦ εἶναι γιγαντώδης ἐπιχειρήσις τῶν ἀρδεύσεων εἰς αὐτάς τὰς πύλας τῆς Μανσφιέλδης. Τὰ ὕδατα μικροῦ τινος ποταμοῦ ἔλαβον ἄλλην διεύθυνσιν διὰ νὰ σχηματίσασιν εὐρείαν διώρυγα ἧτις ποτίζει 1600 στρέμματα. Τὸ ὄρατον τοῦτο ἔργον ἐστοίχισεν ἐν ἑκατομμύριον, τὸ δὲ ἀκαθάριστον εἰσόδημα τῶν δι' αὐτοῦ ἀρδευομένων γαιῶν ἐκτιμᾶται εἰς 60—70 φράγκα κατὰ στρέμμα· κοσίζουσι δὲ τὸ ἐτος τὸ χόρτον, τὸ δὲ ὑπόλοιπον τοῦ ἐτους αἰ νομαὶ αὐτὰ ἀφίονται εἰς τὰ πρόβατα τὰ ἐκ τοῦ εἶδους τῶν θινῶν τὰ ὁποῖα εὐρίσκουσι ἐκεῖ τροφὴν ἀφθονοτάτην οὐδεμία ἄλλη ἀγροικία δίδει μᾶλλον τούτου τὴν ἰδέαν τῆς δυνάμεως ὅσον ἡ ἀγροικία τοῦ Κλιπστον, ἀπὸ τὴν ὁποίαν ἐξαρτῶνται αὐταί, καὶ ἧτις ἔχει ἕκτασιν πλέον τῶν 10,000 στρεμμάτων. Ἡ μεγίστη λιθοστρωματὴ αὐτὴ ἐν τῇ ὁποίᾳ μεγάλη ἀγέλη βοῶν σκωτικῶν τῆς φυλῆς τοῦ Ἀγγιουσι μανδρίζεται καθ' ὅλον τὸ ἔτος ἄστεγος, ἐν τῷ μέσῳ σωρῶν χόρτου, παρουσιάζει θέαμα μεγαλοπρεπὲς τὸ ὁποῖον ἐκπλήττει ζωηρῶς τὴν φαντασίαν.

Τὰ κτήματα τῶν δουκῶν τοῦ Νιουκᾶστλ καὶ τοῦ Πορτλινδ διακρίνονται δι' ἄλλου τινὸς συστήματος καλλιέργειας, σπορῶν καὶ φυτειῶν θένδρων παντὸς εἶδους. Εἶπον ἤδη, ὅτι μεγί-

στάνες τινὲς ἀνέλαβον νὰ κατασκευάσωσι διὰ τῆς τέχνης ἀληθῆ δάση εἰς τοὺς τόπους ἐν οἷς δὲν ἠδυνήθη νὰ ἐπιτύχῃ ἡ μεταβολὴ τῶν γαιῶν εἰς ἀροσίμους. Δύναται νὰ ἴδῃ τις πόσον τὰ δάση ταῦτα, σπαρέντα καὶ φυτευθέντα ὑπὸ τοῦ ἀνθρώπου, συγκείμενα δὲ ἀπὸ ἐκλεκτὰ εἶδη καὶ ἐλευθερωμένα ἀπὸ τὴν παράσιτον βλάστησιν, μετὰ προσοχῆς ἀραιούμενα καὶ καλλιεργούμενα τέλος παντῶν μ' ὄλην τὴν δυνατὴν τέχνην, εἰσὶν ἀνώτερα ὑπὸ τὰ φυσικὰ δάση τὰ ὁποῖα ἤλθον ὡς ἐκ τύχης.

Χάρις εἰς τὰς εὐφροεῖς ταύτας προσπαθείας, αἱ κακαὶ γαῖαι τῆς κομητείας Νόθιγγαμ κατήντησαν νὰ παράγωσι μέσον ὄρον εἰσοδήματος 8 φράγκα κατὰ στρέμμα. Εἶναι ἀληθὲς ἐπίσης οἷον ἡ ἐπενέργεια τῆς μεγάλης ἰδιοκτησίας εἰς χεῖρας ἀνθρώπων ἀφοσιωμένων εἰς τὸ κοινὸν καλὸν συννηώθη ἐνταῦθα μετὰ τῆς οὐχ' ἥττον εὐεργετικῆς ἐπιβροχῆς τῆς βιομηχανίας. Ἡ πόλις Νόθιγγαμ, ἧτις μετὰ τῶν παραρτημάτων της ἀριθμεῖ πληθυσμὸν 100,000 ψυχῶν εἶναι ἡ ἑδρα πολυαριθμῶν ἐργοστασιῶν. Ὁ ὅλος πληθυσμὸς τῆς κομητείας ἐδιπλασιάσθη ἀπὸ πεντήκοντα ἤδη ἐτῶν, ἐν τῷ αὐτῷ δὲ χρονικῷ διαστήματι τὸ εἰσόδημα τῆς ἰδιοκτησίας τῶν γαιῶν ἐτριπλασιάσθη. Παντοῦ τὰ δύο ταῦτα γεγονότα συμβαδίζουσιν ἐκ παραλλήλου, καὶ τὸ δεύτερον εἶναι πάντετε συνέπεια τοῦ πρώτου. Ἡ κοιλάς Τράντ, ἧτις ἀποτελεῖ ἐξαίρεσιν διὰ τὴν γονιμότητά της ἀπὸ τὸ ὑπόλοιπον τοῦ τόπου, εἶναι ἐξῆχος πλουσία.

Τὴν κομητείαν Δέρβυ, μίαν τῶν γραφικωτέρων τῆς Ἀγγλίας, ἐπισκέπτονται κατὰ τὸ θέρος πλῆθος περιέργων. Τὸ γοιτευτικὸν χωρίον Ματλίκ, γνωτὸν διὰ τὰ μεταλλικὰ αὐτοῦ ὕδατα καὶ τοῦ ὁποῖου ἡ τοποθεσία (site) ἀνακαλεῖ εἰς τὴν μνήμην τὰς ὠραιότερας κοιλάδας τῶν Πυρηνναίων, κατέστη τὸ τακτικὸν στρατόπεδον τῶν περιηγητῶν. Ἐντεῦθεν, ὡς ἐξ ἀφετηρίας, ἐπιχειροῦσιν ἐκδρομὸς καθ' ὅλας τὰς διευθύνσεις, ἄλλοτε μὲν εἰς τὰς κορυφὰς τῶν βουνῶν, ἄλλοτε δὲ εἰς τὰς χαράδρας τῶν πολυαριθμῶν κοιλάδων. Ἡ ὠραιωτέρα ὁδηγεῖ εἰς

Σιατσόρθ, λαμπράν κατοικίαν τοῦ δουκὸς τοῦ Δεβονσιάρ· ἀληθεῖς μεγάλα· ὁδοί, ἐλευθερίως ἀνοικταί εἰς ὅλους, διαπερώσι τὸν ἀπέραντον παράδεισον καὶ ἀποτελοῦσι δημόσιον περίπατον. Εἰς τὰ μεγάλα ταῦτα κτήματα τὸ πᾶν δὲν δίδει κέρδος. Ὅσον πλούσιος καὶ ἂν ᾖ τις, βεβηχίως εἶναι μέγα βάρος ἢ διατήρησις τοῦ θαυμασίου τούτου ἀνακτόρου καὶ τῶν μεγαλοπρεπῶν αὐτοῦ κήπων καὶ παραδείσων. Ἐν Ἀγγλίᾳ μᾶλλον ἢ ἀλλαγῷ ἐφαρμοζοῦσι τὴν περίφημον ἐκείνην ἡράσιμ, ἢ εὐγένεια ὑποχρεεῖ. Σέβονται ὑπερμέτρως τὰ μεγάλα ὀνόματα καὶ τὰς μεγάλας περιουσίας, ἀλλὰ ἐπιβάλλουσι αὐτοῖς δαπάνας τῆς ἀξιοπροποῦς ἀντιπροσωπεύσεως αἱ ὅποια ἐπὶ τέλους θέλουσι καταστρέψει αὐτά. Δύναται τις νὰ προῆλθῃ τὴν ἐποχὴν καθ' ἣν δὲν θέλει ὑπάρχει ἰδιωτικὴ περιουσία ἀρκούσα πρὸς συντήρησιν τοῦ Σιατσόρθ καὶ τότε θέλει συμβῆ ἓν ἐκ τῶν δύο ἢ ἡ Βερσάλλη αὕτη τῆς Ἀγγλίας θέλει ἐξαφανισθῆ, ἢ θέλει ἀποβῆ περιουσία δημοσία τοῦθ' ὅπερ εἶναι ἤδη πραγματικῶς ὡς ἐκ τῆς χρήσεως τὴν ὁποῖαν κάμνουσιν τοῦ ἀνακτόρου τούτου.

Ὁ δούξ τοῦ Δεβονσιάρ εἶναι ἄλλως τε ἰδιοκτῆτης μεγάλου μέρους τῆς κομητείας ταύτης, ὁ δὲ δούξ τοῦ Ρουτλάνδης ἔχει ὡσαύτως ἐν αὐτῇ ἐκτεταμένα κτήματα. Ὁ τελευταῖος οὐποῦ ἐξουσιάζει ὀλόκληρον τὴν μεγάλην πλευρὰν τῶν ὄρεων, τὰ ὅποια χωρίζουσι τὴν κομητείαν τοῦ Δέρβυ ἀπὸ τὴν τῆς Ἰόρκης καὶ σχηματίζουσι τρόπον τινὰ τὸ νοτιαιὸν ὄστυν τῆς Ἀγγλίας. Ἡ γεωργία βιάζεται ἐκ τε τῆς φύσεως τοῦ ἐδάφους καὶ ὑπὸ τοῦ κλίματος νὰ σταματήσῃ εἰς τὰς ἀκρωρείας ταύτας. Εὐρίσκονται ἐν αὐταῖς μόνον ἄγονοι θαμνώδεις τόποι οἵτινες ἐκτείνονται ἐπ' ἀπειρον ἀλλ' οἱ ἄγονοι οὗτοι τόποι εἰσὶ τὸ ἀντικείμενον ἄλλου εἶδους πολυτελείας· εἰσὶ περικεκλεισμένοι ἀπὸ ὑψηλὰ τείχη περιλαμβάνοντες, δὲ πολλὰς τετραγωνικὰς λεύγας κατοικοῦνται ὑπὸ παντὸς εἶδους ζώων τῆς θήρας.

Τὰ χαμηλότερα ὄρη, τὰ ὅποια ἀποτελοῦσι τὰ τρία τέταρτα τῆς κομητείας, εἰσὶ κεκαλυμμένα ἀπὸ βοσκᾶς· ὁ σίτος δὲν εὐδοκίμει εἰς τὰ ὀροπέδια ταῦτα, μόνη δὲ ἐκ τῶν δημητριακῶν

καρπῶν ἢ βρώμῃ ἐπιτυγχάνει. Εἰσὶ δὲ τόποι μόνον τῶν βοσκῶν, ὡς εἶναι γενικῶς οἱ τοιοῦτοι τόποι· γεννοβολοῦσιν ἐν αὐτοῖς εἰ ἔχοντες κοντὰ κέρατα βόες καὶ πρόβατα τοῦ εἶδους Δίσχλεῦ, τὰ κτήνη ταῦτα παλοῦσι κατόπιν εἰς τοὺς ἐκμισθωτὰς τῶν πεδιαδῶν κατασκευάζουσι τυροὺς οἱ ὅποιοι χωρὶς νὰ ἔχωσι τὴν ὑπόληψιν τῶν πυχέων δυτικῶν κοιλάδων, εὐρίσκουσι μολοντοῦτο ἀσφαλῆ ἐξόδουςιν. Ὁ τόπος οὗτος ὁμοιάζει τὰς ὄρεινὰς χώρας τοῦ κέντρου τῆς Γαλλίας, π. χ. τὴν Ὀδέρνην καὶ Διμουζέν, καὶ ἔχει ὅλως τὴν αὐτὴν ὄψιν καὶ αἱ αὐταὶ βιομηχανίαι εἰσὶν ἐν χρήσει ἐκεῖ. Δυστυχῶς ὁμοῦς ἐὰν τὰ μέσα εἰσὶ τὰ αὐτὰ, ἡ διαφορὰ ὁμοῦς τῶν ἀποτελεσμάτων εἶναι μεγίστη. Ἐν ᾧ τὸ τῆς ἰδιοκτησίας εἰσὸδήμα μόνις φθάνει τὸ ἐν καὶ ἡμισυ φράγκον κατὰ στρέμμα εἰς τὰς χώρας τοῦ κέντρου τῆς Γαλλίας, τοῦτο ὑπερβαίνει τὰ ἐξ φράγκα εἰς τὰ ὄρη τοῦ Δέρβυ· ἀλλ' ὡσαύτως, ἐν ᾧ οἱ νομοὶ τοῦ κέντρου τῆς Γαλλίας δὲν ἔχουσιν ἀγορὰς καταναλώσεως, ἡ κομητεία τοῦ Δέρβυ διασχίζεται ὑπὸ πολλῶν ὁδῶν καὶ σιδηροδρόμων διευκολυνόντων τὴν μετακόμισιν· βλέπει τις παντοῦ τὰς ἀτμομηχανὰς νὰ ἵπτανται συρίζουσαι ἐπὶ τῶν πλευρῶν τραχυτάτων βράχων τοὺς ὁποίους μόνις ἢ αἰξ' ἐφαίνετο μέχρι τοῦδε ὅτι ἡδύνατο νὰ ἀναβαίνει. Ἡ ἐκμετάλλευσις τοῦ μεταλλουργικοῦ πλοῦτου διατρέφει τὴν μεγάλην ταύτην κίνησιν.

Ἐὰν τὸ Δέρβυ ᾖ τὸπος τῆς μεγάλης ἰδιοκτησίας, ἀλλὰ καὶ ἡ μεσαία ὡς καὶ ἡ μικρὰ καλλιέργεια ἐπικρατοῦσιν ἐπίσης ἐν αὐτῷ. Αἱ γαῖαι τοῦ δουκὸς Ρουτλάνδ εἰσὶ διηρημένοι εἰς μικρὰς ἀγροικίας. Ἐν γένει δὲ τὸ ὄρος τοῦτο, τὸ ὅποιον ἡ φύσις ἐδημιούργησε τόσον ἄγονον, συγκαταριθμεῖται μεταξὺ τῶν εὐτυχσετέρων χωρῶν τῆς Ἀγγλίας. Ἡ βιομηχανία καὶ ἡ γεωργία ζῶσιν ἐν αὐτῷ ἐν πλήρει ἰσοσταθμίᾳ. Εἰς τοὺς κλάδους τούτους τοῦ εἰσοδήματος συννηθῆσαν καὶ αἱ δαπάναι τῆς πολυτελείας τὰς ὁποίας προάγουσιν αἱ δουκικαὶ κατοικίαι καὶ ὁ φόρος τὸν ὅποιον κατ' ἔτος πληρώνουσι διὰ τὴν ωραιότητα τῶν τοποθεσιῶν οἱ περιηγηταὶ καὶ οἱ κολυμβηταὶ τοῦ Ματλόκ.

Ἡ μεγάλη καὶ ἡ μικρὰ καλλιέργεια συνδυάζονται ἐν ἀρμονικῇ ἔπιρριζῇ καὶ παρουσιάζονται ἀμφότεραι μ' ὅλα τὰ πλεονεκτήματα τῶν. Ἡ μὲν πρώτη καθὼ μετριάζουσα τὸ ποσὸν τῶν εἰσοδημάτων καὶ πολλαπλασιάζουσα τὰς ὠφελίμους δαπάνας, ἡ δὲ δευτέρα καθὼ αὐξάνουσα διὰ τῆς ἐργασίας τὸ ἀκαθάριστον προῖον τοῦ ἐδάφους. Ὁ πληθυσμὸς εἶναι πολυάριθμος, διότι ἀριθμοῦνται ἐκεῖ οὐχὶ ὀλιγώτερον τῆς μιᾶς κεφαλῆς εἰς δέκα στρέμματα, καὶ οὐδεμίαν κλάσιν τῶν κατοίκων φαίνεται ὅτι ἡ ὑποφέρει στερήσεις. Ὁ μέσος ὅρος τοῦ ἡμερομισθίου, τὸ χαρακτηριστικὸν τοῦτο σημεῖον τῆς εὐτυχίας τόπου τινός, εἶναι 2 φράγκα καὶ 25 ἑκατοστά καθ' ἡμέραν.

Ἰπὸ Κ. ΦΩΣΤΗΡΟΠΟΥΛΟΥ.

Περίεργος ἱστορία αἰμορροϊδικῶν παθήσεων.

Ὁ Κύριος Μελισταγῆς ἐτῶν 65, κάτοικος Σύρου, ὑγιὸς καθ' ὅλα ὄργανισμῷ, καλῆς διαπλάσεως, ὑψηλοῦ ἀναστήματος, κράσεως, λυμφατικο-αιματώδους, πρὸ χρόνων πολλῶν εἶχεν ἀνοικτὰς αἰμορροΐδας· ἐπισχεθεισῶν τούτων, ἐπῆλθεν ἀνωμαλία τῆς κυκλοφορίας τοῦ αἵματος καὶ στάσις αὐτοῦ εἰς διάφορα σπλάγχνα, κατ' ἐξοχὴν εἰς τὸ ἥπαρ· διὰ τινος λογικῆς θεραπείας ὁ μακαρίτης Παλαιολόγος, ἰατρὸς, ἀποκαταστήσας ἀνοικτὰς τὰς αἰμορροΐδας, ἀπῆλλαξε τὸ πάσχοντα διάφορων αἰμορροϊδικῶν ἐνοχλήσεων. Ἐπισχεθεισῶν δὲ καὶ αὐτῆς τῶν αἰμορροΐδων ἴσως καὶ ἕνεκα τῆς κακῆς συνήθειας τοῦ ἀρρώστου τοῦ νὰ πλύνῃ τὰ περὶ τὸν ἀφεδρῶνα μέρη μὲ ψυχρὸν ὕδωρ, ἐπανῆλθε καὶ αὐτῆς ἡ ἀνωμαλία τῆς κυκλοφορίας τοῦ αἵματος εἰς τὴν κάτω κοιλίαν καὶ διάφοροι ἄλλαι καὶ ἀπερίγραπτοι ἐνοχλήσεις.

Μετὰ τὴν ἐδωδὴν τροφῶν ἀνεπτύσσοντο συνήθως ἐν τοῖς λεπτοῖς ἐντέροις ἀέρια· μὴ εὐρίσκοντα δὲ εὐκολὸν διέξοδον πρὸς τὰ κάτω μὲν ἕνεκα τῆς ἐπὶ πολλὰς ἐνίοτε ἡμέρας παρατεινομένης δυσκοιλιότητος, πρὸς τὰ ἄνω δὲ ἕνεκα τῆς μεγάλης ἀπο-

στάσεως, κατεβασάνιζον μεγάλως τὸν ἀρρώστον. Μόλις δὲ μετὰ πολλὴν ἀγωνίαν ἐξήρχοντο τινὰ μὲν διὰ τοῦ στόματος, συναποφέροντα καὶ ὀσμὴν ὀξυνοτάτην, τινὰ δὲ διὰ τοῦ ἀφεδρῶνος, περιέχοντα ἀφρονίαν ὑδροθεϊκῶν ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἀερίων. Ἐπὶ τῆς πρώτης ἐπισκέψεώς μου ἡ κάτω κοιλία τοῦ ἀρρώστου ὁμοίαζε κατὰ τι τύμπανον, ἐν ᾧ διὰ τῶν περιστολῶν τῶν ἐντέρων καὶ διὰ τῆς κινήσεως τῶν ἀερίων ἐσχηματίζοντο διάφοροι μουσικοὶ τρόπον τινὰ ἤχοι· ἐπιβληθόμενης τῆς κοιτίας μόνον κατὰ τὸ κατιὸν δεξιὸν κῶλον διεγειρόντο πόνοι ἐπαισθητοί.

Ἡ ἐπὶ πολλὰ ἔτη παράτασις τῆς καταστάσεως ταύτης, πλὴν τῶν ἄλλων δεινῶν ἐνοχλήσεων ἐπέφερεν ὑπεραιμιάν εἰς τὸ ἥπαρ καὶ ἐξέλκωσιν τοῦ ἑλενωδῶδος ὑμένος τοῦ κατιόντος κώλου, τούτου δὲ ἕνεκα, πλὴν τῶν ἄλλων ὀχληρωτάτων αἰμορροϊδικῶν παθήσεων, ὁ πάσχων ἐνίοτε ἐμοῦσεν ὀξυνοπά τινα ὑγρά, καὶ τροφὰς συνήθως μετὰ δύο ἢ τρεῖς ὄρας ἀπὸ τῆς ἐδωδῆς αὐτῶν.

Διὰ τῆς ἐπιθέσεως τεσσάρων ἐδελλῶν εἰς τὸ ἀφεδρῶνα καὶ διὰ τῶν ἐπιτριψῶν τῆς κινήσεως ἐπὶ τοῦ ἐρεθιζομένου πρότερον διὰ σινκιπισμῶν δέρματος τῆς κοιτίας, κατεπολεμήθη ἡ ὑπεραιμία τοῦ ἥπατος· δοθεισῶν ὁμως ἔπειτα τῶν αἰμορροϊδικῶν ζηρίων τοῦ Οὐφελάνδου (τρυγικῆς ποτάσεως δραχμὴν μίαν, ἀνθῆων θείου ἡμισείαν, ὑπανθρακικῆς μαγνησίας κόκκ. ε.) δυστυχῶς δὲν ἐπῆλθε τὸ οὐνήθες ἐπιτιοῦτων παθήσεων εὐάρεστον ἀποτέλεσμα, τοῦτο δὲ ἴσως ἕνεκα τῆς ἐξέλκωμένης οὐσῆς θλενομεμβράνης τοῦ δεξιῦ κατιόντος κώλου. Τοῦτο μὲ ἠνάγκασε νὰ καταφύγω ἐσωτερικῶς μὲν εἰς τὴν χρῆσιν τοῦ ὑπονιτρικοῦ βισμούθιου τὸ μὲν πρῶτον ἀνὰ ἡμισίαν ραχμὴν κατὰ πᾶσαν δευτέραν ὥραν, καὶ ἐπὶ ἡμέρας ὀκτώ· ἐξωτερικῶς δὲ κατὰ πᾶσαν ἑσπέραν παρήγγειλα τὸν ἀρρώστον νὰ θέτῃ εἰς τὴν κοιλίαν του κατάσαρκα μαλακτικὸν τι κατάπλασμα ἰσχυρῶς ἐπιπεπασμένον μὲ ξηρίον χόρτου κωνείου, τῆς κοινῶς λεγομένης τσικούτας ἢ μαγκούτας.

Ἡ θεραπεία αὕτη ἐπέφερε λίαν εὐάρεστα ἀποτελέσματα· μετὰ ὀκτὼ ἡμέρας ἀπὸ τῆς χρήσεως αὐτῆς ἐπῆλθε ῥισις αἵματος ἀπὸ τῶν ἐν τῷ ἀφεδρῶνι αἰμορροϊδικῶν ἀγγείων. Ἐνίοτε ὁ ἀρρώστος ἐλάμβανε κατὰ πᾶσαν τρίτην ὥραν μίαν δόσιν (ἡμισίαν δραχμὴν) ὑπονιτρικοῦ βισμούθιου· συνουλωμένης δὲ σμικρὸν κατὰ σμικρὸν τῆς ἐξηλωμένης πρότερον οὐσῆς θλενομεμβράνης τοῦ δεξιῦ κατιόντος κώλου ἔπαυσεν ὁ ἔμετος καὶ ἀπεκατεστά-

θησαν αὖ τακτικαὶ ἀποπατήσεις καθ' ἑκάστην πρωΐαν. Ὁ ἄρρωστος ἔκτοτε ἐλάμβανε κατὰ πᾶσαν τετάρτην ὥραν μίαν δόσιν ὑπονιτρικοῦ βισμούθιου. Βιάζομένου δὲ τοῦ ἄρρώστου ν' ἀπέληθαι καὶ νομίσας, ὅτι ἐγένετο ἤδη ἐντελής ἢ ἐπουλώσις, κατέφυγον καὶ αὐτὸς εἰς τὴν χρῆσιν τῶν ἀνθαιμορροϊδικῶν ξηρίων τοῦ Οὐφελάνδου, ἀλλὰ μετὰ δύο ἡμέρας ἐπανελθόντος τοῦ ἐμέτου ἠναγκάσθη νὰ ἐπανεέλθω εἰς τὴν χρῆσιν τοῦ ὑπονιτρικοῦ βισμούθου, δι' οὗ ἐπέφερον τελείαν ἱασιν, μεταχειριζόμενος αὐτὸ κατὰ τὸν ἐξῆς τρόπον.

Ἐπὶ μίαν ἐβδομάδα ἀπὸ τῆς παύσεως πάσης ἐνοχλήσεως ἐλάμβανεν ὁ ἄρρωστος κατὰ πᾶσαν τετάρτην ὥραν μίαν δόσιν ὑπονιτρικοῦ βισμούθου (ἡμίσειαν δραχμὴν). ἐπὶ ἄλλην μίαν ἐβδομάδα ἐλάμβανε κατὰ πᾶσαν πέμπτην ὥραν μίαν δόσιν τοῦ αὐτοῦ φαρμάκου· ἔπειτα ἐπὶ ἓνα μῆνα ὀλόκληρον τὸν παρήγηλα νὰ λαμβάνη πρωτὶ καὶ ἑσπέρας πρὸ τοῦ δείπνου ἀνά μίαν δόσιν. Κατὰ πᾶσαν δὲ πρωΐαν νὰ λαμβάνη ἐν κοχλιάριον τῆς τραπέζης καλοῦ μέλιτος, καὶ ἀμέσως, ἔπειτα νὰ πίνη ποτήριον ψυχροῦ ὕδατος· ν' ἀποφεύγῃ δὲ τοῦ λοιποῦ τὴν χρῆσιν ἀλμυρῶν, καπνιστῶν, ὀσπρίων, τιγανιτῶν καὶ τεταριχευμένων (παστῶν), ν' ἀποφεύγῃ τὴν χρῆσιν οἰνοπνευματωδῶν ποτῶν ἢ καὶ αὐτοῦ τοῦ οἴνου μέχρι τελείας ἀποκαταστάσεως τῆς μηνιαίας ῥοῆς αἵματος ἀπὸ τῶν ἐν τῇ ἀφροδῶνι αἰμορροϊδικῶν ἀγγείων· νὰ παύσῃ δια παντός τὴν ἐπίλουςιν τῶν κάτω μερῶν τοῦ σώματος με ψυχρὸν ὕδωρ.

Περὶ τὸ ἔαρ κατὰ μὲν τοὺς μῆνας Μάρτιον, Ἀπρίλιον καὶ Μαΐον νὰ πίνη κατὰ πᾶσαν πρωΐαν ποτήριον ὀρροῦ γάλακτος (τυρογάλου) μεμιγμένου με δύο ἢ τρία κοχλιάρια τῆς τραπέζης ὡποῦ καπνιάς (fumsariae)· κατὰ δὲ τοὺς μῆνας Αὐγούστον Σεπτέμβριον καὶ Ὀκτώβριον νὰ κάμῃ χρῆσιν τῆς σταφυλοθεραπείας, ὅπως εἶναι ἤδη δημοσιευμένη αὕτη ἐν τῇ Μελίσῃ τῶν Ἀθηνῶν. (ἰδὲ Μελίσσης Ἀθηνῶν τόμ. α'. σελ.

ΥΠΟΜΝΗΜΑ ΤΡΙΤΟΝ.

Περὶ χολέρας καὶ περὶ ἐπιτυχίας τῆς ὑπ' ἐμοῦ προταθείσης κατ' αὐτῆς θεραπείας διὰ τῶν σιναπισμῶν καὶ διὰ τῆς ἐξωτερικῆς καὶ ἐσωτερικῆς χρήσεως τῆς κινίνης.

Πρὸς τὸν Κ. Πρόεδρον τῆς ἐν Ἀθήναις ἰατρικῆς ἐταιρίας.

Κύριε Πρόεδρε!

Ὅσῳ πλείοτεροι σοφοὶ τῆς τε Ἀνατολῆς καὶ τῆς Δύσεως ἄνδρες παραδέχονται τὴν ἰατρικὴν δοξασίαν μου περὶ χολέρας καὶ διαλειπόντων πυρετῶν καὶ ὅσῳ πλείοτεροι ἰατροὶ ἀσπάζονται τὴν μεταξὺ πυρετῶν καὶ χολέρας μεγίστην ὁμοιότητα, ἵνα μὴ εἶπω καὶ σχεδὸν ταυτότητα καταγωγῆς καὶ θεραπείας, τοσοῦτο μεγαλειότερον ἐπιβάλλεται εἰς ἐμὲ τὸ καθῆκον τὸ μὲν νὰ διασαφίσω τὰς περὶ τοῦ ἀντικειμένου τούτου πεποιθήσεις μου, τὸ δὲ νὰ υποβάλω εἰς τὸν παρ' ὑμῶν ἐπαξίως προεδρευόμενον σοφὸν σύλλογον ἀπαθῶς καὶ ἀμερολήπτως τὰς περὶ τούτου κρίσεις καὶ ἄλλων σοφῶν ἰατρῶν καθὼς καὶ παθόντων.

Γινώσχετε δὲ ἤδη Κύριε Πρόεδρε, ἐξ ὧν εἶχον τὴν τιμὴν νὰ υποβάλω εἰς τὸν σοφὸν σύλλογόν σας διὰ τοῦ ὑπομνήματος μου τῆς 3 Ἰουλίου, ὅτι ἅμα ἐνεκηψάσης κατὰ τὰ τέλη Μαΐου τῆς χολέρας εἰς Ἀλεξάνδρειαν ἐξητησάμην τὴν 9 Ἰουνίου παρὰ τῆς ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως τὰ μέσα τοῦ ν' ἀπέλθω ἐκεῖ, ἵνα ἐφαρμώσω τὴν θεραπείαν μου.

Ἀλλὰ ματαιωθείσης τότε τῆς προθυμίας μου ταύτης, λαμβάνω τὴν τιμὴν νὰ υποβάλω ἐνταῦθα τὰ παρὰ πόδας δύο ἐπίσημα περὶ τούτου ἔγγραφα.

(ΜΕΛΙΣΣΑ ΑΘΗΝΩΝ τόμ. Β'.)

Άριθ. πρωτοκόλλου 29858. Ἐλήφθη τὴν 14 Ὀκτωβρίου 1865.

Ἐν Ἀθήναις τὴν 14 Ὀκτωβρίου 1865.

Πρὸς τὸ ἐπὶ τῶν Ἑσωτερικῶν ὑπουργεῖον.

Κύριε ὑπουργέ.

Τὴν 9 Ἰουλίου, τουτέστι τὴν ἐπιούσαν ἢ δύο ἡμέρας μετὰ τὴν εἰς τὰ ἐνταῦθα ἀφίξιν τῆς εἰδήσεως τῆς ἐνσκήψεως τῆς χολέρας εἰς Ἀλεξάνδρειαν παρέδωκα εἰς τὸ ὑπουργικὸν συμβούλιον ἀναφορὰν, δι' ἧς διεκοίωνα εἰς τὴν σεβαστὴν Κυβέρνησιν ὅτι ἀπὸ τοῦ 1854 ἐγενόμην κάτοχος εἰδικῆς τιнос καὶ ἴσως τῆς καταλληλοτέρας θεραπείας κατὰ τῆς χολέρας καὶ ἐξητούμην τὰ μέσα ἐν' ἀπέλθω ἐκεῖ καὶ ἐφαρμόσω τὴν θεραπείαν μου πρὸς ὄφελος τῆς πασχούσης ἀνθρωπότητος, καὶ πρὸς εὐφημίαν τῆς πατρίδος ἡμῶν.

Ἡ ἀναφορὰ μου αὕτη, λαβούσα ἀριθμὸν 278, ἐστάλη εἰς τὸ παρ' ὑμῶν διευθυνόμενον ὑπουργεῖον, διὰ τὰ περαιτέρω, τὴν 3 Ἰουλίου ε. ε. Ἐπειδὴ δὲ οὐδεμίαν παρὰ τοῦ ὑπουργείου τούτου ἔλαβον ἀπάντησιν, καὶ ἐπειδὴ, ἀποδειχθείσης ἤδη διὰ πολλῶν πειραμάτων τῆς ἐπιτυχίας τῆς θεραπείας μου, ἐνδέχεται νὰ μοῦ διαφιλονεικηθῇ ἢ προ-εραϊότης, διὰ τοῦτο σὰς παρακαλῶ νὰ διατάξητε νὰ μοὶ δοθῇ ἢ ἐν ἐπίσημον ἐκείνης τῆς ἀναφορᾶς ἀντίγραφον, ἢ ἐπίσημος ἀπόδειξις βεβαιούσα τὸ περιεχόμενον ἐκείνης καὶ ταύτης τῆς ἀναφορᾶς μου.

Ἰψοσημιούμαι εὐσεβῶς

ΑΝΑΣΤ. Ν. ΓΟΥΔΑΣ.

Ἡ περὶ ἧς ἀνωτέρω γίνεται λόγος ἀναφορὰ τοῦ ἱατροῦ Κ. Ἀναστ. Ν. Γούδα φαίνεται κατακεχωρισμένη εἰς τὸ πρωτόκολλον τοῦ ὑπουργείου τὴν 3 Ἰουλίου ε. ε. ὑπ' ἀριθ. 18812 μετ' ἀριθ. τοῦ ὑπουργικοῦ συμβουλίου 278.

Τὸ ὑπουργεῖον διεβίβασεν αὐτὴν εἰς τὸ ἱατροσυνέδριον, ἵνα ἐκφέρῃ γνώμην, ἀλλ' εἰσέτι τοῦτο μὲν δὲν ἀπάντησε πρὸς τὸ ὑπουργεῖον, ἢ δὲ ἀναφορὰ δὲν εὐρέθη εἰς τὸ ἀρχεῖον τοῦ τε ὑπουργείου καὶ τοῦ ἱατροσυνηδρίου.

Ἐν Ἀθήναις τὴν 24 Ὀκτωβρίου 1865.

Ὅ ἐν τῷ ὑπουργείῳ τῶν Ἑσωτερικῶν ἐπὶ τῆς διεκπεραιώσεως γραμματεὺς

(Τ. Σ.)

ΑΡ. ΦΕΤΑΛΙΔΗΣ.

Μὴ ἐφικτῆς γενομένης λοιπὸν τῆς εἰς Ἀλεξάνδρειαν μεταβάσεώς μου, τὴν 3/15 Ἰουλίου ὑπέβαλα εἰς τὸν παρ' ὑμῶν προεδρευόμενον σοφὸν σύλλογον τὸ πρῶτόν μου περὶ καταλληλοτέρας τινὸς θεραπείας κατὰ τε τῶν διαλειπόντων πυρετῶν καὶ τῆς χολέρας ὑπόμνημα. Τὴν δὲ 4/16 Ἰουλίου ἀπήγγειλα ἐν Ἀθήναις κατὰ τὴν πλατεῖαν τῆς Ὀμονοίας ἐνώπιον πομπηλοστατοῦ ἀεροσταθίου τὴν περὶ χολέρας τρίτην δουλίαν μου, τῆς ὁποίας ὑπέβαλον ἔκτοτε καὶ εἰς τὴν ἐν Παρισίοις Ἀκαδημίαν ἑλληνιστὶ ἐκδοδομένον ἀντίτυπον. Ταύτην δὲ πολλάκις ἀναδημοσίευσαν ἑλληνιστὶ εἴτε ἐν συνόλῳ εἴτε κατὰ περίληψιν ὅλαι σχεδὸν αἱ ἐν τῇ Ἀνατολῇ ἑλληνιστὶ δημοσιευόμεναι ἐφημερίδες. Ἐδημοσιεύθη δὲ καὶ διὰ τῆς Μελίσσης τῶν Ἀθηνῶν τόμ. 6'. σελ. 282.

Τοῦ διὰ τὸν λαὸν μόνον γενομένου τούτου ἔργου μου διεσκορπίσθησαν καθ' ἅπασαν τὴν Ἀνατολὴν ἅπειρα ἀντίτυπα. Ἡ χολέρα δὲ τότε ἐμάστιζε τὴν Σμύρνην καὶ τὴν Κωνσταντινούπολιν. Βραδύτερον δὲ διεδόθη καὶ εἰς ἄλλα μέρη τῆς τε Ἀνατολῆς καὶ τῆς Δύσεως. Καὶ τὰς μὲν περὶ τῶν ἔργων μου τούτων τουριστὶ τε καὶ ἀραβιστὶ ἔκτοτε μεταφρασθέντων κρίσεις τῶν σημαντικωτέρων ἐν τῇ Ἀνατολῇ ἐφημερίδων ἔσχον τὴν τιμὴν ν' ἀνακοινώσω εἰς ὑμᾶς διὰ τοῦ δευτέρου, μου τῆς 5/17 Ὀκτωβρίου, ὑπομνήματος· ἐνταῦθα δὲ ἐπιτρέψατέ με νὰ δημοσιεύσω καὶ τὰς περὶ ἐπιτυχίας τῆς θεραπείας μου μαρτυρίας πολλῶν ἰατρῶν τε καὶ παθόντων· ἐκ τῶν μαρτυριῶν τούτων τινὲς ἐδημοσιεύθησαν ἤδη διὰ τε πολλῶν ἑλληνικῶν ἐφημερίδων καὶ διὰ τοῦ δευτέρου μου ὑπομνήματος· τινὲς δὲ ἄλλαι πρῶτον ἤδη δημοσιεύονται.

Ἀξιότιμε Κύριε Ἀραστάσι Ν. Γούδα.

Πρὸ ἱκανῶν χρόνων ἤδη εἶμαι μυστικὸς φίλος σου καὶ συγχαριτιζόμενος μετὰ τῶν μεταφράσεων καὶ τῶν ιδεῶν σου. Καὶ ἤδη ἐχάρην οὐκ ὀλίγον, ἰδὼν τὸ πρὸς τὸν προεδρὸν τοῦ ἱατρικοῦ συλλόγου ἐν Ἀθήναις ὑπόμνημά σου. «Οὐδέτε καὶ μέγα χαῖρε ἀνέκραξα.» Λάβε τὸ παράρτημα μου τοῦτο πρὸς ἀπάντησιν τοῦ ὑπομνήματός σου (1) καὶ βεβαιώσου ὅτι ὁ λαβύρινθος

(1) Ὁ ἀξιότιμος συνάδελφος Κύριος Λαμπρίσης ἐδημοσίευσεν τότε ἀμέσως διὰ τῆς ἐν Σμυρνῇ Ἀμαλθείας ἧτις εἶναι ἡ εὐπο-

ἡνέφχῃ· ἡ πατρὶς χρεωστέῃ νὰ σοὶ εὐγνωμονῇ, διότι ἡνέφχας νέον δρόμον εἰς τὴν ἀληθῆ ἰατρικὴν, ἣν ἡ· ἄγνοια ἐκάλυψε μὲ τὸ παχὺ ὄνομα τοῦ cholera morbus· παρακαλῶ, εἰ δοκεῖ σοι, νὰ μὲ θέσης εἰς τὴν σειρὰν τῶν φίλων σου καὶ νὰ μὲ γράφῃ.

Ἐν Σμύρῃ τὴν 5/17 Αὐγούστου 1865.

Ὁ ἰατρός

ΖΑΧ. ΛΑΜΠΙΣΗΣ.

Ἐν Κωνσταντινουπόλει τὴν 3 Σεπτεμβρίου 1865.

Ἀξιότιμε φίλε Κύριε Α. Ν. Γούδα.

. Ἐν γένει εἰπεῖν ἀναμφισβήτητον εἶναι, ὅτι διαρκούσης τῆς χολέρας ἐν τῇ πόλει ἡμῶν ἡ χρῆσις τῆς κινήσεως εἴτε οὕτως εἴτε ἄλλως χρωσμένη ἀπέβη λαοσωτήριος κατὰ τὰς καταθέσεις τῶν πλείστων ἰατρῶν καὶ παθόντων·

Πλεισιτέρας λοιπὸν πληροφορίας ἐπιφυλάττομαι νὰ πέμψω ὑμῖν προσεχῶς, καθόσον μέχρι τῆς στιγμῆς ταύτης οὐδὲ τὸν ἀξιότιμον συνάδελφον ὑμῶν Κ. Μαυρογένην οὐδὲ τὸν παντὸς ἐπαίνου ἀνώτερον Κ. Ἡροκλῆν Βασιᾶδην ἐδυνήθην νὰ ἰδῶ, καὶ παρακαλέσω, ὅπως γραπτῶς ἀγγείλωσιν ὑμῖν τὰ εἰκότα. Ἐκτὸς δὲ τούτου δύο τῶν ἐν τῷ νοσοκομείῳ τοῦ Χασικιοῦ ἰατρῶν καὶ γνωστῶν μοι, ὧν ὁ ἕτερος Γάλλος, θέλουσιν ἀποστείλει ὑμῖν διὰ τοῦ προσεχοῦς τὰς ἐκθέσεις των, δι' ὧν νομίζω, ὅτι θέλουσιν ἐπιβεβαιώσῃ τὸ εὐεργετικὸν ἀποτέλεσμα τῆς χρήσεως τῶν σκευασμῶν τῆς κινήσεως καὶ ἀπαριθμῶσι τοὺς δι' αὐτῶν διασωθέντας· τούτων πάντων ἐπὶ τοῦ παρόντος δύνασθε νὰ ποιήσητε μνησὶαν μετὰ τῆς ὑπογραφῆς μου μέχρι τῆς ἀποστολῆς καὶ τῶν λοιπῶν ἰατρικῶν ἐκθέσεων πρὸς ὑμᾶς.

ΧΡΙΣΤΟΦΟΡΟΣ ΣΑΜΑΡΤΣΙΑΗΣ.

ληπτοτέρα, ἴσως καὶ ἡ ἀρχαιότερα τῶν ἐν τῇ Ἀλατολῇ ἐφημερίδων, παράρτημα δι' αὐτὴν κατὰ γράμμα σχεδὸν συνιστᾷ ὅσα ἡμεῖς ἐδημοσιευσάμεν διὰ τοῦ πρώτου ὑπομνήματος καὶ διὰ τῆς τρίτης περὶ χολέρας θραυλίας ἡρώων.

Κωνσταντινούπολις τὴν 3 Σεπτεμβρίου 1865.

Κύριε συνάδελφε.

Συγχαρήσατέ μοι διὰ τὴν τόλμην μου, γράφων πρὸς ὑμᾶς, οὐδόλως προσωπικῶς γνωρίζοντάς με, πλὴν ἡ ἐκτίμησις τῆς ἐπιστημονικῆς ὑμῶν ἀξίας, δηλουμένης διὰ πολλῶν καὶ σοφῶν συγγραμμάτων τῆς ἐπιστήμης, καὶ ἡ παράκλησις ἀγαπητοῦ φίλου ὑμῶν, καὶ φίλου μου, ὃν παρεκαλέσατε, ἵνα ἐξετάσῃ ἑλληνικὰς ἰατροῦς, ἐὰν ἡ μέθοδος ὑμῶν κατὰ τῆς βροτολογίου χολέρας ἠδολοκῆσεν ἐφαρμοσθεῖσα, ταῦτα πάντα Κύριε συνάδελφε μὲ ὠθοῦν, ἵνα ἐγὼ ὡς ἑλλήν ἰατρός, λαβὼν μέρος ἐνεργητικόν, σὰς ἀναγγείλω τὴν στέψιν ἢ μὴ, τῆς μεθόδου ὑμῶν.

Κύριε συνάδελφε, τὸ ἐπ' ἐμοὶ ἡ μέθοδος ὑμῶν ἀπολύτως οὐδόλως ὠφέλησέ με, σχετικῶς ὅμως ὠφελήθην, ἐξηγοῦμαι· προσκαλουμένου εἰς ἀσθενῆ ἐκ χολερίνης ἤτοι μὲ συμπτώματα μόνον διαφύσεως, ἢ κινήσεως ἔκαμνε θαύματα ἐσωτερικῶς τε καὶ πολὺ σπανίως ἐξωτερικῶς διδομένη· μὲ συμπτώματα ὅμως πραγματικὰ χολέρας οὐδόλως ὠφελήθη· καθότι οὐδόλως ὁ στόμαχος ἠνέχετο ταύτην, τούτου ἕνεκεν κατεγίνοντο, ἵνα διὰ τῶν γνωστῶν ὑμῖν μέσων τῆς ἐπιστήμης κατορθώσω τὴν ἀντίδρασιν, κατορθωθείσης δὲ ταύτης ἀμέσως εἰς τὴν κινήσιν κατέφευγον ἐξ ἧς μεγάλην ὠφέλειαν ἐβλεπον, καὶ ταῦτα μὲν τὰ περὶ ἐμὲ, οἱ δὲ λοιποὶ συνάδελφοι Ἕλληνες τὰ αὐτὰ σχεδὸν εἶδον, ἐκτὸς δύο Σιφνίων ἰατρῶν τοῦ Κ. Μπάου καὶ Κ. Μαρίνου Μαρούλη οἵτινες, ὡς μὲ εἶπον, ἐντελῶς ἡ μέθοδος ὑμῶν τοὺς ὠφέλησε.

Δέχθητε τὴν διαβεβαίωσιν τῆς πρὸς ὑμᾶς ἐξαιρέτου ὑπολήψεώς μου μεθ' ἧς ὑποστημειοῦμαι.

Ὁ συνάδελφος ὑμῶν

Μ. ΚΡΙΣΠΗΣ.

Σημείωσις. Ὁ ἀξιότιμος συνάδελφος Κύριος Κρίσπης διὰ νεωτέρας του ἐπιστολῆς ἀπὸ 25 Σεπτεμβρίου προσθέτει τὰ ἐξῆς. «Πρὸς τοὺς ἐν τῇ προηγουμένῃ μου ἐπιστολῇ δύο ἰατροῦς, τοὺς ἰδόντας ὠφέλειαν ἐντελῆ ἐκ τῆς μεθόδου σας, συμπεριλάβετε καὶ τὸν ἐντιμον ἰατρὸν Κ. Νικόλαον Κουζινόν.

Ὁ συνάδελφός σας

Μ. ΚΡΙΣΠΗΣ.

Κύριε Ἀραστάσιε Γούδα.

Γνωρίζων πόσον ἐνδιαφέρεσθε εἰς τὰ περὶ χολέρας, νομίζω καθήκον μου νὰ σὰς γράψω τὰ ἑξῆς. Ἡ σύζυγός μου, διαμένουσα εἰς τὸ κτήμα μας εἰς Μολδαυίαν, μοῦ γράφει ὅτι καὶ ἐκεῖ ἐνέσκιψεν ἡ χολέρα, ὅτι προσεβλήθησαν πολλοὶ μεταξὺ αὐτῶν ὁ βεκήλης μας καὶ ὁ κελάρης, ἀλλὰ πρῶτον μὲ τὴν δύναμιν τοῦ Θεοῦ καὶ ἔπειτα μὲ τὴν θεραπείαν σας καὶ ἔχουσα ὑπ' ὄψιν ἐγγραφῶς τὴν ὁμιλίαν σας, τὴν ὁποίαν τῆς εἶχα στείλει, ἠδυνήθη νὰ σώσῃ καὶ τοὺς δύο. Ἴδου ῥητῶ: πῶς γράφει. «Ἐπήραμεν κινίνο καὶ σιναπισμούς, καὶ ἔγειναν ὅλα κατὰ τὴν γνώμην τῆς ἰατρείας τοῦ δόκτορος ἰατροῦ Γούδα, ἡ διατριβὴ τοῦ μὲ ἐνθάρρυνε πολὺ καὶ δὲν φοβοῦμαι διόλου, καὶ πιστεύω ὅτι καὶ ἀνάμνων τις τὴν ἀπαιτουμένην δίαιταν κατ' ὅλα, ἔχων καὶ τὰ ἀναγκαῖα ἰατρικὰ, ἡ χολέρα εἶναι μία ἀσθένεια, τὴν ὁποίαν ὁπρέπει νὰ προλάβῃ.»

Καὶ ἄλλος φίλος μου ὁ Κ. Λυκιαρδόπουλος, ἐκ Γαλαζίου, πρὸς ὃν ἔστειλα ἐν ἀντίτυπον τῆς ὁμιλίας σας μοῦ γράφει σχεδὸν τὰ αὐτὰ.

Σὰς συγχαίρομαι ἐξ ὅλης ψυχῆς διὰ τὴν εὐεργετικὴν ταύτην ἀνακάλυψιν σας καὶ μένω πρόθυμος φίλος σας.

Α. ΑΡΓΕΝΤΗΣ.

Ἀθήναι τὴν 13 Σεπτεμβρίου 1865.

Ἐν Ἀθήναις τὴν 19 Σεπτεμβρίου 1865.

Ἀξιότιμε ἰατρὲ Κ. Α. Γούδα.

Λαβὼν ἐπιστολὴν παρὰ τῶν υἱῶν μου ἐκ Κωνσταντινουπόλεως, καὶ συγχρόνως ῥητὴν ἐντολὴν παρ' αὐτῶν, ὅπως ἀναγγείλω ὑμῖν τὰς προόδους τῆς θεραπείας σας κατὰ τῆς χολέρας, μετὰ μεγάλης μου εὐχαριστήσεως ἀντιγράφω ἐνταῦθα τὸ περιεχόμενον τῆς ἀπὸ 8/20 Σεπτεμβρίου ἐπιστολῆς των.

«Ἀγγείλατε τῷ ἐξοχωτάτῳ Κ. Γούδα, ὅτι ὅσοι τῶν ἐνταῖθα ἰατρῶν (καὶ οὔτοι εἰσὶ πολυάριθμοι) ἐχρήσαντο τῶν ὀδηγιῶν τοῦ ἐπέτυχον μᾶλλον τῶν ἄλλων. Πολλοὶ δὲ οἰκογένεια καὶ ἄνευ ἰατροῦ ἀλλὰ διὰ τῶν ὀδηγιῶν τούτων ἔτρωσαν ἐκ βεβαίου κινδύνου πολλὰ μελὴ των ἐν χολέρας προσβληθέντα.»

«Παρὰ πολλῶν ἐνταῦθα ὁ Κ. Γούδας ὀνομάζεται σωτήρ.»

Εὐχομαι δὲ καὶ ἐγὼ ἐξ ὅλης ψυχῆς τοιούτους καρποὺς νὰ ἐβγάξῃ τὸ Πανεπιστήμιόν μας, τοῦ ὁποίου σεις τόσον πολὺ ἐτιμήσατε μὲ τὰ συγγράμματά σας καὶ μὲ τοὺς εὐγενεῖς ἀγῶνάς σας τὸ πρῶτον εἰς ὑμᾶς δοθὲν διδακτορικὸν δίπλωμα.

Ὁ σεβόμενος ἐνθέρμως τὰς ἀρετάς σας καὶ τὸν πατριωτισμὸν σας

ΘΩΜΑΣ ΠΕΡΗΣ.

Ἐν Φαναρίῳ τὴν 10 Σεπτεμβρίου 1865.

Ἀξιότιμε καὶ ἐν ἰατροῖς ἄριστε Κ. Γούδα.

Μόλις τοῦ ἐκ τῆς πρὸ ὀλίγου νόσου χολέρας ἀπεριγράπτου καὶ φοβεροῦ σάλου κρπάσαντος, καὶ τοῦ ἀναγκαίου χρόνου δοθέντος μοι, μετὰ πολλῆς τῆς χαρᾶς λαμβάνω ἀνά χειρας τὸν κάλαμον, ὅπως ἀπαντήσω εἰς μίαν πρὸς ἐμὲ ἐπιστολὴν σας ὑπὸ χρονολογίαν 10 Αὐγούστου, δι' ἧς ἐζητεῖτε τὴν περὶ τῆς Κινίνης, ὡς ἀντιχολερικοῦ φαρμάκου, γνώμην μου. Ἐλπίζω ὅτι γνωρίζετε περίπου τὰς περὶ τούτου δοξασίας μου, ἃς ἐπανελημμένος ἔκρινα χρέος μου νὰ δημοσιεύσω διὰ τοῦ τύπου· ἐπειδὴ ὅμως τότε ἔνεκα τῆς πληύσης τῶν ἀρρώστων μου καὶ τῶν ἐκ τούτων ἀπέιρων περισπασμῶν μου, ὑπήρξα λίαν λακωνικός, μὴ δυναθῆς δι' ἔλλειψιν χρόνου νὰ ἐξιστορήσω ἀκριβῶς τὸ ἀποτέλεσμα τῆς πείρας μου, ἥτις ἄλλως τε δὲν ἠδύνατο νὰ ᾔηται ἐντελῶς ὥριμος δι' ἀντικείμενον, οὔτινος τὴν σπουδαιότητα καὶ τὸ κατεπειγὸν ὁμολογεῖ ἅπας ὁ ἐπιστημονικὸς κόσμος, διὰ τοῦτο χρέος μου ἱερὸν νομίζω εἰς τὴν ἐποχὴν μάλιστα, καθ' ἣν ἡ ἐπάρατος αὕτη νόσος ἀπὸ τόπου εἰς τόπον μεταβαίνουσα ἐξακολουθεῖ νὰ μαστίξῃ ἔτι τὴν ἀνθρωπότητα, διασπείρουσα τὸν θάνατον καὶ τὴν φρίκην, νὰ ἐκφράσω καὶ αὐθὶς διὰ τοῦ τύπου, ὅσον ἐνεστί ἐκτενέστερον καὶ σαφέστερον τὴν ἰδέαν μου περὶ τοῦ φαρμάκου, ὅπερ θετικῶς καὶ βεβαίως δύναται νὰ κατατροπώσῃ τὴν ὀρμὴν καὶ μανίαν τῆς καταχθονίου ταύτης θεότητος.

Εἰς τὴν περὶ τούτου λοιπὸν ἰδίαν μου διατριβὴν θέλεις ἴδει ἐλπίζω, ὅτι ὕστερον τῆς μικρᾶς πείρας, ἣν ἔσχον τὴν εὐκαιρίαν νὰ κάμω ἐπὶ πλέον τῶν δύο χιλιάδων χολεριῶντων, ὅτε ἡ νόσος ἐπὶ τρεῖς ὅλους μῆνας ἐμαίνετο εἰς Κωνσταντινούπολιν,

ἥτις εἶχε μεταβληθῆ εἰς ἄλλην κοιλάδα κλαυθμώνος καὶ ἀληθῆ πεδίον τοῦ ἄδου, ἐν ᾧ ἔβλεπέ τις πανταχόσε περιεγόμενον τὸ φοβερὸν καὶ ἀποτρόπαιον ἄρμα τῆς ἄλλης ταύτης Νεμέσεως ὑπὸ τοῦ ἀναιδοῦς καὶ ἀητητῆτος ἠνιοχοῦμενον χάρινος, ὅστις πολλῶν μυριάδων ἰφθίμων ψυχὰς ἐν ἄλῃ προέπεμψεν, ἀφοῦ ἡ ἀπαθὴς φεῦ! καὶ μαῦρη θεότις τῶν ἡμετέρων προγόνων, ἡ ἀνιλεῖς μοῖρα ἄτροπος, ἀπέκοψε τὸ νῆμα τοῦ βίου. Ἐκεῖ λοιπὸν θέλετε ἶδει ἐκπεφρασμένην οὐ μόνον τὴν περὶ τῆς κινήσης ὡς βεβαίου ἀντιδότου κατὰ τῆς χολέρας γνώμην μου καὶ τὴν πεποιθισί μου, ἀλλὰ καὶ τοὺς λόγους, οἵτινες με ὑποχρεοῦσι νὰ ὑψώσω καὶ τὴν φωνήν μου ὑπὲρ τῆς μεθόδου ταύτης, καὶ νὰ καταστῶ ἀληθῆς συνήγορος καὶ θερμὸς ὑπέρομαχος τῆς κινήσης, δηλ. τοῦ ἥρωος τούτου, εἰς ὃν ὀφείλουσι τὴν ὑπαρξίν ὅσοι ἐποίησαντο χρῆσιν αὐτοῦ.

Οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ λόγους θέλω ἀναφέρει ἐκεῖ, οὓς νομίζω συντελεστικούς καὶ δυναμένους νὰ διαχύσωσι κάποιον φῶς ἐπὶ τοῦ ἀκανθώδους καὶ σκοτεινοῦ κεφαλαίου τοῦ ὀρισμοῦ καὶ τῆς φύσεως τῆς χολέρας.

Ἐκ τούτων ἐννοεῖτε, Κύριε Γούδα, ὅτι ἐπεξεργασάμην μικρὰν τινα καὶ πληρεστέραν διατριβήν, ἣν ἐπιγράφω, «*φύσις καὶ θεραπεία τῆς χολέρας.*»

Συμφωνότατος μεθ' ὑμῶν εἰς τὸ περὶ *θεραπείας* τῆς χολέρας, δὲν ἤξεύρω κατὰ πόσον θέλω συμφωνήσει εἰς τὸ περὶ *φύσεως* αὐτῆς καὶ συγκατατάξεώς της εἰς νοσολογικὸν τι γένος· διότι ὀφείλω νὰ σᾶς ὁμολογήσω, ὅτι τὰ πράγματα ἐγένοντο τοιαῦτα ὥστε ἀδύνατον μοι ἐστάθη νὰ ἶδω εἰς κανὲν ἐκ τῶν περιοδικῶν φύλλων ὅσα περιεῖχον τὴν πραγματείαν σας, τὴν περὶ διαγνώσεως καὶ ἀκριβείας τοῦ ὀρισμοῦ τῆς νόσου ἰδέαν σας.

Κατ' ἐμὲ ἡ χολέρα ἀνάγεται εἰς τὴν τάξιν τῶν κακοηθεστάτων μὲν μεταξὺ τῶν πυρετῶν, παρρησιαζόντων ὅμως κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἥττον αἰσθητῆν καὶ προφανῆ *διάλειψιν*. Κύρια δὲ χαρακτηριστικὰ, ἅπερ διακρίνουσιν αὐτὴν τῶν ἄλλων πυρετῶν ἔχει·

α) τὴν μεγάλην διάρκειαν τοῦ πρώτου αὐτῆς σταδίου, ἥτοι τοῦ ῥίγους, ὄντος παγετώδους· καὶ

β) τὴν ἐπιπλοκὴν ἐντόνων καὶ ὀξυτάτων γαστρικῶν συμπτωμάτων.

Τοιοῦτός τις ὀρισμὸς τῆς νόσου ἐναργῶς καὶ ἀναμφισβητή-

τως ὑπαγορεύει ὡς θεραπευτικὸν μέσον τὴν κίνησιν· ἡ δὲ ἀναντιρρήτος ταύτης ἐπιτυχία ὑποστηρίζει τὴν περιοδικὴν καὶ μισματικὴν φύσιν τῆς νόσου.

Καὶ ταῦτα μὲν ἔστωσαν ἐπὶ τοῦ παρόντος εἰρημένα περὶ τούτου, ὡς ἐπιτροχάδην καὶ διὰ βραχέων. Χρῆσι δὲ ἡγοῦμαι ὅπως συγχαρῶ ὑμᾶς διὰ τὸν ἀξίειπαινον καὶ εὐγενῆ σκοπὸν, ὃς σᾶς ἠνάγκασε ν' ἀναλάβητε τὴν πρωτοβουλίαν ἐπὶ θεματοῦ, ὅπερ μέλλει νὰ ἐξασφαλίσῃ τὴν ζωὴν ἀπεύρων ἀνθρώπων.

Τέλος, ἀγαπητὲ ἰατρὲ, δράττομαι τῆς περιστάσεως νὰ ἐκφράσω καὶ αὐθις τὴν πρὸς ὑμᾶς βαθειαν καὶ ἐξειδικιασμένην ὑπόληψίν μου, καὶ νὰ σᾶς παρακαλέσω τὸ ἐπ' ἐμοὶ ὅπως πᾶσαν δυσκολίαν καὶ ἐναντιότητα καὶ κακοβουλίαν παραβλέποντες οὐδαμῶς παύσητε καταγινόμενοι περὶ τὴν λύσιν τὸσῶ κοινωφελῶν καὶ μεγίστων ζητημάτων πρὸς δόξαν καὶ εὐκλειαν τοῦ ἐλληνικοῦ πνεύματος καὶ τῆς μεγαλοφύας, ἥτις αἰείποτε ἐχαρακτήρισε τὸν ἀληθῆ Ἕλληνα, ὕψωσε δὲ εἰς τὸ ἄκρον ἄκρον τῆς δόξης καὶ τοῦ σεβασμοῦ τὴν φιλότιν Ἑλλάδα.

Τὸ ζήτημα τοῦτο, Κύριε Γούδα, εἶναι ἱκανὸν νὰ πείσῃ καὶ αὐτοὺς τοὺς ἐχθροὺς τῆς Ἑλλάδος, ὅπως ὁμολογήσωσιν, ὅτι ἡ πατρις τῶν θεῶν, ἂν ἔπαυσα προάγουσα τοιοῦτους, οὐδέποτε ὅμως, καὶ εἰς αὐτὰς ἔτι τὰς μεγάλας της συμφορὰς, ἔμεινε στείρα καὶ ἄγονος εἰς ἀληθεῖς μύστας τῆς ἀληθοῦς ἐπιστήμης. Βεβαίως τὸ πνεῦμα τοῦ Ἱπποκράτους καὶ τοῦ Γαληνοῦ δὲν ἀπέπη διὰ παντός εἰς τὴν Δύσιν, καθὼς δὲν ἐφυγαθεύθησαν διὰ παντός αἱ Μοῦσαι τοῦ Ἑλλικῶνος.

Δέχθητε κτλ.

Ὅλος ὑμέτερος

Θ. ΓΕΩΡΓΙΑΔΗΣ ἰατρός.

Περιπόθητέ μοι Κύριε Γούδα.

Ἰσμαήλιον τὴν 2 Σεπτεμβρίου 1865.

«... Εἰς τοὺς συνδρομητάς σας θέλετε συγκαταριθμήσει» καὶ τὸν Κύριον Δημήτριον Κορυδαλῆν ἰατρὸν, ὅστις, ποιήσας

αρχήσιν τοῦ ὑμετέρου συστήματος εἰς πολλοὺς πυρετιῶντας καὶ χολερινῶντας, μ' ἐβεβαίωσεν, ὅτι ἐπέτυχε θαυμασίως.»

Ὁ εἰλικρινὴς φίλος σας

ΚΩΝΣΤ. ΧΡΗΣΤΙΑΔΗΣ.

Ἐν Κωνσταντινουπόλει τὴν 6/18 Ὀκτωβρίου 1865.

Κύριε διδάκτορ.

Ὡς ἀρχίατρος τοῦ κεντρικοῦ νοσοκομείου τῶν χολερινῶντων ἐν Κωνσταντινουπόλει ἔσχον τὴν εὐκαιρίαν νὰ μεταχειρισθῶ τὴν θαυμασίαν θεραπείαν σας, καὶ νομίζω καθήκόν μου νὰ σας εὐχαριστήσω διὰ τὰ εὐτυχεῖα ἀποτελέσματα αὐτῆς ἐπὶ πολλῶν εἰδικῶν περιστάσεων, καὶ κατ' ἐξοχὴν, ὅσας ἡ παγετώδης περίοδος δὲν εἶχε φθάσει εἰς τὸν ὕψιστον αὐτῆς βαθμόν. Θέλω λογιζεσθαι εὐτυχὴς, ἂν ἡ μαρτυρία μου ἐμπνεύσῃ καὶ εἰς τοὺς σοφοὺς συναδέλφους τῆς Εὐρώπης τὴν καλὴν ἰδέαν νὰ κάμωσιν, ὅπως ἐγώ, πειράματα ἐπὶ τῆς ἀνακαλύψεώς σας. Διὰ τοῦ τρόπου τούτου δὲν θέ κερδίσητε μόνον ὑμεῖς, ἀλλ' ἢ τε ἀνθρωπότης καὶ ἡ ἐπιστήμη θέλουσι σας ὀφείλει χάριτας. Ταύτας δὲ ἀτομικῶς, τὸ ἐπ' ἐμοί, σας ἐκφράζω ἀπὸ τοῦδε.

Δεχθῆτε, Κύριε διδάκτορ, κλ.

ΝΑΠΟΛΕΩΝ ΔΕΛΟΝΓΚΑΙΟΣ.

Πρὸς τὸν Κ. Α. Γούδα, διδάκτορα τῆς ἰατρικῆς εἰς Ἀθήνας.

Ἀξιότιμε Κύριε Α. Ν. Γούδα.

Διατελῶν μαθητὴς τοῦ ἐν Πειραιεὶ Γυμνασίου, μετέβην μετὰ τὰς ἐξετάσεις εἰς τὴν πατρίδα μου (Δαρδανέλλια) τὴν 2 Ἰουλίου ἔνθα μετὰ τινὰς ἡμέρας ἐνέσκηψεν ἡ βροτολογὸς νόσος χολέρα· ἐπὶ τεσσαράκοντα καὶ πέντε ἡμέρας ἐπίνεγκεν ὄλεθρον μέγαν, ἀναλόγως τοῦ πληθυσμοῦ τῆς πόλεως. Ἰδὼν δὲ κατ' ἐκείνας τὰς θλιβεράς ἡμέρας ἐν τινὶ ἐφημερίδι, ὅτι ἐξεδόκατε ὑπόμνημά τι, πραγματευόμενον περὶ τοῦ εἶδους τῆς νόσου ταύτης,

πρὸς δὲ καὶ περὶ ἐπιτυχῶς τινος ἀντιδραστικοῦ κατ' αὐτῆς φαρμάκου, καὶ θεωρήτας ἀναγκαιοτάτην τὴν ὅσον ἔνεστι ταχυτέραν προμήθειαν τοῦ ὑπομνήματος ὑμῶν, ἐπρομηθεύθη ἀμέσως ἀρκετὰ φιλλάδια, ἅτινα διένειμον τοῖς συμπολίταις μου. Καθ' ὅλην δὲ τὴν αὐτοῖσι διάσκεψιν τῆς νόσου, πλείστοι τούτων ἐπιμελῶς καὶ ἐπιτηδεύως ἀκολουθήσαντες τὰ τοῦ ὑπομνήματος, ἐπέτυχον κάλλιστα· καγὼ δ' αὐτὸς ἐκτελέσας τὰς ἐν τῷ ὑπομνήματι συνταγὰς, κατέφυγον τὴν 21 τοῦ αὐτοῦ μηνὸς εἰς τι πολύχνιον, κείμενον ἐπὶ τοῦ ἀκρωτηρίου τῆς Ἐλλης, ἔνθα νεάνις τις δεκαπενταετής, πάσχουσα ἐπὶ τρεῖς ὀλοκλήρους ἡμέρας ἀπὸ διάρροιας, τὴν τετάρτην ἡμέραν προσεβλήθη ἰσχυρῶς ὑπ' αὐτῆς τῆς νόσου ἰδῶν δὲ ταύτην ἰδίως ὀφθαλμοῖσι καταψυχραμένην κατὰ τὰ ἄκρα καὶ ἀγωνιζομένην ἀπὸ τῆς διάρροιας καὶ ἐμετῶν, δὲν εἶχον πλέον ἐν τῇ δεινῇ ἐκείνῃ τῆς δυστυχῶς νεάνιδος θέσει, καίτοι ἄμοιρος γνώσεων, εἰ μὴ νὰ διατάξω τὴν ἐφαρμογὴν τῶν ἐν τῷ ὑπομνήματι ὑμῶν περιεχομένων· ἐκτελεσθέντων δὲ τούτων, ἡ ἀσθενὴς μετὰ δύο ὥρας συνῆλθεν εἰς ἑαυτὴν, καθ' ὅτι ἢ τε διάρροια καὶ ὁ ἐμετὸς ἐπαύσαν καὶ ἰδρώτα ἄφθονον ἔχυσεν ἡ ἀβρωστος, καὶ μετὰ τινῶν ἡμερῶν δίαιταν ἀνέλαβε τὰς προτέρας αὐτῆς δυνάμεις.

Αὐτὸ δὲ τοῦτο καὶ εἰς νέον τινὰ Ἡπειρώτην δεκαπενταετῆ ἐκτελέσας ἐπέτυχον ἐπίσης· διὸ χάρις μου ἀπαραίτητον εθεώρησα, ἀξιότιμε Κύριε Α. Ν. Γούδα, ἵνα προσφέρω ὑμῖν μεγίστην εὐγνωμοσύνην διὰ τε τὴν ἐπιτόνησιν τοῦ ἀντιδραστικοῦ τούτου καὶ ἐπιτυχῶς κατὰ τῆς χολέρας φαρμάκου καὶ διὰ τὴν ἐκ τούτου θεραπείαν πολλῶν, ὧν μόνον αἱ ὑπὲρ ὑμῶν πρὸς τὸν ὕψιστον δεήσεις ἀνταμείψουσιν ὑμᾶς.

Ἐν Πειραιεὶ τὴν 10 Ὀκτωβρίου 1865.

Γ. ΚΑΒΒΑΛΑΡΗΣ.

Ἀξιότιμε Κύριε συναδέλφε.

Ἀποσταλεῖς εἰς Δῆλον ὡς ἰατρός τοῦ ἐκεῖ συστηθέντος, ἐγγιζούτης τῆς χολέρας, λοιμοκαθαρτηρίου, ἀνεχώρησα ἐκείθεν διὰ Σύρον τὴν 20 Σεπτεμβρίου (2 Ὀκτωβρίου ε. ε.), ἐπομένως μόνον ἐν τῇ πόλει ταυτῇ εἶδον δια πρώτην φοράν ἐν τινὶ ἐφη-

μεριδι τὰς ἀξιολόγους πραγματείας σας περί τοῦ χρῆσιμου τῶν σκευασίων τοῦ περουβιανοῦ φλοιοῦ ἐν τῇ θεραπείᾳ τῆς χολέρας, ἧτις μᾶς ἐπαπειλεῖ μὲ νέαν εἰσβολήν.

Μὴ δυνηθῆις νὰ δημοσιεύσω ἄχρι τοῦδε τὰς παρατηρήσεις μου, ἰδίως καθ' ὅσον ἀφορᾷ τὸ θεραπευτικὸν μέρος, ἐπὶ τῆς ἐν Δήλῳ ἐνσκηψάσης ἐπιδημίας τῆς χολέρας, τὴν ὅποιαν ἠτύχησα νὰ περαιοῖσω ἐντὸς τοῦ λοιμοκαθαρτηρίου τοῦ λιμένος τούτου, σπεύδω νὰ σᾶς πέμψω τὰς γραμμάς ταύτας.

Ἡ διὰ τῆς κινήσης θεραπεία, ἧτις οὐδέποτε μὲ ὠφέλησεν ἐπὶ τοῦ παγετώδους σταδίου, μοὶ ἐχρησίμωσεν ὡς παντοδύναμον ἀντιχολερικὸν μέσον, ὡςάκις ἡ ἔναρξις τῆς ἀντιδράσεως ἐδηλοῦτο διὰ τῆς ἐκκρίσεως τῶν οὕρων· τὸ περιστατικὸν δὲ τοῦτο θεωρῶ ὡς σημεῖον ἀλάνθαστον προσερχοῦς βελτιώσεως. Ἡ μορφή καὶ ἡ ἐπίτασις τῶν ἐσπερινῶν ἐπέψων, τὰς ὁποίας ἐλάμβανεν ὁ κατὰ τὸ φαινόμενον τυφοειδῆς πυρετός, ὅστις ἀποτελεῖ τότε τὸ τρίτον στάδιον τῆς νόσου, μοὶ παρέσχον τὴν ὑπόνοιαν ὅτι εἶχον νὰ κάμω μὲ ἰδιάζοντά τινα κακώθη πυρετόν, εἰς τὸν ὅποιον τὰ ἀπερίγραπτα νευρικά συμπτώματα ἐχρησίμωσεν μόνον ὡς προσωπεῖον ἐντεῦθεν λοιπὸν ὀρμώμενος, κατέφυγον εἰς τὴν κίνησιν.

Ἔσχον δὲ τὴν εὐχαρίστησιν νὰ ἰδῶ ὅτι τὸ ληξιπύρετον τοῦτο κατέπαυεν ἀμέσως τὰ τυφοειδῆ συμπτώματα καὶ προῦκάλει στερεὰν ἀνάβρωσιν, ἧτις συνήθως ἤρχιζε τὴν ἐπιούσαν τῆς χρήσεως τοῦ φαρμάκου.

Τὴν τοσοῦτον εὐτυχῆς τοῦτο ἀποτέλεσμα ἐπὶ πλείοτερων τῶν τεσσαράκοντα ἀρρώστων, τοὺς ὁποίους ἐθεράπευσα κατὰ τὸν τρόπον τοῦτον, καὶ ὁ φόβος μὴ παραταθῆ ἀκόμη ἐπὶ πολὺ ἢ ἄχρι τοῦδε γνωστῆς θεραπείας κατὰ τῆς νόσου ταύτης, μὲ ἀναγκάζουσι νὰ ἐνώσω καὶ γὰρ τὰς προσπάθειάς μου μεθ' ὑμῶν πρὸς σύστασιν ἐνὸς θεραπευτικοῦ μέσου, ἀξίου πάσης προσοχῆς ἐκ μέρους τῶν ἰατρῶν.

Κατὰ τὴν ἐμὴν πεποίθησιν τὸ θεραπευτικὸν τοῦτο μέσον εἶναι πολύτιμον ἐπὶ τοῦ σταδίου τῆς ἀντιδράσεως τῆς χολέρας, οἷα τοῦλάχιστον ἦτο αὖτη ἐν Δήλῳ· ἄλλως δὲ πολλὰ διδόμενα μὲ κάμνουν νὰ ἐλπίζω, ὅτι ὁ χαρακτήρ τοῦ κακοήθους παγετώδους πυρετοῦ, τὸν ὅποιον εἶχεν ἡ χολέρα ἐν Δήλῳ, θὰ ἦναι τοῦ λοιποῦ ὁ οὐσιώδης αὐτῆς χαρακτήρ, τοῦλάχιστον κατὰ τὰ μεσημβρινὰ κλίματα τῆς Εὐρώπης, καὶ ταῦτα μὲν περὶ τούτων.

Συμπεραίνω δὲ ὅτι ἡ κατάσβεσις τῆς ἐπιδημίας ταύτης, οὕσης τῆς ὀγδόης ἐξ ὅσων εἶδον ἀπὸ τοῦ 1831, ἐν τῇ κατὰ τὸ λοιμοκαθαρτήριον τῆς Δήλου κοιτῆδι αὐτῆς, καταδεικνύει, ὅτι εἶναι ἀναγκαῖαι νεαὶ ἔρευναι πρὸς διαφώτισιν τοῦ σπουδαίου ζητήματος τῆς χρησιμότητος τῶν λοιμοκαθαρτηρίων κατὰ τῆς Ἀσιατικῆς χολέρας.

Τὸ ἐπ' ἐμοί, καίτοι γινώσκοντι τὴν κατὰ τὸ 1848 περὶ λοιμοκαθαρτηρίων δοξασίαν τοῦ ἀνωτάτου συμβουλίου τῆς ὑγείας τῆς Μεγάλης Βρετανίας, καίτοι γινώσκοντι ἐπίσης ὅτι τὴν δοξασίαν ταύτην συνεμερίσθησαν τελευταῖον καὶ ἐν Γαλλίᾳ, οὐχ ἤττον πιστεύω εἰς τὰ ὑγιεινὰ ἐκεῖνα μέτρα, τὰ ὁποία μοὶ ἐχρησίμωσαν πρὸς κατάσβεσιν τῆς ἐπιδημίας ἐν τῷ τόπῳ. Δεχθῆτε κτλ.

Ἐν Ἀθήναις τὴν 22 Ὀκτωβρίου (3 Νοεμβρίου) 1865.

Ὁ διδάκτωρ

ΒΕΡΝΑΡΔΟΣ ΟΡΣΤΑΪΝ

ἀνώτερος στρατιωτικὸς ἰατρός ἐκτὸς ὑπηρεσίας.

Πρὸς τὸν Κύριον Ἀναστ. Ν. Γούδαν, διδάκτορα.

Ἐν Ἰσμαίλιῳ τὴν 5/17 Ὀκτωβρίου 1865.

Ἀξιότιμε Κύριε συνάδελφε.

Εἰς ἀπάντησιν τῆς ἀπὸ 22 Σεπτεμβρίου ἐπιστολῆς σας σπεύδω νὰ σᾶς πέμψω τὴν παρὰ πόδας ἀκριβεστάτην σημείωσιν περὶ τοῦ τρόπου, καθ' ὃν ἐθεράπευσα τοὺς χολερικούς ἐπὶ τῆς ἐνσκηψάσης ἐν τῇ πόλει μας τελευταίας ἐπιδημίας.

Σημείωσις περὶ τῆς χολέρας, ἧτις ἐνέσκηψεν ἐν Ἰσμαίλιῳ κατὰ τὸν Αὐγούστιον τοῦ 1865.

Ἡ χολέρα ἐνέσκηψεν ἐν Ἰσμαίλιῳ σποραδικῶς τὸ πρῶτον περὶ τὰ τέλη Ἰουλίου, τὴν δὲ 8 Αὐγούστου 1865 κατέστη ἐπιδημική, ἐχαρακτηρίζετο δὲ ὡς ἐξῆς.

1) Χολέρα παγετώδης ἢ κηρά. Ἡ μορφή αὕτη ἐχαρακτηρίζετο ἐκ τῶν ἐξῆς συμπτωμάτων· ψύχους ἰσχυροῦ καθ' ἅπαν

τὸ σῶμα· ἐκπτώσεως τῶν δυνάμεων, ἀτονίας ἢ παντελοῦς ἀπωλείας τοῦ τόνου τῆς φωνῆς, σφυγμοῦ νηματοειδοῦς, γλώσσης ψυχρᾶς, προσώπου ἀπαισιῶς ἢ γλωιωμένου· ἐπὶ τῆς μορφῆς ταύτης δὲν ὑπῆρχεν οὔτε ἐμετός, οὔτε διάρροια· ἐὰν δὲ δὲν ἐδίδοτο καχεῖα ἢ ἀπαιτουμένη βοήθεια, ὁ πάσχων ἀπέθνησκεν ἐντὸς πέντε ἢ ὀκτῶ ὥρων, καὶ σπανίως ἐντὸς περισσοτέρων.

2) Ἡ κυρίως λεγομένη χολέρα, χαρακτηριζομένη ἐξ ἐμετῶν καὶ διάρροιας, ἐκ συνολικῶν τοῦ στομάχου καὶ τῶν ἄκρων, καὶ ἐξ ὅλων τῶν λοιπῶν γνωστῶν συμπτωμάτων.

Πλὴν δὲ τῶν δύο τούτων μορφῶν, ἐκ τῶν χολερικῶν τοῦς ὁποίους ἐγὼ ἐθεράπευσα, τρεῖς μόνον ἀνήκοντες εἰς τὸ γυναικεῖον φύλον, πλὴν τῶν ἀνηκόντων εἰς τὴν παγετώδη χολέραν συμπτωμάτων εἶχον πρὸς τούτοις καὶ τὰ ἐξῆς· Πόνον δριμύτατον, ἀποσπῶντα οἰμογᾶς κατὰ τὴν καρδιακὴν τοῦ στομάχου χώραν καὶ λειποθυμίαν, μεγίστην στενοχωρίαν καὶ οὔσιωδεστάτην ἀλλοίωσιν τῆς φυσιολογίας. Τὴν μορφήν ταύτην, καὶ τοὶ σπανίαν, δυνάμεθα ὅμως νὰ ὀνομάσωμεν καρδιαγγεϊκήν, ἕνεκα τῆς ἐξεχούσης καρδιαγγεϊκῆς. Οἱ τρεῖς οὗτοι ἄρρώστοι ἔπασχον ἐπίσης καὶ συνολικᾶς τῶν κάτω ἄκρων.

Θεραπεία. Καὶ μὲν καὶ ἀπὸ τῆς ἐνσκηψήσεως ἐν τῇ πόλει μας κατὰ τὸ 1855 ἐπιδημίας χολέρας, ἢ κινήσεως μετέωρης κατὰ τοῦ νοσήματος τούτου. ἀλλ' ἐπὶ τῆς τελευταίας ἐπιδημίας μετεχειρίσθη ἀποκλειστικῶς μόνον τὸ φάρμακον τοῦτο κατὰ τὸν ἐξῆς τρόπον.

Ἐπὶ τῆς παγετώδους χολέρας καλύπτων ἀμέσως μετὰ ἰσχυρῶς ἐσιναισιμένον κατάπλασμα ὅλην τὴν κοιλίαν προὔξενον ἐπὶ τοῦ δέρματος αὐτῆς ἐρεθισμὸν μέχρις ἐρυθρότητος· ἀντὶ δὲ τοῦ σιναπώδους καταπλάσματος μετεχειριζομένη ἐνίοτε, ἢ μίγμα συγκείμενον ἐξ εἴκοσι σταγόνων ἐλαίου σινάπεως καὶ δύο δραχμῶν οἰνοπνεύματος, ἢ τὴν ὑγρὰν καυστικὴν ἀμωνίαν. δι' ἐνός τῶν ὑγρῶν τούτων ἐπιτίθειν τὴν κοιλίαν καὶ προὔκλουν ἐν τῇ στιγμή ἀποχρῶντα ἐρεθισμὸν. Τούτου δὲ γενομένου, ἐπέτιθειν ἐπὶ τοῦ οὗτω ἠρεθισμένου δέρματος τῆς κοιλίας διάλυσιν κινίνης, συγκειμένην ἐκ μίας δραχμῆς θεϊκῆς κινίνης, ἐξ ἢ ὀκτῶ δραχμῶν ἀπεσταγμένου ὕδατος, καὶ ἀρκούσης πρὸς οὐδετέρωσιν ποσότητος θεϊκοῦ ὀξέος· ἐκ τοῦ ὅλου τῆς διαλύσεως ταύτης τὸ μὲν ἡμισυ ἐπιτίθειν ἀμέσως καὶ ἄνευ διακοπῆς, τὸ δὲ ἕτερον ἡμισυ μετὰ παρέλευσιν τεσσάρων ὥρων, συνάμα δὲ

ἐδίδον· ἔσωθεν διὰ τοῦ στόματος κατὰ πᾶσαν πρώτην, ἢ δευτέραν ὥραν ἐν ξηρίον ἐκ τοῦ ἐξῆς μίγματος.

Α. Θεϊκῆς κινίνης γραμμ. ἓν (κόκκους εἴκοσι)
ἐλαιοσακχάρου ἠδιόσμου γραμμ. δύο (κόκκ. τεσσαράκοντα)
Μίξας διέλε εἰς δόσεις ἴσας δύο ἢ τρεῖς ἀναλόγως τῆς ὀξύτητος τῆς νόσου.

Πρὸς δὲ τούτοις ἐδίδον εἰς τὸν ἄρρώστον νὰ πίνη κατὰ βούλησιν χλιαρὸν ἐγγυμα θέας, περιέχον καὶ ὀλίγον ροῦμι· ταυτοχρόνως ἐκάλυπτον ἅπαν τὸ σῶμα αὐτοῦ μετὰ θερμὰ ἐνδύματα· ἐὰν δὲ ἐπέθιμει νὰ πίνη καὶ ψυχρὸν τι, δὲν τῷ ἀπηγόρευον καὶ μικρὰν ποσότητα ψυχροῦ ὕδατος, ἀλλ' ἐκ διαλειμμάτων καὶ σμικρὸν κατὰ σμικρὸν.

Διὰ τοῦ τρόπου τούτου, ἐὰν ἡ ἰατρικὴ βοήθεια ἐπῆρχετο ἐγκαίρως, δὲν ἐβράδυνε νὰ ἐπέλθῃ ἡ ἀντιδρασις, καὶ οὕτως ἐσώζετο ὁ ἄρρώστος. Τὸ εἶδος τοῦτο τῆς νόσου ἐνίοτε ἐλάμβανε τυφοειδῆ χαρακτῆρα, ἀλλὰ καὶ ὁ χαρακτῆρ οὗτος ἐνέδιδεν εὐκόλως εἰς τὴν τετράκις τῆς ἡμέρας χρῆσιν ἀνὰ πέντε κόκκων θεϊκῆς κινίνης. Ἡ ἀποθεραπεία αὕτη ἐπὶ τρεῖς ἢ τεσσαρὰς ἡμέρας εἶναι ἀναγκαῖα καὶ ἐπὶ τῶν περιστάσεων ἐκείνων, καθ' ἃς ἡ νόσος δὲν λαμβάνει τὸν τυφοειδῆ χαρακτῆρα. Κατὰ τὸν τρόπον τοῦτον ἐθεραπεύθη ἐπιτυχῶς καὶ τὸ καρδιαγγεϊκὸν εἶδος τῆς νόσου καὶ παρὰ τοῖς τρισὶν ἄρρώστοις, τοῖς ὁποίους εἶδον.

Κατὰ δὲ τοῦ κυρίως χολερικοῦ λεγομένου εἶδους τῆς ἐπιδημίας, ἐν τῇ ἀρχῇ μὲν τῆς νόσου μετεχειριζομένη τὴν κινήσιν μόνον ἐξωτερικῶς· καὶ μόνον ὅταν ἔπαυεν ὁ ἐμετός καὶ ἡ διάρροια κατέφευγον εἰς τὴν ἐσωτερικὴν χρῆσιν, δίδων εἰς τὸν ἄρρώστον τρεῖς ἢ τεσσαρὰς δόσεις, καθ' ἃν ἀνωτέρω ἐμνημόνευσα τρόπον. Κατὰ δὲ τῶν συνολικῶν μετεχειριζομένη μόνον τὰ ξηρὰ τριψήματα μετὰ τρίχιον ὑφασμα, ἢ μετὰ ψήκτραν. Ἐπὶ τοῦ εἶδους τούτου εἰς τὰς τεσσαρὰς δόσεις τῆς κινίνης ἐνίοτε προσέθετα καὶ ἓνα ἐν συνόλῳ κόκκον ὀπίου· τούτο δὲ ἐπραττον μόνον παρὰ τοῖς φλεγματικῶς καὶ τοῖς καθ' ἑξὶν διαρροϊκοῖς.

Ὡς προφυλακτικὰ δὲ κατὰ τῆς ἐπιδημίας μέσα, πλὴν τῶν ὑγιεινῶν μέτρων, μετεχειριζομένη τὸ ἐξῆς μίγμα.

Α. Οίονοπνεύματος καλού λίτρας δύο,
Θειϊκῆς κινίνης δραχμὴν μίαν,
Βάμματος ἐμετικῶν καρῶν δραχμὴν μίαν.

Δ. Σ. Νὰ λαμβάνῃ καθ' ἐκάστην ἀνὰ δύο ἢ τρία κοχλιάρια
τῆς τραπέζης.

Ἄπαντες δὲ οἱ συμμορφωθέντες μὲ τὰ ὑγιεινὰ παραγγέλματα
καὶ μεταχειρισθέντες ὡς προφυλακτικὰ εἴτε τὸ μνησθὲν μίγμα,
εἴτε πέντε κόκκους κινίνης δις τῆς ἡμέρας, ἔμειναν ἀπρόσβλητοι
ὑπὸ τῆς χολέρας.

Τέλος, κατ' ἐμὲ, ἡ χολέρα δὲν εἶναι ἄλλο τι, εἰμὴ ἐπιδη-
μικὸς κακοήθης πυρετός. Τὴν πεποίθησιν ταύτην ἐσχημάτισα
μὲν ἀπὸ τῆς ἐν Ἰσμαίλιῳ ἐνσκήψεως τῆς χολέρας κατὰ τὸ 1855,
ἀλλὰ τὸ ὁμολογῶ, ὅτι δὲν εἶχον τότε τὸ θάρρος νὰ τὴν διακη-
ρῶ εἰς τοὺς ἐνδιαφερομένους. Κατὰ δὲ τὴν τελευταίαν ταύτην
ἐπιδημίαν ἐπεσκέφθην ἐν συνόλῳ τεσσαράκοντα καὶ δύο χολε-
ρικούς, ἐξ ὧν τεσσαράκοντα μὲν ἐθεραπεύθησαν, καθ' ὃν περι-
γράφω ἐνταῦθα τρόπον, καὶ δύο μόνον ἀπεβίωσαν.

Σὰς παρακαλῶ δὲ, Κύριε διδάκτωρ, νὰ κάμῃτε οἷαν δὴ ποτε
θελήσετε χρῆσιν τῆς παρούσης σημειώσεώς μου καὶ νὰ δεχθῆτε
τὴν διαβεβαίωσιν κτλ.

Ὁ διδάκτωρ τῆς ἰατρικῆς

Δ. ΚΟΥΤΑΛΗΣ.

Πρὸς τὸν Κύριον Ἀναστάσιον Ν. Γούδαν,
διδάκτορα τῆς ἰατρικῆς εἰς Ἀθήνας.

Ἐκ τῶν ἐγγράφων τούτων, ἅτινα ἐν πρωτοτύπῳ εὐρίσκονται
εἰς χεῖράς μου, πᾶς τις πείθεται ὅτι ἐν τῇ Ἀνατολῇ τοῦλάχιστον
ἢ θεραπεία μου ἐπέτυχε πληρέστατα· διότι εἰς μὲν ἀξιό-
τιμος ἰατρός ἐκ Σμύρνης γράφει, «ὅτι ἠνέφεξα νέον δρόμον εἰς
»τὴν ἀληθῆ ἰατρικὴν.» Εἰς δὲ ἕτερος ἐκ Κωνσταντινουπόλεως
ἰατρός ὅτι «διὰ τῆς μεθόδου μου ἐθεράπευσεν ἐπιτυχῶς πλειο-
»νας τῶν δύο χιλιάδων.» Εἰς δὲ τρίτος ἐκ τῆςμε γαλουπόλεως
ἐκείνης ἰατρός ὅτι «ἡ κίνησις εἰς αὐτὸν μὲν πρὸ τῆς κυανώσεως
»καὶ ἐπὶ τῆς ἀντ' δράσεως παρεσχέθη θαυμάσια ἀποτελέσματα·
»εἰς τρεῖς δὲ ἑτέρους συναδελφούς ὅτι ὠφέλησεν ἐφ' ὅλων τῶν

»σταδίων.» Εἰς δὲ τέταρτος ἀρχίατρος τοῦ ἐν Κωνσταντινου-
πόλει κεντρικοῦ νοσοκομείου τῶν χολεριῶντων, γράφει, «ὅτι
»θεωρεῖ καθήκον του νὰ μὲ εὐχαριστήσῃ διὰ τὰ εὐτυχῆ ἀποτε-
»λέσματα, ἅπερ τῷ παρέσχεν ἡ θαυματουργὸς θεραπεία μου
»ἐπὶ πολλῶν εἰδικῶν περιστάσεων, καὶ ἰδίως ὅταν τὸ παγε-
»τῶδες στάδιον δὲν εἶχε φθάσει εἰς τὸν ὑψιστὸν βαθμόν.» Εἰς
πέμπτος ἰατρός διαβεβαίωσι ὅτι «ἐντὸς τοῦ ἐν ἀλλῷ εἰδικῷ
»λοιμοκαθατηρίου τῶν χολεριῶντων ἐθεράπευσε διὰ τῆς κινί-
»νης τεσσαράκοντα χολερικούς καὶ οὕτω ἐμπόδισε τὴν μετάδοσιν
»τῆς ἐπιδημίας εἰς τὸ ὑπόλοιπον τοῦ Κράτους.» Εἰς ἕκτος τέλος
ἰατρός ἐξ Ἰσμαίλιου γράφει, «τὸ κατ' ἐμὲ ἡ χολέρα δὲν εἶναι
»ἄλλο εἰμὴ ἐπιδημικὸς κακοήθης πυρετός· τὴν πεποίθησιν μου
»ταύτην ἐσχημάτισα μὲν ἀπὸ τῆς ἐν Ἰσμαίλιῳ ἐνσκήψεως τῆς
»χολέρας κατὰ τὸ 1855, ἀλλὰ δὲν εἶχον τότε τὸ θάρρος καὶ
»νὰ τὴν διακηρῶ εἰς τοὺς ἐνδιαφερομένους. Κατὰ δὲ τὴν τε-
»λευταίαν ἐπιδημίαν ἐν Ἰσμαίλιῳ ἐπεσκέφθην ἐν συνόλῳ τεσσα-
»ράκοντα καὶ δύο χολερικούς· ἐκ τούτων τεσσαράκοντα μὲν
»ιάθησαν ἐντελῶς θεραπευθέντες καθ' ὃν περιγράφω ἐνταῦθα τρό-
»πον, δύο δὲ μόνον ἀπεβίωσαν.»

Καὶ τὸ μὲν ἀποτέλεσμα τοῦτο τῆς θεραπείας μου Κύριε
Πρόεδρε καίτοι λίαν εὐχάριστον οὔτε ἐγὼ αὐτὸς ἤθελον θεωρή-
σει ἐπαρκές, ἐν μὴ συνωδύητο παρ' ἐνὸς ἄλλου εὐχαριστοτέ-
ρου καὶ μεγαλειότερου.

Γνωστὸν δὲ εἶναι εἰς ἅπαντα τὸν ἐπιστημονικὸν κόσμον Κ.
Πρόεδρε, ὅτι ἐπὶ παντός οἴου δὴ ποτε νοσήματος ἢ μὲν πεποί-
θησις τοῦ ἀρρώστου περὶ τοῦ ἰσχύμου τῆς νόσου τοῦ ἀποτελεῖ
τὸ πλεῖστον τῆς θεραπείας· ἡ δὲ ἀπελπισία καὶ ἰδίως ὁ φόβος
εἶναι ἰκανὰ ν' ἀποκτείνωσι καὶ αὐτοὺς τοὺς ἀθώτατα νοσήμα-
τα πάσχοντας, ἢ καὶ αὐτοὺς τοὺς οὐδὲν πραγματικῶν νοσημα-
τάσοντας. Ἐὰν λοιπὸν ᾔνοι ἀληθές, ὅτι ἐν καιρῷ ἐπιδημίας
χολέρας τὰ πλεῖστα τῶν θυμάτων προξενεῖ ὁ φόβος· καὶ ἡ ἀπελ-
πισία τῆς ἰάσεως, συγχωρήσατέ με νὰ πιστεύω, ὅτι διὰ τῆς
θεραπείας μου, ἐν τῇ Ἀνατολῇ τοῦλάχιστον, ἀφῆρηθη πλέον καθ'
ὀλοκληρίαν ὁ φόβος τῆς χολέρας καὶ ἐνεπνεύθη εἰς τὸν λαὸν ἡ
πεποίθησις περὶ τοῦ ἰσχύμου αὐτῆς. Διότι μία μὲν κυρία ἐκ
Μολδαυίας γράφει πρὸς τὸν σύζυγόν της «ὅτι ἡ διατριβὴ τοῦ
»Κ. Γούδα μ' ἐνεθάρρυνε πολὺ καὶ δὲν φοβοῦμαι διόλου, διότι
»ἐκάνων τις τὴν ἀπαιτουμένην δίαιταν ἔχων καὶ τὰ ἀναγ-
»καία ἰατρικὰ πιστεύω, ὅτι ἡ χολέρα εἶναι μία ἀσθένεια, τὴν
»ὅποιν ἀπὸ τῆς προλάβῃ τις.»

Εἷς δὲ ἔμπορος ἐκ Κωνσταντινουπόλεως γράφει, (ὅτι πολ-
»λαι οἰκογένειαι καὶ ἄνευ ἰατροῦ, ἀλλὰ μόνον διὰ τῶν ὀδηγιῶν
»μου ἔσωσαν ἐκ θεβαίου κινδύνου πολλὰ μέλη των, ἐκ χολέ-
»ρας προσβληθέντα, καὶ ὅτι παρὰ πολλῶν ἐκεῖ ὁ ἐφευρέτης
»τῆς θεραπείας ταύτης θεωρεῖται σωτήρ.)

Εἷς δὲ σπουδαστὴς τοῦ ἐν Πειραιεὶ γυμνασίου γράφει ἐκ
»Δαρδανελλίων, ὅτι καθ' ὅλην τὴν αὐτοῖσι διάρκειαν τῆς νόσου
»πλείστοι συμπολίται του ἐπιμελῶς καὶ ἐπιτηδεῖως ἀκολουθή-
»σαντες τὰς ἐν τῷ ὑπομνήματι συμβουλὰς ἐπέτυχον κάλλιστα.
»Ἐγὼ δὲ αὐτὸς, λέγει, ἐθεράπευσα δι' αὐτῶν δύο παθόντας
»πραγματικὴν χολέραν.»

Εἷς δὲ ἀξιότιμος ἰατρός, ὀκτὼ ἄλλας ἐπιδημίας χολέρας
»σπουδάσας, διαβεβαίωσ, ὅτι «ἡ κίνησις τῷ ἐχρησίμευσεν ὡς παν-
»τοδύναμον ἀντιχολερικὸν μέσον, δι' αὐτῆς ἔσωσε πλείους τῶν
»τεσσαράκοντα, δι' αὐτῆς καὶ διὰ τῶν καθάρσεων ἐδυνήθη νὰ πε-
»ριορίσῃ τὴν ἐπιδημίαν ἐντὸς τοῦ λοιμοκαθαρτηρίου.»

Εἷς δὲ ἕτερος ἰατρός ἐξ Ἰσμαίλου γράφει, ὅτι διὰ τῆς χη-
»σεως μίγματός τινος, θάσιον ἔχοντος τὴν κίνησιν, ἢ καὶ μόνον
»διὰ τῆς χρήσεως τῆς κίνης καὶ διὰ τῶν ἀναγκαίων διαιτη-
»τικῶν παραγγελμάτων, ἐδυνήθη νὰ προφυλάξῃ τῆς χολέρας,
»ἅπαντας τοὺς ἐπὶ τῆς ἐπιδημίας καταφυγόντας εἰς τὰ φω-
»τὰ του.»

Τὰ ἐκ τῆς πεποιθήσεως ταύτης ἀποτελέσματα, πολλὰ καὶ
»μεγάλα ὄντα, ἐγένοντο καταφανῆ ἀμέσως ἐν τῇ Ἀνατολῇ τοῦλά-
»χιστον καὶ ὠφέλησαν μέγαν τὴν ἀνθρωπότητα. Ἐπιτρέψατέ
»με δὲ Κύριε Πρόεδρε νὰ ἀπαριθμῶ ἐνταῦθα συνοπτικῶς μόνον
»τινὰ ἐκ τῶν ἀποτελεσμάτων τούτων.

Πρώτιστον καὶ μέγιστον ἀποτέλεσμα τῆς πεποιθήσεως ταύ-
»της εἶναι ὅτι πολλοὶ ἰατροὶ, μὴ τολμῶντες ἄρχει τοῖδε νὰ με-
»ταχειρισθῶσι κατὰ τῆς χολέρας τὴν κίνησιν, ὡς μὴ ὠφελήσασαν
»αὐτοὺς ἄλλοτε ἔνεκα τοῦ ἀκαταλλήλου τῆς χρήσεως αὐτῆς,
»ἀποπεμπομένης τότε τοῦ ὄργανισμοῦ δι' ἐμετῶν ἢ διαβροίας,
»ἤδη φωνάζουσι μεγαλοφώνως ὅτι τὴν μετεχειρίσθησαν μετὰ
»μεγίστης ἐπιτυχίας, οἱ μὲν ἐπὶ τοῦ πρώτου σταδίου τῆς χολέ-
»ρας, τουτέστι τῆς διαβροίας καὶ ὅλων τῶν προδρόμων αὐτῆς
»συμπτωμάτων· οἱ δὲ, ἐπὶ τῆς ἀντιδράσεως, τουτέστι τοῦ τρίτου
»σταδίου αὐτῆς· καὶ ἄλλοι, (οὔτοι δὲ εἰσὶν ἀναντιρρήτως οἱ μετα-
»χειρισθέντες κατὰ γράμμα τὸ σύνολον τῆς θεραπείας μου, συνι-

»σταμένης οὐ μόνον εἰς τὴν διὰ τοῦ στόματος χρῆσιν τῆς κίν-
»νης, ἀλλὰ κατ' ἐξοχὴν εἰς τὴν χρῆσιν αὐτῆς διὰ τῶν ἐπὶ τοῦ
»ἡρεθισμένου ὄντος πρότερον δέρματος ἐπιτρίψεων·) ὅτι ἡ κίνησις
»τοὺς ὠφέλησε θαυμασίως (prodigeusement) ἐφ' ὅλων τῶν στα-
»δίων τῆς νόσου. Τοῦτο δὲ συνέβη διότι εὐρέθη ἤδη ὁ τρόπος
»τοῦ νὰ εἰσαγώμεν εἰς τὸν ὄργανισμὸν τὸ πραγματικὸν τοῦτο
»ἀντίδοτον εἴτε δι' ἐμέτου εἴτε διὰ διαβροίας ἀποπέμποντος
»τοῦτο τοῦ ἀρρώστου.

Ἐνταῦθα δὲ, Κύριε Πρόεδρε! ἐπιτρέψατέ με ν' ἀνφέρω εὐσε-
»βάστως, ὅτι πλὴν τῶν ἐπιτρίψεων τῆς κίνης ὑπάρχει καὶ ἄλ-
»λος τρόπος, ὁ διὰ τῶν ἐγχύσεων, δι' οὗ δυνάμεθα τῷ ὄντι νὰ
»εἰσαγάγωμεν τὸ φάρμακον τοῦτο εἰς τὸν ὄργανισμὸν· ἀλλὰ καὶ
»ὁ τρόπος οὗτος γενικῶς ἤδη ὦν παραδεδομένος ὑφ' ὅλων τῶν
»ιατρῶν καὶ συγγραφέων, δὲν μοι ἦτο ἄγνωστος, ὅτε ἔγραφον τὸ
»ἀπὸ 3 Ἰουλίου ὑπόμνημά μου· τούναντιον μάλιστα καὶ ἐπ' αὐ-
»τοῦ δύναμαι νὰ καυχῆθῶ ὅτι ἔχω πρωτοβουλίαν τινὰ, ἂν οὐχὶ
»ἐπὶ τῆς ἐφευρέσεως ἢ ἀνακαλύψεως, τοῦλάχιστον ὁμοῦς ἐπὶ τῆς
»δημοσιεύσεως. Ἴδου δὲ τῷ ὄντι τὴν ἐδημοσίευσαν πρῶτος ἐγὼ
»νομίζω περὶ αὐτοῦ, ἐν τῇ Ἰατρικῇ Ἐρώσει τῶν Παρισίων
»κατὰ τὸν Σεπτέμβριον τοῦ 1862.

« Ἀξιότιμε Κύριε συνάδελφε.

« Ἀναγκασμένος ὦν ἔνεκα ἀνωτέρας δυνάμεως νὰ ἐγκατα-
»λείψω τὴν ἐξάσκησιν τῆς ἰατρικῆς ἀπὸ τριετίας ἤδη, καὶ ἐξαι-
»τούμενος τῆς ἐν τῇ ἀξιολόγῳ ἐφημερίδι σας φιλοξενίας ἵνα
»ἐξοικειωθῶ καὶ αὐθις μετὰ τῆς ἐπιστήμης, ἀρχομαι τῆς δημο-
»σιεύσεως πολυτίμου τινὸς διὰ τὴν ἀνθρωπότητα καὶ τὴν ἐπι-
»στήμην ἀνακαλύψεως, κοινοποιηθείσης μοι ἐν Σμύρῃ, κατὰ τὸ
»διάστημα τοῦ ἐκεῖ ἐκπατρισμαῦ μου, ὑπὸ τοῦ ἀξιότιμου συ-
»ναδέλφου Κυρίου Οὐιλιέλμου Σχασσώ (1).

(1) « Σημ. τοῦ συντάκτου τῆς ἐν Παρισίοις Ἰατρ. Ἐρώσεως.
» Ὁ ἀτυχὴς συνάδελφός μας Κύριος Γούδας, ὁ εὐαρεστούμενος
» νὰ δημοσιεύσῃ ταῦτα, γνωστὸς ἐν τῷ ἐπιστημονικῷ κόσμῳ
» ὡς ἀρχισυντάκτης τῆς ἐν Ἀθήναις Ἰατρικῆς Μελέσεως, μετὰ
» δεκαπεντάμηνον φυλάκισιν διὰ πολιτικούς λόγους ἐνοχοποιήθη

«Ὁ διδάκτωρ Κύριος Σχασσώ, ἰατρός ἐν τῷ εὐρωπαϊκῷ νοσοκομείῳ τῆς Σμύρνης, ἐθεράπευε ποτε ἰσχιάδα, συμπεπλεγμένην μετὰ διαλειπόντων πυρετῶν. Καὶ κατὰ μὲν τῆς ἰσχιάδος μετεχειρίσθη τὰς ἐγγύσεις τῆς ἀτροφίης, μετὰ μίαν δὲ τοιαύτην ἐγγυσίαν τοῦ ἐπῆλθεν ἡ ἐπιθυμία νὰ θεραπεύσῃ καὶ τοὺς πυρετοὺς κατὰ τὴν αὐτὸν τρόπον, τούτεστι διὰ τῶν ἐγγύσεων· τούτου δὲ γενομένου, οἱ πυρετοὶ ἐθεραπεύθησαν τῷ ὄντι καὶ ἀσφαλέστερον καὶ ταχύτερον· ἡ δὲ ἐπιτυχία τὸν ἠνάγκασε νὰ μεταχειρισθῇ τὴν μέθοδον ταύτην καὶ κατὰ πολλῶν ἄλλων καθαρῶν διαλειπόντων πυρετῶν, καὶ τὸ ἀποτέλεσμα ὑπῆρξε πάντοτε εὐάρεστον.»

«Ἀμέσως δὲ μετὰ τὴν ἐγγυσίαν συμβαίνουσιν τὰ ἐξῆς. ἐν τῷ ὀδιστήματι ἡμισεῖας ὥρας ἅπαντα τὰ συνοδεύοντα τὸν πυρετὸν συμπτώματα κατευνάζονται ἐπαισθητῶς· ὁ σφυγμὸς γίνεται ἀραιότερος· ἡ θερμότης τοῦ δέρματος ἂν μὲν πρότερον ἦτο ὑπερβάλλουσα γίνεται μετριωτέρα, ἂν δὲ δὲν ὑπῆρχεν, ὥσπερ π. χ. ἐπὶ τῶν παγετωδῶν πυρετῶν, ἀναπτύσσεται· ἡ ὀστενοχωρία τοῦ ἀρρώστου ἐλαττοῦται, ἀναλόγως τῆς ἀποκαταστάσεως τῆς εὐαρέστου διαφορήσεως· ἐπέχεται ἐπαισθητῆ ἔσοθ' τῶν ὠτῶν, καὶ τοῦτο σημαίνει τὴν δράσιν τοῦ φαρμάκου, εἰς δὲ τὸν πάσχοντα ἄρχεται τότε ἡ ἀνάρρωσις.»

«Ἐκτελεῖ δὲ τὴν ἐγγυσίαν ταύτην ὁ Κύριος Σχασσώ, κατὰ τὸν ἐξῆς τρόπον. Θέτει ἐν σμικρῇ κλεισηριδίῳ δέκα ἕως δώδεκα σταγόνας πεπυκνωμένης διαλύσεως κινίνης, συνήθως δὲ διαλύει ἓνα κόκκον κινίνης εἰς τέσσαρας σταγόνας ὕδατος, καὶ προσθέτει ἔπειτα ποσότητα θειικοῦ ἑξέως ἀρκούσαν πρὸς ἐξυδαιτέρωσιν· διὰ τινος δὲ νυστηριδίου, κρατουμένου μὲ τὸν ἀντίχειρα καὶ ἠλιανὸν τῆς δεξιᾶς χειρὸς, σχηματίζας πρότερον διὰ τῶν αὐτῶν ὀδακτύλων τῆς ἀριστερᾶς πτυχῆν τοῦ δέρματος, διατρυπᾷ τοῦτο μέχρι κανεμβατήσεως, τούτεστι μέχρις οὗ ἡ αἰχμὴ τοῦ νυστηριδίου φθάσῃ εἰς τὴν κυττερῶδη ἰσθάν· διὰ τῆς ὥπῆς δὲ ταύτης ἐγγέει τὴν διάλυσιν τῆς κινίνης, καὶ συνήθως μὲν

»καὶ τελευταίον εἰς τὰ συμβάντα τῆς Ναυπλιακῆς ἐπαναστάσεως ἐν Ἑλλάδι. Ἀναγκασθεὶς δὲ ἕνεκα τούτου νὰ ἐκπατρισθῇ, ἐμετῆρχετο ἱσχύως τὴν ἰατρικὴν ἐν Σμύρνῃ, ἀλλὰ καὶ τὸ ἄσυλλον τοῦτο ἡ ἐφαρμογὴ τῶν ἀπαιτήσεων τοῦ διεθνούς δικαίου τὸν ὑπεχρέωσαν νὰ ἐγκαταλείψῃ καὶ νὰ καταφύγῃ ἐνταῦθα.»

»μεταχειρίζεται τὴν μέθοδον ταύτην ἐπὶ τοῦ παροξυσμοῦ, ὅτε τὰ ἀποτελέσματα καταφαίνονται προηρότερα.»

«Μία μόνη τοιαύτη ἐγγυσίσις ἀρκεῖ πρὸς ἴασιν τοῦ παροξυσμοῦ· τὴν δὲ ἀποθεραπείαν ἐπιτυγχάνει ὁ Κύριος Σχασσώ διὰ τῆς καταλλήλου ἀντιπυρετικῆς διαίτης καὶ τῶν σιτηρῶν. Ὁ Κύριος Σχασσώ μᾶς διεβεβαίωσεν, ὅτι ἐπὶ τῆς μικρᾶς τοῦ πείρας μίαν μόνην ἀποτυχίαν ἡ ὑποτροπὴν εἶδε καὶ ταύτην μετὰ παρέλευσιν τριῶν μηνῶν.»

«Τοιαύτη τις διαβεβαίωσις συναδέλφου ἐμπειροτάτου καὶ πρὸ πάντων τιμίου μᾶς ἐνεθάρρυνε νὰ ἐπιχειρισθῶμεν καὶ ἡμεῖς πειραμάτων· δέκα καὶ πέντε δὲ πυρετιῶντες, θεραπευθέντες παρ' ἡμῶν διὰ τῆς μεθόδου ταύτης, ἐπεκύρωσαν πληρῶστα τὴν παρὰ τοῦ συναδέλφου ἡμῶν θεραπείαν· ἀλλ' ἀναγκασθέντες νὰ ἐγκαταλείψωμεν τότε τὴν Σμύρνην καὶ τὴν ἐν αὐτῇ ἐξάσκησιν τοῦ ἐπαγγέλματος ἡμῶν ἐν τῇ Ἀνατολῇ, δὲν ἐδυνήθημεν νὰ ἐξακολουθήσωμεν ἔκτοτε τὰ πειράματα, καὶ διὰ τοῦτο παρακαλοῦμεν τοὺς μετερχομένους τὸ ἐπάγγελμα εἰς πᾶσα μέρη συναδέλφους νὰ ἐκτελέσωσι τοιαῦτα πειράματα, ὅτι ἐν περιπτώσει ἐπιτυχίας ἡ μέθοδος αὕτη θὰ μᾶς παρέξῃ τὰ ἐξῆς πολύτιμα ἀποτελέσματα.»

α1) Ὡς ἐλαττώσῃ ἐπισημητῶς τὴν πρὸς ἴασιν τῶν πυρετῶν ὀδαπάνην· τότε δὲ θὰ ἦναι πάντῃ ἀνωφελῆς ἡ τοσοῦτον ποθητὴ ἀνακάλυψις τῶν δυναμένων ν' ἀντικαταστήσωσι τὸν περὸ βιανὸν φλοιόν.»

α2) Διὰ τὸν λόγον τοῦτον ἡ κίνησις θὰ κατασταθῇ φάρμακον ἠλιαν εὐπόριστον.»

α3) Διὰ τῆς μεθόδου ταύτης θὰ δυνάμεθα νὰ θεραπεύωμεν καὶ τὰς λοιπὰς τυχὸν ὑπαρχούσας συμπλοκάς, καὶ

α4) Ἐπὶ τῶν περιπτώσεων ἐκείνων, καθ' ἃς ἡ κίνησις ἀποπέμπεται δι' ἐμέτου ἢ διὰ διαρροίας θὰ ἔχομεν ἐν μέσον νᾶσφαλὲς τοῦ νὰ εἰσάγωμεν τὸ φάρμακον ἐν τῷ ὀργανισμῷ.»

«Δεχθῆτε κ. λ.

A. N. ΓΟΥΔΑΣ» (1).

(1) Ἰδὲ ἰατρικῆς ἑνώσεως τῶν Παρισίων ἀριθ. 113. 25 Σεπτεμβρίου 1862.

Δεύτερον και μέγιστον ἀποτέλεσμα τῆς πεποιθήσεως τοῦ λαοῦ περὶ τοῦ ἰασιμοῦ τῆς χολέρας διὰ τῆς ὑπ' ἐμοῦ προταθείσης θεραπείας εἶναι ὅτι ὁ λαὸς πολλαγοῦ τῆς Ἀνατολῆς ἐν ἑλλείψει ἰατροῦ ἐφήρμωνεν αὐτὴν ἐπιτυχῶς, κατὰ τὰς ἐξ Ἰσμαήλιν, ἐκ Μολδαυίας, ἐκ Κωνσταντινουπόλεως καὶ ἐκ Δαρδανελίων ἐπιστολάς.

Τρίτον ἀποτέλεσμα εἶναι ὅτι ἡ χολέρα, μαστίσασα τὴν Ἀλεξάνδρειαν, τὴν Συρίαν, τὴν Σμύρνην, τὴν Κωνσταντινούπολιν καὶ τὰς Ἡγεμονίας καὶ φεισθεῖσα τῆς τε ἐλευθέρας Ἑλλάδος καὶ πολλῶν ἄλλων ὑπὸ τὴν Τουρκίαν ἑλληνικῶν ἐπαρχιῶν, ἐνέσκηψεν ἔπειτα εἰς Ἰταλίαν καὶ Γαλλίαν.

Εἰς τὴν προφύλαξιν ταύτην μικροῦ τινος μέρους τῆς Ἀνατολῆς, καθ' ἐκάστην ἤδη συγκοινωνούντος διὰ τῶν ἀτμοπλοίων μὲ τὰ ἐπιχόλερα μέρη, μόνον ἄρα γε αἱ ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἀτελῶς γινόμεναι καὶ ἀτελῶς φυλαττόμεναι καθάρσεις συνετέλεσαν; Δὲν δυνάμεθα ἄρα γε ν' ἀποδώσωμεν μέγα μέρος τῆς προφυλάξεως ταύτης εἰς τε τὴν πεποιθῆσιν τοῦ λαοῦ περὶ τοῦ ἰασιμοῦ τῆς χολέρας, καὶ εἰς τὴν πρόχειρον καὶ λογικὴν θεραπείαν, τὴν ὁποίαν κατ' αὐτῆς μετεχειρίζετο; Καθ' ἧς δὲ ἔχω θετικὰς πληροφορίας ἢ μᾶλλον καθ' ἣν ἔχω ἀκράδαντον πεποιθῆσιν ἢ χολέρα δὲν ἐφείσθη τῆς ἐλευθέρας Ἑλλάδος καὶ τῶν ὑπὸ τὴν Τουρκίαν ἑλληνικῶν ἐπαρχιῶν μόνον ἔνεκα τῶν καθάρσεων, ἀλλὰ κυρίως ἔνεκα τῆς ταχείας διὰ τῆς θεραπείας μου ἰάσεως ἐκάστου κρούσματος, μόλις φαινομένου.

Πιστεύσατε δὲ, Κύριε Πρόεδρε! καὶ ἂς πεισθῇ ἐπίσης ἅπας ὁ κόσμος, ὅτι καὶ ἐν Βώλῳ, καὶ ἐν Θεσσαλονίκῃ, καὶ ἐν Σέρβιαις τῆς Μακεδονίας, καὶ ἐν Δήλῳ, ἐνέσκηψεν ἤδη ἡ χολέρα, ὥσπερ ἀποδεικνύεται τοῦτο καὶ δι' ἐπισήμων ἐγγράφων, ἀλλὰ δὲν ἐδυνήθη νὰ κάμῃ θραῦσιν, διότι ἐθεραπεύετο ἀμέσως ἕκαστον κρούσμα.

Ἐνταῦθα δὲ ἂς μοι ἐπιτραπῇ νὰ ἐκφράσω καὶ αὖθις τὴν περὶ μὴ κολλητικότητος τῆς χολέρας δοξασίαν μου κατὰ τι τροποποιημένην.

Τὸ ὅτι ἡ χολέρα δὲν εἶναι μεταδοτικὴ οὔτε διὰ τῆς ἐπαφῆς οὔτε διὰ τοῦ ἐμβολιζμοῦ, τοῦτο κατέστη ἤδη τοσοῦτον ἀναντίρρητον, ὥστε θεωρῶ περιττὴν πᾶσαν περὶ αὐτοῦ συζήτησιν.

Ἡ πείρα ὁμῶς ὁμολογεῖ ὅτι ὅπου ἐγένοντο ἅπαξ πολλά κρούσματα ἢ θύματα, ἐκεῖ γίνονται κατὰ δυστυχίαν πλειοτέρα.

Τοῦτο δὲ, χωρὶς νὰ ἐλαττώσῃ καθ' ὅλου τὴν περὶ μὴ κολλητικότητος τῆς χολέρας δοξασίαν μου, μᾶς ὀδηγεῖ εἰς ἄλλο τι συμπέρασμα, ὅτι δηλαδή, μiasmατικοῦ ὄντος τοῦ νοσήματος, πιθανὸν ἐν ἐκάστῳ ἀρρώστῳ ν' ἀναγεννᾶται ἢ ν' ἀλαμβάνῃ πλειοτέρας δυνάμεις τὸ μίasma, καὶ οὕτω ἕκαστος πάσχων νὰ χρησιμεύῃ ἔπειτα ὡς ἐστίν, ἐν ἣ ἀναγεννᾶται καὶ ἐξ ἧς ἀποπέμπεται νεώτερον καὶ πλεῖστον ἴσως δὲ καὶ δριμύτερον μίasma. Διὰ τὸν λόγον δὲ τοῦτον ὅσον περιτταὶ καὶ ἐπιβλαβεῖς μάλιστα φαίνονται αἱ καθάρσεις διὰ τοὺς ἐξ ἐπιχολέρων μερῶν ἐρχομένους ὑγιεῖς ἐπιβάτας, τοσοῦτον ἀναγκαῖαι καθίττανται διὰ τοὺς πάσχοντας.

Ἐπειδὴ δὲ ἐκ πρώτης ὄψεως ἢ ἐπισκέψεως δὲν εἶναι δυνατόν νὰ διακριθῇ ὁ ὑγιὴς ἀπὸ τοῦ πάσχοντος, διὰ τοῦτο καλὸν εἶναι νὰ ὑποβάλλωνται εἰς τριήμερον ἢ τὸ πολὺ πενταήμερον ἐπιτηρητικὴν κάθαρσιν μόνον οἱ ἐξ ἐπιχολέρων μερῶν ἐρχόμενοι ἐπιβάται· καὶ ὅσοι μὲν ἐκ τῶν οὕτω καθαριζομένων διαμείνωσιν ὑγιεῖς, νὰ λαμβάνωσιν ἀμέσως ἐλευθερὰν συγκοινωνίαν· ὅσοι δὲ φωραθῶσι πάσχοντες, νὰ ἐπιτηρῶνται μεμονωμένοι μέχρι τῆς ἐντελοῦς ἀναρρώσεως αὐτῶν· τὰ δὲ ἐμπορεύματα νὰ μένωσιν πάντῃ ἐλεύθερα, ἀφοῦ προηγουμένως ἀρισθῶσι καλῶς ἐπὶ μίαν ἡμέραν ἢ τὸ πολὺ ἐπὶ δύο.

Ἐπειδὴ δὲ τῆς ἀναπτύξεως τῆς χολέρας κατὰ τὰ πλεῖστα προηγείται διάρροια, οἱ ἰατροὶ τῶν λοιμοκαθαρτηρίων πρέπει ἰδίως εἰς τὸ σύμπτωμα τοῦτο νὰ ἐπιστῶσι τὴν προτοχὴν των. Καλὸν δὲ εἶναι εἰ δυνατόν ἐκάστου καθαριζομένου ἀνθρώπου νὰ βλέπῃ καθ' ἐκάστην ὁ ἰατρός τοῦ λοιμοκαθαρτηρίου τὰ ἀποπατήματα, καὶ ἂν μὲν ταῦτα διατηρῶσι τὴν φυσικὴν αὐτῶν ποιότητα καὶ σύστασιν ἐφ' ὅλων τῶν ἡμερῶν τῆς καθάρσεως, νὰ ἐλευθεροκοινωνῶσιν οἱ καθαριζόμενοι, ἂν δὲ τούναντίον νὰ ἐπιβλέπωνται μέχρι τῆς ἐντελοῦς ἀποκαταστάσεως αὐτῶν εἰς τὴν φυσικὴν ποιότητα.

Διὰ τοῦ τρόπου τούτου θὰ προκύψῃ καὶ ἕτερον τι μέγιστον ὑπὲρ τῆς ἀνθρωπότητος εὐεργέτημα· οἱ τυχόν προσβληθησόμενοι, διαρκούσης τῆς καθάρσεως, ὡς εὐρισκόμενοι ὑπὸ τὴν ἐπιτήρησιν τοῦ ἰατροῦ, θὰ θεραπεύωνται ἀμέσως· ἀμφιβάλλω δὲ πολὺ ἂν ἐπὶ τοιαύτης περιπτώσεως θ' ἀποκτείνωσι τοῦ λοιποῦ πλειοτέρους ἀρρώστους ἢ χολέρα μᾶλλον ἢ οἱ διαλείποντες πυρετοί.

Ἐνταῦθα θεαίμως ὀφείλω νὰ εἶπω τι καὶ περὶ τῆς ἐν Κωνσταντινουπόλει συγκροτηθεῖσας διεθνούς συνόδου ἰατρῶν καὶ

διπλωματῶν ὁ σκοπὸς τῆς συγκροτήσεως τοιαύτης συνόδου εἶναι τόσον μῆγας ὅσον μέγας εἶναι ὁ ἀρχηγὸς καὶ ὅσον μέγα εἶναι τὸ ἔθνος ἐν οἷς ἐγεννήθη ἡ πρωτοβουλία αὕτη. Διὰ τὸ νὰ προκύψῃ ὁμῶς καὶ πρακτικὸν τι ἀποτέλεσμα, φρονῶ ὅτι ἡ σύνοδος πρέπει ν' ἀσχοληθῇ κυρίως εἰς τὴν ἀνίχνευσιν τῶν αἰτίων τῶν ἐπιδημιῶν τῆς χολέρας· διὰ τὸ ν' ἀνιχνευθῶσι δὲ τὰ αἴτια ταῦτα, κατὰ τὴν ἐμὴν κρίσιν δὲν ἀρκοῦσι μόνον αἱ θεωρίαι, ἀλλὰ κυρίως εἶναι ἀναγκαῖαι αἱ ἐπιτόπια ἔρευναι ἐν τῇ πατρίδι τῆς χολέρας. Ἐκεῖ λοιπὸν, εἰς τὰς Ἰνδίας, ἢ ὅπου ἀλλαγῶν γεννᾶται κατὰ πρῶτον ἡ χολέρα, πρέπει νὰ ἐπιστήσῃ τὴν προσοχὴν τῆς ἡ Σύνodos, ἐκεῖ πρέπει νὰ πέμψῃ σοφοὺς ἀνδρας, ἵν' ἀνιχνεύσωσι τὰ αἴτια τῶν ἐπιδημιῶν τῆς χολέρας. Τούτων δὲ ἀνιχνευθέντων, πρέπει νὰ καταβληθῇ ὑφ' ὅλων τῶν ἐθνῶν καὶ εἰ δυνατόν ὑφ' ὅλου τοῦ κόσμου ἡ δέουσα προσπάθεια πρὸς ἀφαίρεσιν αὐτῶν. Ἐννοεῖται δὲ Κύριε Πρόεδρε, ὅτι τοῦτο εἶναι ἔργον τοῦ χρόνου καὶ τοῦ παντοδυνάμου πολιτισμοῦ μᾶλλον ἢ τῶν συνόδων.

Καὶ ταῦτα μὲν ἄλλοι περὶ τούτων.

Ἦδη δὲ ἐπιτρέψατέ με Κύριε Πρόεδρε νὰ σᾶς διαβεβαιώσω μὲ τὸν θετικώτερον τρόπον, ὅτι ἐξ ὧν ἐγὼ γινώσκω, οὐδεὶς ἰατρὸς, οὐδεὶς ἐπιστημονικὸς σύλλογος, οὐδὲν ἐπιστημονικὸν περιοδικὸν σύγγραμμα οὐδεμία ἐφημερίς καὶ οὐδεμία ψυχρὴ ζῶσα ἐν τῇ Ἀνατολῇ ἐξέφρασεν ἄχρι τοῦδε δημοσίᾳ λέξιν τινὰ πρὸς ἀναίρεσιν τῶν περὶ χολέρας καὶ ιδίως τῶν περὶ τῆς θεραπείας αὐτῆς θεωριῶν μου, καίτοι πολλάκις δημοσιευθεῖσάν ἄλλως τε οὐδεμίαν δυσκολίαν θὰ εἶχον νὰ δημοσιεύσω μετὰ τῆς αὐτῆς προθυμίας καὶ τὰς ἀντιβρῆσεις ταύτας εἰς τὸν παρ' ὑμῶν προεδρευόμενον σύλλογον, διότι πρὸ παντὸς ἄλλου εἶμαι φίλος καὶ ἐραστὴς τῆς ἐπιστημονικῆς ἀληθείας καὶ μάλιστα τῆς διὰ τῆς δημοσίας συζητήσεως προκυπτούσης.

Ἀπολείπεται ἤδη νὰ εἴπω λέξεις τινὰς καὶ περὶ τῆς ἄχρι τοῦδε σιωπῆς τῆς τε ἐν Κωνσταντινουπόλει Ἀυτοκρατορικῆς Ἀκαδημίας τῆς ἰατρικῆς, τοῦ ἐν τῇ αὐτῇ μεγαλοπόλει ἰατρικοῦ συλλόγου καὶ τῆς ἐν Ἀθήναις ἰατρικῆς ἐταιρίας.

Ἀλλὰ τί ἐδύναντο νὰ πράξωσιν οἱ σοφοὶ οὗτοι σύλλογοι ἐν τῷ διαστήματι ὀλίγων μηνῶν, ὅταν βλέπωσιν ὅτι καὶ αὐτῇ ἡ παρ' ὑμῶν προεδρευομένη Ἀκαδημία, ἥτις δικαίως θεωρεῖται ὡς τὸ ὑπέρτατον ἐν τῷ κόσμῳ περὶ τὰ τοιαῦτα δικαστήριον, δὲν ἐδυνήθη εἰς τὴν νὰ ἐκδώσῃ τὴν περὶ τῆς χολέρας τῶν 1849 καὶ 1854 ἐκθεσίν τῆς;

Δὲν ἀγνοῶ, ὅτι ἐν ταῖς ἐπιστήμαις πανταχοῦ τοῦ κόσμου ὑπάρχει ἤδη ἀπόλυτος ἐλευθερία καὶ ἕκαστος δύναται νὰ ἐκφράσῃ ἐλευθέρως τὸ φρόνημά του, ἀλλ' ἐπιτρέψατέ με νὰ παρατηρήσω, ὅτι καθ' ἣν ἔλαβον ἀνάπτυξιν σήμερον τὰ φῶτα καὶ αἱ ἐπιστήμαι ἐν Γαλλίᾳ εἶναι δύσκολον πρᾶγμα νὰ λάβῃ τις τὴν πρωτοβουλίαν ἐπὶ τοσοῦτον σπουδαίου ἀντικειμένου, ἐφ' ὅσον σιωπᾷ ἡ Γαλλία. Ἄς ἐκτελεσθῶσι λοιπὸν διὰ τῆς θεραπείας μου ὅσον ἔνεστι τάχιον πειράματα ἐν Γαλλίᾳ, ἃς ἐκφέρῃ αὕτη ὅσον ἔνεστι τάχιον γνώμην τινὰ περὶ τῆς θεραπείας μου, διὰ τὸ ν' ἀπαλλαγῇ ἐν περιπτώσει, ὡς ἐλπίζω, ἐπιτυχίας καὶ ὁ λοιπὸς κόσμος ἀπὸ τῆς χολέρας, ὅπως ἀπηλλάγη ἤδη ἡ Ἑλλάς, ἢ διὰ τὸ νὰ περιπέσῃ καὶ αὐτὴ εἰς τὸ σκότος τοῦ ἐμπειρισμοῦ, τοῦ φόβου καὶ τῆς ἀβεβαιότητος ἐν περιπτώσει οὐχὶ ἀποτυχίας, ταύτην οὐδέποτε φοβοῦμαι ἀλλ' ἐν περιπτώσει ὀλιγωρίας πρὸς ἐκτέλεσιν πειραμάτων διὰ τῆς θεραπείας μου.

Πρὶν δὲ δώσω τέλος εἰς τὸ ὑπόμνημά μου τοῦτο, ὀφείλω νὰ διακηρύξω μὲ ὅσον ἔχω ἀνθρωπίνην δύναμιν, α) ὅτι ἡ χολέρα δὲν εἶναι εἰ μὴ ἐπιδημικὸς κακοήθης πυρετὸς, μὴ ἐξακριβωθείσης ἐτι καταγωγῆς, ἀποκτείνων ταχέως τοὺς πάσχοντας μόνον διὰ τὸ ὑποῦλον τοῦ πρώτου αὐτοῦ σταδίου ἢ τῶν πρώτων παροξυσμῶν ἢ τῶν πρώτων τῆς νόσου συμπτωμάτων, καὶ οὐδὲν σχεδὸν ἐνοχλοῦντων τοὺς ἀρρώστους καὶ ἐπομένως μὴ ἀναγκαζόντων αὐτοὺς νὰ καταφύγωσιν ἐγκαίρως εἰς θεραπείαν, β) ὅτι ἡ θεραπεία μου αὕτη κατὰ τῆς χολέρας εἶναι εἰδική, ὅπως εἰδικὴ εἶναι καὶ ἡ θεραπεία τῶν μὴ ἐπιδημικῶν διαλειπόντων πυρετῶν διὰ τῶν σκευασίων τοῦ περουβιανοῦ φλοιοῦ, καὶ γ) ὅτι ἡ θεραπεία μου αὕτη δὲν συνίσταται ἀπλῶς μόνον εἰς τὴν χρῆσιν τῆς κινίνης, ἢ οἷας δὴ ποτε ἄλλης σκευασίας τοῦ περουβιανοῦ φλοιοῦ, ἀλλ' εἰς τὸ σύνολον τῶν ὑπ' ἐμοῦ προταθέντων μέσων, τουτέστι πρῶτον μὲν εἰς τὴν θέρμανσιν καὶ τὸν ἐρεθισμὸν τοῦ δέρματος τῆς κοιλίας ἢ καὶ ὅσων δὴ ποτε ἄλλων πλειοτέρων μερῶν αὐτοῦ διὰ τῶν σιναπισμῶν ἢ τῶν ἐπιτριψεῶν αὐτοῦ μὲ τὸ μίγμα τοῦ ἐλαίου τοῦ σινάπεως· δεύτερον δὲ εἰς τὴν ἐπὶ τοῦ ἠρεθισμένου τούτου δέρματος ἐπίτριψιν συμπεπικνωμένης διαλύσεως θεϊκῆς κινίνης· καὶ τρίτον εἰς τὴν διὰ τοῦ στόματος χρῆσιν αὐτῆς ἢ τῆς τακινικῆς κινίνης, μεμιγμένης μὲ ἐλαιοσάκχαρον ἢ δουλοῦ, ἢ μὲ ξηρὸν κόνεως μοσχοκαρούου ἢ μὲ ἄλλην τινὰ ὁμοίως φύσεως οὐσίαν.

Ὄφειλω πρὸς τούτοις νὰ διακηρύξω, ὅτι ἡ μέθοδος αὕτη

εἶναι νέα, καὶ ὅτι πρὶν ἢ κάμω γνωστὴν ἐγὼ αὐτὴν εἰς τὴν Ἀκαδημίαν διὰ τοῦ ἀπὸ 3 Ιουλίου ὑπομνήματός μου, οὐδεὶς ἄλλος τὴν εἶχε προτείνει οὕτω κεκανονισμένην, καὶ ὅτι πρὸς διάδοσιν τῆς θεραπείας ταύτης κατέβαλον χάριν τῆς ἐπιστήμης καὶ τῆς ἀνθρωπότητος ὅσας ἐδυνάμην ἀνθρώπινους προσπάθειαι, ὡς ἐξάγεται τοῦτο ἐκ τῶν δημοσιευθειῶν ἐνταῦθα ἀνταποκρίσεων καὶ ἐκ τῶν ἄρθρων τοῦ ἐν τῇ Ἀνατολῇ τύπου.

Ὁρσεῖλω ἐπὶ τέλους νὰ δικαιρῶξω, ὅτι ἐν περιπτώσει μὴ ἀναγνωρίσεως ὑπὸ τῆς παρ' ἡμῶν προεδρευομένης Ἀκαδημίας τῶν εἰς ἐμὲ ἀνηκόντων προνομίων ἐπιφυλάττομαι ὑπὲρ ἑμαυτοῦ καὶ ὑπὲρ τῶν ἀπογόνων μου πάντων τῶν δικαιωμάτων μου, ἐκ καλῶ τὴν ἀπόφασιν ταύτην τῆς Ἀκαδημίας ἐνώπιον τοῦ ὑπερτάτου δικαστηρίου τῆς κοινῆς γνώμης καὶ τῆς μελλούσης ἱστορίας ὅλων τῶν ἐθνῶν καὶ ὑπόσχομαι ἀπὸ τοῦδε νὰ ἐκτελέσω ἐπιτυχῆ πειράματα ἐνώπιον οἷας δὴ ποτε ἐπιστημονικῆς ἐπιτροπῆς δύναμαι μάλιστα νὰ παρέξω καὶ οἷας δὴ ποτε ὑλικὰς ἐγγυήσεις ὅτι ἡ θεραπεία μου αὕτη βεβαιώτατα θέλει ὠφελῆσαι καὶ σώσει τοὺς εἰς αὐτὴν ὑποβληθησομένους χάριν πειραμάτων χολερικοῦς, οὐδέποτε δὲ θέλει τοὺς βλάψει.

Εὐαρεστηθῆτε, παρακαλῶ, Κύριε Πρόεδρε! νὰ ὑποβάλλητε τὸ ὑπόμνημά μου τοῦτο εἰς τὴν ἐκτίμεισιν τοῦ παρ' ἡμῶν ἐπαξίως προεδρευομένου συλλόγου καὶ δεχθῆται τὴν ἔκφρασιν τοῦ σεβασμοῦ μου.

Ἐν Ἀθήναις τὴν 15/27 Νοεμβρίου 1865.

ΑΝΑΣΤ. Ν. ΓΟΥΔΑΣ

Συντάκτης τῆς Μελίσσης τῶν Ἀθηνῶν, ἱππότης τοῦ τάγματος τοῦ ἀγίου Στανισλάου, μέλος διαφόρων σοφῶν ἐταιριῶν.

ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΑ.

Ἐν τῷ μέσῳ τοῦ χάους τῶν πολιτικῶν περιπετειῶν τῆς ἀτυχοῦς πατρίδος μας, ἐν τῷ μέσῳ τῆς πικρίας, τὴν ὁποίαν ἔνεκα τούτων μέχρι τρυγός πίνει πᾶς εὐαίσθητος πολίτης, ἵνα μὴ εἴπωμεν καὶ σύμπασα ἡ ἑλληνικὴ φυλὴ, ἐν τῷ μέσῳ τῆς ἀπελπισίας, ἣτις πολλάκις μᾶς καταλαμβάνει περὶ τοῦ μέλλοντος τῆς προσφιλοῦς πατρίδος μας διὰ λόγους, τοὺς ὁποίους ὅσῳ ἡμεῖς ἐπιθυμοῦμεν νὰ σιωπήσωμεν, τόσῳ καὶ ἕκαστος εὐκόλως δύναται νὰ ἐννοήσῃ, ὅταν ἐπὶ στιγμὴν μόνον ἀναλογισθῆ τὰ καθ' ἑκάστην ἐν ἡμῖν καὶ πέριξ ἡμῶν διαδραματιζόμενα, ἐν τῷ μέσῳ λέγομεν τοσοῦτων καὶ τληκιοῦτων περιπετειῶν λίαν παρήγορον εἶναι εἰς ἡμᾶς τοῦλάχιστον νὰ βλέπωμεν ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρὸν καὶ τινὰ ἀληθῆ ἱεροφάντην καὶ μύστιν τῶν ἐπιστημῶν ἢ ἀναφωνῆ τὸ Ἀρχιμύδειον «μὴ μου τοὺς κύκλους τάραπτε.»

Βεβαίως ἡ ἑλληνικὴ κοινωμία δὲν θὰ ὀνομάζῃ τοῦ λοιποῦ μονομανεῖς μόνον τοὺς ἐν τοιοῦτοις καιροῖς φέροντας ὑπὸ συζήτησιν τὸ περὶ συγκοινωνίας, τὸ περὶ δασοποιίας, τὸ περὶ γεωργίας ἐν γένει, τὸ περὶ κτηνοτροφίας, τὸ περὶ λειβαθίων, τὸ περὶ ὑδάτων, τὸ περὶ ἀποξηράσεως τῆς λίμνης Κωπαίδος, καὶ τὸ περὶ θεραπείας τῆς χολέρας ζήτημα, οὔτε θὰ θαυμάζῃ μόνον τὴν ἀπέραντον σοφίαν τινῶν, οἷτινες διὰ νὰ καταστήσωσιν αὐτὴν ἐκπληκτικωτέραν φροντίζουσι μόνον νὰ τὴν κρύπτωσιν ἐπιμελῶς ὑπὸ τὸ μῶδιον· διότι εὐτυχῶς ἐν ᾧ ἅπας ὁ κόσμος μαίνεται διὰ τὰ πολιτικά, εὐρέθησαν τελευταῖον καὶ τινεῖς, ἀποπονηθέντες ὑπουργικὰ χαρτοφυλάκια, ἢ καὶ παραιτήσαντες ταῦτα ἐν ᾧ σύμπασα ἡ σοφία τινῶν ἐπιστημῶν συνίσταται εἰς τὸ νὰ στολίσωσι μὲ ὅσον ἔνεστι πλείοτερα παράσημα τὰ στήθη των καὶ εἰς τὸ νὰ καθέξωσιν ὅσον ἔνεστιν ὑψηλότερας καὶ ἐπικερδестέρας θέσεις διὰ νὰ δύνανται φαίνεται ἐκείθεν νὰ ραδιοργῶσιν εὐκολώτερον τοὺς μονομανεῖς (1), ἐν ᾧ λέγομεν

(1) Διὰ νὰ λάβῃ τις ἀμυδρὰν τινα ἰδέαν τῶν ραδιοουργιῶν, τὰς ὁποίας μετέρχονται οἱ ὑψηλὰ καθήμενοι ἐπιστήμονες κατὰ τῶν ἐχόντων τὴν μανίαν νὰ δημοσιεύσῃ τι, τὸν παρακαλοῦμεν ν' ἀναγνώσῃ μετὰ προσοχῆς τὸ ἐπίσημον πιστοποιητικὸν τοῦ

διαδραματίζονται ταῦτα παρ' ἡμῖν, εὐρίσκονται ὅμως καὶ ἄνδρες, οἵτινες ἐπεχείρησαν ἐν ταῖς ἡμέραις ταύταις νὰ γράψωσι καὶ περὶ ὄστων καὶ ἀνατομίας καὶ περὶ ἀνθρωπίνων φυσικῶν νοσημάτων καὶ περὶ Ἑλληνικῆς καὶ Ῥωμαϊκῆς φιλολογίας. Ἐκ τῶν ἄσπι δημοσιευθέντων ἔργων τῶν ἀνδρῶν τούτων εὐχαρίστως δημοσιεύομεν σήμερον συντομωτάτην περίληψιν.

Α'.

ΕΓΧΕΙΡΙΔΙΟΝ ΣΥΣΤΗΜΑΤΙΚΗΣ ΑΝΑΤΟΜΙΑΣ
ΤΟΥ ΑΝΘΡΩΠΟΥ.

ὑπὸ Παύλου Ἰωάννου ἱατροῦ καὶ παρασκευαστοῦ τῆς ἀνατομίας ἐν τῷ ἔθνικῳ Πανεπιστημίῳ, εἰς βιβλίον πρῶτον ὀπτιεολογία καὶ συνδεσμολογία. Ἐν Ἀθήναις· τύποις Ν. Ρουσοπούλου καὶ Δ. Σιλιβριώτου· ὁδῷ Κολοκοτρῶνῃ ἀριθ. 95 1865. Τιμᾶται δραχ. 3 50/00.

Τὸ ἐκ διακοσίων δύο σελίδων μεγάλου ὀγδόου σχήματος συγκείμενον τοῦτο ἐμβριθὲς καὶ σπουδαῖον ἐπιστημονικὸν ἔργον ἐφέλικυσεν ἀπὸ τῆς πρώτης σελίδος τὴν προσοχὴν ἡμῶν, διὰ τὴν ὄλως ἀφελῆ, ἀλλὰ καὶ ἐμφαντικωτάτην ἀμείρωσιν αὐτοῦ ὑπὸ τοῦ συγγραφέως μαθητοῦ, πρὸς τὸν διδάσκαλον καὶ προστάτην αὐτοῦ Κύριον Δαμιανὸν Γεωργίου, τακτικὸν καθηγητὴν τῆς ἀνατομίας καὶ φυσιολογίας ἐν τῷ ἔθνικῳ Πανεπιστημίῳ. Ἄ πόσον πρέπει νὰ χαίρῃ τις καὶ νὰ ὑπερπεινῇ τοιαῦτα εὐγνωμοσύνης αἰσθήματα τῶν νέων πρὸς τοὺς πρεσβυτέρους καὶ μάλιστα τῶν μαθητῶν πρὸς τοὺς διδασκάλους, καὶ πόσον πρέ-

Κυρίου Φεταλίδου, (ιδὲ Μελίσσης τόμ. 6^ο. σελ. 450) ἀποσιωπῶμεν δὲ μυρία ἄλλα, ὅσα μετῆλθον ἄλλοι τινὲς ἐπιστήμονες λεγόμενοι, ἢ ἀνυψωθῶσιν εἰς ὑψηλὰς θέσεις καὶ παρασημοφορηθῶσιν· οὗτοι πρὸς σωτηρίαν ἐσθαιῖως τῆς ἀνθρωπότητος διαδίδουσιν ἐπιμελῶς ἀπὸ οἰκίας εἰς οἰκίαν, ὅτι ἡ κινίνη δὲν ἀπορροφᾶται ἀπὸ τοῦ δέρματος καὶ ὅτι εἶναι ἀπαραλλάκτως τὸ αὐτὸ νὰ ἐπιτρέψῃ τις κινίνην ἐπὶ τῆς σινδόνης, ἢ ἐπὶ τοῦ ἀνθρώπινου δέρματος· σημειοῦμεν ἐπίτηδες τὰς λέξεις ταύτας, ἵνα πείσωμεν τοὺς ἀναγνώστας, ὅτι μεταχειριζόμεθα αὐτάς, ὅπως τὰς ἠκούσαμεν ἀπὸ τοῦ στόματος ἀξιοσεβάστου τινὸς κυρίας, ἀκουσάσης αὐτάς ἀπὸ τοῦ στόματος ἐνὸς σοφοῦ ἀρχιάτρου τοῦ Βασιλέως καὶ καθηγητοῦ.

πει νὰ μέμφηται τὴν σπουδαρχίαν ἄλλων, ὑποσκελιζόντων ἐνίοτε καὶ αὐτοὺς τοὺς διδασκάλους ἢ καὶ αὐτοὺς τοὺς γεννήτορας.

Ἐν ἀξιοπρεπεῖ προλόγῳ ὁ συγγραφεὺς μετὰ πολλῆς εἰλικρινείας καὶ σεβασμοῦ μνημονεῖσι οὐ μόνον τῶν πηγῶν, ἀφ' ὧν ἤρυσθη τὴν ὕλην, ἀλλὰ καὶ πολλῶν ἐκ τῶν ἄχρι τοῦδε ἀξίει παίνως ἐργασθέντων πρὸς κατορτισμὸν τῆς ἐπιστημονικῆς ὀνοματολογίας· καὶ τὴν μὲν τὴν τοῦ ἀνθρώπινου σώματος μορίων περιγραφὴν ἐρανίσθη, λέγει ὁ συγγραφεὺς, ἐκ τῆς τοῦ κλεινοῦ καθηγητοῦ καὶ διδασκάλου αὐτοῦ Ἰρτέλου Περιγραφικῆς Ἀνατομίας. Τὰ δὲ γενικὰ μέρη ἐκ τῆς τοῦ Ὀλοστεινοῦ συγγραφῆς καὶ ἐξ ἑτέρων Γερμανικῶν καὶ Γαλλικῶν συγγραμμάτων. Τῷ ὄντι μόνον τὸ ὄνομα τῶν δύο τούτων μνημονουομένων ἐνταῦθα ἐνδόξων συγγραφέων εἶναι ἱκανὸν νὰ μᾶς πείσῃ περὶ τῆς ἐμβριθείας τοῦ συγγράμματος τοῦ Κυρίου Παύλου Ἰωάννου· ἡ δὲ ἐγκύκλιος παιδεία αὐτοῦ καὶ ἡ πατρικὴ σχεδὸν χειραγωγία, τῆς ὁποίας ἡξιώθη ὁ ἀξιοτίμος οὗτος συναδελφός ὑπὸ ἀνδρῶν, ὧν εἶναι ἱκανῶς γνωστὴ ἢ τε συγγραφικὴ δεινότης καὶ ὁ ζήλος, μᾶς παρέχουσιν ἱκανὴν ἐγγύησιν περὶ τῆς καλῆς διασκευῆς τῆς ὕλης.

Ἄπλοῦν τὸ ὄμμα ἀνέβη τις ἐπὶ τοῦ περὶ οὗ ὁ λόγος συγγράμματος τέρπεται οὐκ ὀλίγον ἐκ τε τῆς καθαρότητος καὶ ὁμαλότητος τῆς γλώσσης, καὶ ἐκ τῆς φυσικῆς σειρᾶς, τὴν ὁποίαν διαδέχονται πρὸς ἀλλήλας αἱ ἐκ τῆς ἀναγνώσεως σκέψεις.

Λιὰ νὰ καταστήσῃ δὲ ἤττον ξηρὸν τὸ ἄλλως φύσει κατάξηρον ὃν μάθημα τῆς Ἀνατομίας, καλῶς ποιῶν ὁ συγγραφεὺς παρενείρει καὶ σύντομον μνησὴν τῆς τε φυσιολογικῆς σημασίας καὶ καὶ τῆς σπουδαιότητος τῶν περιγραφομένων ὀργάνων· ὡς τοιοῦτον λοιπὸν τὸ σύγγραμμα τοῦτο συνιστῶμεν ἐνθέρμως εἰς ἅπαντας τοὺς ἐπιστήμονας ἱατροὺς καὶ ἰδίως εἰς τοὺς σπουδάζοντας τὴν ἱατρικὴν. Εὐχόμεθα δὲ καὶ εἰς τὸν Κύριον Παύλον Ἰωάννου ν' ἀποπερατώσῃ ὅσον ἔνεστι τάχιον τὸ σπουδαῖον αὐτοῦ ἔργον, πρὶν ἢ γευθῆ καὶ οὗτος τῶν πικρῶν ἐκείνων, ὅσας πρὸ αὐτοῦ ἐγεύθησαν ἄλλοι, θελήσαντες ν' ἀσχοληθῶσι παρ' ἡμῖν εἰς τοιαύτης φύσεως ἔργα.

Β'.

Περὶ τῶν ἀφροδισίων νοσημάτων ὑπὸ Α. Κουλλεριέρ, χειρουργοῦ ἐν τῷ νοσοκομείῳ τῆς μεσημβρίας, μέλους τῆς ἐν

Παρισίους χειρουργικῆς ἑταιρίας, ἱππότου τοῦ τάγματος τῆς τιμῆς. Ὑπὸ Σ. Κ. Μπαλάνου, καθηγητοῦ ἐν τῷ Ἐθνικῷ Πανεπιστημίῳ κτλ. Μέρους πρῶτον· περὶ βλενορροίας, παρὰ τε τῷ ἀνδρὶ καὶ τῷ θήλει φύλῳ, τεύχος α΄. Ἐν Ἀθήναις ἐκ τοῦ τυπογραφείου Λαζ. Δ. Βιλλαρὰ ὁδὸς Πειραιῶς ἀριθ. 27. 1865.

Τὸ πρῶτον τοῦτο τεύχος, συγκείμενον ἐξ ἐνενήκοντα καὶ ἑξ σελίδων ὀγδόου μεγάλου σχήματος, περιέχει ὕλην πολύτιμον, πάσας τὰς περὶ βλενορροίας καὶ θεραπείας αὐτῆς παραδόξους θεωρίας τῶν ἱατρῶν. Τὰς θεωρίας ταύτας ἐκθέτων κατὰ σειρὰν μετὰ πολλῆς σαφηνείας ὁ συγγραφεὺς, καὶ καταδεικνύων ἐκάστης τὸ χρήσιμον ἐν τῇ ἱατρικῇ πράξει, ἐπιφέρει ἐπὶ τέλος τὴν ἰδίαν αὐτοῦ δοξασίαν. Γνωστὴ δὲ τοῖς πᾶσιν εἶναι ἡ πολυμαθία καὶ ἡ ἀπέραντος πείρα τοῦ συγγραφέως, τοῦ ἐπὶ πολλὰ ἔτη συναρσασθέντος μετὰ τοῦ ἐνδόξου Ρικάρδου, ἥδη δὲ καὶ διαδεχθέντος αὐτὸν ἐν τῇ ὑπηρεσίᾳ τοῦ μεσημβρινοῦ καλουμένου νοσοκομείου τῶν Παρισίων.

Ὁ δὲ μεταφραστὴς πολὺν κόπον τῷ ὄντι κατέβαλεν, ἱκανὴν δαπάνην καὶ οὐ τὴν τυχούσαν προσπάθειαν εἰς τὸ νὰ καταστήσῃ τὰς περὶ βλενορροίας δοξασίας τῶν ἐνδόξων ἀνδρῶν τῆς Εὐρώπης ὅσον ἐνεστί καταληπτὰς εἰς τὴν γλῶσσαν ἡμῶν συνιστῶντες κατὰ καθῆκον καὶ τὸ ἔργον τοῦτο εἰς τοὺς περὶ τὴν ἱατρικὴν ἀσχολουμένους καὶ ἰδίως εἰς τοὺς σπουδαστὰς τῆς ἱατρικῆς εὐχόμεθα εἰς τὸν μεταφραστὴν ὑπομονὴν καὶ ἐπιμονὴν, ἢ ἀποπερατώσῃ ὅσον ἐνεστί τάχιον τὸ κοινωφελὲς τοῦτο ἔργον του, πρὶν ἢ καταληφθῆ καὶ οὗτος ὑπὸ τῆς ἀηδίας ἐκείνης, ὑφ' ἧς κατελήφθησαν πρὸ αὐτοῦ καὶ ἄλλοι, εἰς τοιαῦτα ἀποκλειστικῶς ἔργα δι' ἰδίας δαπάνης ἀσχολούμενοι καὶ ἀναταμιφθέντες ὑφ' ὧν τῶν κατὰ καιροὺς Κυβερνήσεων μας διὰ τοῦ οὐκ εὐκαταφρονήτου τίτλου τοῦ *μογομαροῦς*.

Γ'.

Νικολάου Σαριπόλου, πολιτικὴ μελέτη ἐπὶ τῆς ἱστορίας τοῦ Ἰουλίου Καίσαρος, τῆς ὑπὸ τοῦ Αὐτοκράτορος τῶν Γαλλῶν Ναπολέοντος τοῦ Γ' συγγραφείσης. Ἐν Ἀθήναις τύποις Λακωνίας κατὰ τὴν ὁδὸν Ἀδριανοῦ ἀριθ. 153. 17 Αὐγούστου 1865. Τιμᾶται δραχμῶν δύο. Πωλεῖται δὲ παρὰ τῷ συγγραφεῖ καὶ τοῖς βιβλιοπώλαις ΚΚ. Βίλπεργ καὶ Ἀπ. Ναδίρη ἐν Ἀθήναις.

Ἐν τῇ πολιτικῇ ταύτῃ μελέτῃ, τῇ ἐξ ἐνενήκοντα καὶ ἑξ σελίδων συγκειμένῃ μετὰ πολλῆς μὲν τῆς δικηγορικῆς δεινότητος, ἐστ' ὅτε δὲ καὶ μετ' ἐπιτυχίας ἐπικρίνει ὁ ἡμέτερος καθη-

γητῆς καὶ συγγραφεὺς πολλὰ χωρία τῆς ἄρτι ἐκδοθείσης ἱστορίας τοῦ ἐνδόξου-τέρου τῶν Ῥωμαίων στρατηγῶν καὶ Αὐτοκράτορων, τῆς συγγραφείσης ὑπὸ τοῦ ἐπίσης ἐνδόξου πολυμαθεστέρου καὶ εὐτυχεστέρου τῶν ζώντων σήμερον ἐν τῷ κόσμῳ ἡγεμόνων. Ἰκανῶς προπαρασκευασμένος καὶ δι' ἐγκυκλίου παιδείας καὶ διὰ προσφάτου μελέτης ὁ Ἕλλην συγγραφεὺς πολλὰ μὲν χωρία τοῦ σοφοῦ τῷ ὄντι πονήματος τοῦ ἐνδόξου Γάλλου συγγραφέως εὐρίσκων σοὰ καὶ κατὰ τὸ ἀνθρωπίνως ἐνὸν τέλει διερχεται μόνον, ἵνα θαυμάσῃ. Πολλὰ δὲ ἄλλα εὐρίσκων ἐπικριτέα ἐπικρίνει μετὰ τοῦ σεβασμοῦ ἐκείνου, τὸν ὅποιον ἕκαστος πεπαιδευμένος ἀνὴρ πρέπει νὰ ἔχῃ πρὸς τὰς πεποιθήσεις ἐτέρου παιδευμένου καὶ σοφοῦ. Ἐνιαχοῦ δὲ ὁ Ἕλλην συγγραφεὺς παραβάλλων τὴν ἀρχαίαν Ῥώμην πρὸς τὴν ἀρχαίαν Ἑλλάδα, καὶ τὸν Ἰούλιον Καίσαρα πρὸς τὸν μέγαν Ἀλέξανδρον μετὰ πολλῆς ἐπιτυχίας καὶ ἀκαταμαχῆτων τῷ ὄντι ἐπιχειρημάτων ἀποδίδει τὰ πρωτεῖα εἰς τὰ ἑλληνικὴν καταγωγὴν ἔχοντα. Ὅσον ἀξίεπαινος εἶναι κατὰ τοῦτο ὡς Ἕλλην ὁ Κ. Σαρίπολος τοσοῦτον πλειότερον δὲν ἔπρεπε καθ' ἡμᾶς νὰ λησμονήσῃ, διὲ συγγράφει ὡς Ἕλλην καὶ κατὰ τὸ 1865. Διότι καὶ μὲν ἦ τε ἀρχαία Ἑλλάς καὶ ὁ Μέγας Ἀλέξανδρος, παραβαλλόμενοι πρὸς τὴν Ῥώμην καὶ πρὸς τὸν Ἰούλιον Καίσαρα εἶναι κατὰ πολλὰ ὑπέρτεροι, ἀλλὰ τοῦτο δὲν πρέπει νὰ τὸ ἐπιδεικνύωμεν σήμερον ἡμεῖς οἱ Ἕλληνες, καὶ ἵνα μὴ ἀκούσωμεν παρ' ἄλλων τὸ «Laudus suis odati» («ὁ εἰς εαυτὸν ἔπαινος ὄζει») καὶ διότι ὀλίγα τινὰ δυστυχῶς ἔχομε ν' ἀποδείξωμεν σήμερον, ἵνα καὶ ἐκ τούτων πείσωμεν τὸν κόσμον, ὅτι τῷ ὄντι οἱ πρόγονοι ἡμῶν ἦσαν μεγάλοι. Ἄλλως τίς τὸν Ἡρακλέα ψέγει; Δὲν ἠξιώθημεν μὲν ν' ἀναγνώσωμεν εἰσέτι τὸ σφόν τοῦ ἐνδόξου Αὐτοκράτορος συγγραφέως σύγγραμμα. Πιστεύομεν ὁμῶς ἀδιστακτικῶς ὅτι συγγραφεὺς τοσοῦτον μεγαλοφυῆς, Αὐτοκράτωρ τοσοῦτον μεγαλόψυχος, στρατηγὸς τοσοῦτον ἐμπειρὸς καὶ εὐτυχῆς, καὶ πολιτικὸς ἀνὴρ τοσοῦτον μεγαλεπίβουλος καὶ ὀξυδερκῆς εἶναι ἀδύνατον νὰ μὴ θαυμάζῃ ἐν τῷ συγγράμματι του τὴν μεγαλοφυίαν, τὸ μεγαλόψυχον, τὴν περὶ τὰ στρατιωτικὰ ἐμπειρίαν τὸ μεγαλεπίβουλον καὶ τὴν ὀξυδερκειαν τῶν προγόνων μας, ἅπου τῷ παρέχεται ἀφορμὴ νὰ ὀμιλήσῃ περὶ αὐτῶν, ἄλλως τε ὁ σκοπὸς του δὲν ἦτο οὗτος.

Ἀνοικεῖος καθ' ἡμᾶς εἶναι καὶ ὁ τελευταῖος παράγραφος τῆς πολιτικῆς μελέτης τοῦ Ἕλληνος συγγραφέως, ἔχων ὡς ἑξῆς. «Περατοῦντες τὴν παρούσαν μελέτην ἐκφράζομεν τὴν ἀδίοντα» κτορ ἡμῶν πεποιθήσιν, ὅτι ἡ χεὶρ τοῦ Ἰψίστου διέπει τὰς

» ὑχας τῶν ἐθνῶν, αἱ δὲ ἀκατάληπτοι καὶ ἀνεξερσύνητοι Αὐτοῦ
 » βουλαὶ πόλλάκις διὰ μέσου τῆς ἐρήμου φέρουσι τὴν ἀνθρω-
 » πότητα πρὸς τὸ μέλλον, ὃ προώρισεν αὐτῇ ἡ θεία Αὐτοῦ θέ-
 » λησις. Ἐν ταῖς δέλοις τοῦ Θεοῦ, ἐν αἷς τὸ δρομολόγιον τῆς
 » ἀνθρωπότητος ἐστὶν ἐγκεχαραγμένον, ὑπάρχει γεγραμμένον,
 » ὅτι ἡ Ῥώμη πάντα τὰ πάλαι γνωστὰ ἔθνη δουλώσασα ἐμελ-
 » λε κατακτηθῆναι ἀλληλοδιαδόχῳ; παρὰ πάντων τῶν ἐπὶ τῆς
 » κοσμοκρατορίας αὐτῆς ἀγνώστων φύλων· νῦν δὲ, ὅτε ἡ ἐλευ-
 » θερία ἐπισκέπτεται ἕνα μετὰ τὸν ἄλλον τοὺς λαοὺς τῆς γῆς,
 » καλοῦσα αὐτοὺς εἰς μετάληψιν τῶν δώρων αὐτῆς, ἀπὸ μόνης
 » τῆς Ῥώμης, ἣν κατηράσθη ὀργίλως, ἀποστρέφουσα τὸ βλέμμα,
 » ἀάφρισιν αὐτὴν ἀπόκληρον, ὅπως ἔσασι δυνάσταις δουλεύουσα
 » κείται εἰς μαρτύριον αἰώνιον, ὅτι φοβερά τοῖς ἀνδραποδισταῖς
 » καὶ τυράννοις ἡ ΘΕΙΑ ΔΙΚΗ.»

Ἐδύνατο μὲν ὁ Ἕλλην συγγραφεὺς νὰ γράψῃ τόμους ὀλοκλή-
 ρους διὰ νὰ καταδείξῃ τὰ κακὰ, ὅσα προὔξενε τῷ ὄντι ἄλλοτε
 εἰς τὸν κόσμον ἡ Ῥωμαϊκὴ κοσμοκρατορία, δὲν ἔπρεπεν ὅμως
 καθ' ἡμᾶς καὶ νὰ χαιρεκακῆ τρόπον τινὰ διὰ τὴν σημερινὴν
 κατάστασιν τῆς Ῥώμης, καὶ ἰδίως δὲν ἔπρεπε νὰ καταρασθῇ
 τοὺς ζῶντας Ῥωμαίους καὶ τοὺς ἀπογόνους μάλιστα αὐτῶν νὰ
 κατακτηθῶσιν ὑπὸ πάντων τῶν ἐπὶ τῆς κοσμοκρατορίας τῶν
 προγόνων αὐτῶν ἀγνώστων φύλων, (βεβαίως καὶ ὑπὸ τῶν Τούρ-
 κων ἢ τῶν Ἀθιγγάνων) καὶ νὰ ᾗναι ἔσασι δοῦλοι τῶν δυναστῶν.
 Τί ἤθελεν εἰπεῖ ὡς Ἕλλην ἄρα γε ὁ Κ. Σαρίπολος, ἐάν τις κατὰ
 τὸ 1820 ἐξέφερε τοιαύτην τινὰ ἀρὰν κατὰ τῆς σήμερον ἐλευ-
 θέρας Ἑλλάδος; ἢ τί θέλει εἰπεῖ ἐάν τις ἐκφέρει σήμερον ὁμοίαν
 περὶ τῆς πατρίδος τοῦ Κύπρου; καὶ δύναται ἄρα γε ὁ Κύριος
 Σαρίπολος νὰ ἰσχυρισθῇ, ὅτι οἱ τε ἀρχαῖοι Ἕλληνες καὶ οἱ Κύ-
 πριοι ὑπῆρξαν πάντῃ ἀναμάρτητοι ἐν τῷ κόσμῳ καὶ καθ' ὅλην
 τὴν διάρκειαν τῆς ἑαυτῶν ἀρχαίας ἱστορίας; Ἄλλως ἢ πολυ-
 μάθεια καὶ ὁ πατριωτισμὸς τοῦ Κυρίου Σαρίπόλου εἶναι ἀδι-
 φιλονεικῆτα καὶ δὲν εἶχεν ἀνάγκην ἐπὶ τοιοῦτου ἔργου νὰ κά-
 μῃ ἐπίδειξιν αὐτῶν.